

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - တတိယတွဲ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း

မားအောက်တောရဆရာတော်

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - တတိယတွဲ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း

မားအောက်တောရဆရာတော်

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - တတိယတွဲ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း

မားအောက်တောရဆရာတော်

သမ္မဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ၊
သမ္မရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတိ။
သမ္မရတိ ဓမ္မရတိ ဇိနာတိ၊
တဏှက္ခယော သမ္မဒုက္ခံ ဇိနာတိ။

ဒါနအားလုံးကို ဓမ္မဒါနက အောင်နိုင်၏။
အရသာအားလုံးကို တရားအရသာက အောင်နိုင်၏။
ဓမ္မလျော်ဖွယ်အားလုံးကို တရား၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။
ဒုက္ခအားလုံးကို တဏှာကုန်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။

စိရံ တိဋ္ဌတု သဒ္ဓမ္မော၊ ဓမ္မေ ဟောန္တု သဂါရဝါ။

ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ သာသနာတော်သည်
အခွန်ရှည်စွာ တည်ပါစေသတည်း။
သဒ္ဓမ္မသုံးဖြာ၌ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကြပါစေကုန်သတည်း။

ဓမ္မဒါန

ဟားအောက်တောရ၌ ဓမ္မဒါနအဖြစ် အသုံးပြုရန် အတွက်သာ ဖြစ်သည်။

ဤကျမ်းစာကို မည်သူမဆို ကူးယူခွင့် ပုံနှိပ်ခွင့် ရှိသည်။

First Edition

Copyright ©1998 Pa Auk Sayadaw

This book belongs to the Public Domain and may be reproduced without any further permission from the author.

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ
နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - တတိယတွဲ
မာတိကာ

	စာမျက်နှာ	စာမျက်နှာ
နိဒါနကဏ္ဍ	A	မြတ်စွာဘုရားသည် တရားတော်၏ နက်နဲပုံကို လေးနက်စွာ ဆင်ခြင်တော်မူခြင်း A

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းပါဠိတော်	1	အကမ္မဇအာဟာရ	41
ကျက်မှတ်ရန် ပါဠိတော်၏ အနက်	3	လေးနည်းခွဲ၍ ဟောကြားတော်မူရခြင်း၏	
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား	12	အကြောင်းရင်း	41
ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား	12	ထပ်မံရှင်းလင်းချက်များ	42
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်	13	၁။ ပထမနည်း	42
လက္ခဏာ - ရသ - ပစ္စုပ္ပန်	14	၂။ ဒုတိယနည်း	42
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသည်	15	၃။ တတိယနည်း	43
ပထမနည်း အဖွင့်	15	၄။ စတုတ္ထနည်း	44
ဒုတိယနည်း အဖွင့်	21	အာဟာရသုတ္တန်	45
တတိယနည်းအဖွင့်	24	ဘာသာပြန် အကျဉ်းချုပ်	46
ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်	25	အဋ္ဌကထာ - ဋီကာ အဖွင့်များ	47
အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင်	27	အာဟာရ (၄)မျိုးသာ ဟောရခြင်းအကြောင်း	48
ပဋိစ္စ - ပုဒ်	27	ကျေးဇူးပြုပုံ	49
သမုပ္ပါဒ် - ပုဒ်	29	၁။ ကဗဠိကာရာဟာရ	49
ပဋိစ္စ + သမုပ္ပါဒ် - ပုဒ်	31	၂။ ဖဿာဟာရ	49
ထပ်မံရှင်းလင်းချက်	31	၃။ မနောသဓ္ဓေတနာဟာရ	49
၁။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ	31	၄။ ဝိညာဏာဟာရ	49
၂။ ပြုလုပ်သူနှင့် ခံစားသူ	33	ရှင်းလင်းချက်များ	50
၃။ ဇနပဒနိရုတ္တိ	35	၁။ ကဗဠိကာရာဟာရ	50
၄။ သမညာယ အနုတိဓာဝနံ	36	၂။ ဖဿာဟာရ	51
ဒေသနာဘေဒ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို		၃။ မနောသဓ္ဓေတနာဟာရ	51
ဟောတော်မူပုံ နည်း (၄) မျိုး	38	၄။ ဝိညာဏာဟာရ	51
အာဟာရလေးပါး	40	ဘေးဆိုးကြီး လေးမျိုး	52

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရ	52	၄။ အဟောသိကံ	78
၂။ ဖဿာဟာရ	52	ပါကဒါနပရိယာယ = အကျိုးပေးရာ	
၃။ မနောသဉ္စေတနာဟာရ	52	အလှည့်အကြိမ် အစဉ်အားဖြင့် ကံ (၄)မျိုး	79
၄။ ဝိညာဏာဟာရ	53	၁။ ဂရုကံ	79
တဏှာနိဒါန	53	၂။ ဗဟုလကံ	79
အကြောင်း၏ အကြောင်းအဆက်ဆက်	54	၃။ အာသန္နကံ	79
လိုရင်းမှတ်သားရန်	56	၄။ ကဋ္ဌတ္တာကံ	79
အနာဂတ် ဘယ်လိုလဲ?	57	ကိစ္စနှင့်စပ်၍ ကံ (၄)မျိုး	80
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တတိယနည်း အဖွင့်များ	57	၁။ ဇနကကံ	80
ဆိုလိုရင်းအချက် သုံးရပ်	59	၂။ ဥပတ္တမ္ဘကကံ	80
က။ ပထမအဖွင့် ရှင်းလင်းချက်	59	၃။ ဥပပီဠကကံ	80
အလယ်မှ အစသို့ ရှုကွက်	62	၄။ ဥပယာတကကံ	80
အကြိမ်ကြိမ် ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ	65	ဥပပီဠကကံနှင့် ဥပယာတကကံ	82
ခ။ ဒုတိယအဖွင့်အရ အဓိပ္ပါယ်ယူဆပုံ	66	တစ်နည်း ကံလေးမျိုး အယူအဆ	82
ဂ။ ဋီကာတို့၏ တတိယအဖွင့်အရ		ဗုဒ္ဓဝိသယနှင့် သာဝကဝိသယ =	
အဓိပ္ပါယ်ယူဆပုံ	67	ဘုရားအရာနှင့် သာဝကအရာ	84
ဆိုလိုရင်းသဘောမှတ်ရန်	69	ကမ္မန္တရ - ဝိပါကန္တရ	85
အစပ် (၃)ပါး၊ အလွှာ (၄)လွှာ	69	လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းတစ်ရပ်	86
ဤဋီကာတို့၏ တတိယအဖွင့်နှင့်အညီ ရှုကွက်	70	အလုပ်ခခန်းကို စတင်အားသစ်ပုံ	88
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော် စတုတ္ထနည်း	71	အတိတ်အကြောင်းတရားတို့ကို	
စတုတ္ထနည်း ရှုကွက်	73	တိုက်ရိုက်ရှာဖွေပုံ သိမ်းဆည်းပုံ	88
ပစ္စုပ္ပန်တည်တည်	74	အလယ်မှ အစသို့	89
ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်၏ အခွမ်းဖြင့်		ဝိပါကဝဋ် အာဟာရ (၄)ပါးက စတင်	
သိမ်းဆည်းပုံ	76	သိမ်းဆည်းပုံ	89
အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး	76	ကမ္မဝဋ် အာဟာရ (၄)ပါးက စတင်	
ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား (၅)ပါး	77	သိမ်းဆည်းပုံ	90
ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅)ပါး	77	ကိလေသဝဋ် (၃) ပါး	92
အနာဂတ်အကျိုးတရား (၅)ပါး	77	ကမ္မဝဋ် (၂) ပါး	92
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း	77	စံထားရမည့် မှတ်ကျောက်	93
ဧကဒေသတော ဇာနိတဗ္ဗံ =		အတိတ်သို့ ဉာဏ်ကို ရှေးရှုလွှတ်ပါ	94
တစ်စိတ်တစ်ဒေသ သိရမည်	78	နန္ဒီ - ဝေဒနာ - ဖဿ -	
ပါကကာလ = အကျိုးပေးရာကာလနှင့်		သဠာယတန - နာမ်ရုပ်	94-95
စပ်၍ ကံ (၄) မျိုး	78	ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် များနေသော်	96
၁။ ဒိဌဓမ္မဝေဒနီယကံ	78	မေးမြန်းဖွယ်ရာ အချက်တစ်ရပ်	97
၂။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ	78	ယောဂီတို့၌ တွေ့ကြုံတတ်သည့်	
၃။ အပရာပရိယဝေဒနီယကံ	78	သဘာဝတစ်ရပ်	98

ကလလရေကြည်သို့ ဆိုက်ပြီ	104	၂။ ကမ္မနိမိတ်	141
ယောဂီအများစု၌ တွေ့ရှိတတ်ပုံ အခြင်းအရာ	107	ဂေါပကသီလဝါ	143
အကြောင်းပြချက်	109	အဖြူရောင် ကမ္မနိမိတ်	143
မည်သို့ သက်ဆိုင်ပါသနည်း	110	စုတိကျပုံ (၄) မျိုး	145
ကံ-အာရုံ ထင်ပုံ	110	သမ္မုဇ္ဇကာလကိရိယာ = တွေ့တွေဝေဝေဖြင့်	
ပုဗ္ဗကတသညာ	110	သေရခြင်း	146
သမ္ပတိကတသညာ	110	ရေ၌နှစ်၍ အသတ်ခံရသူ	147
အတိတ်အကြောင်းတရားများကို ရှာဖွေနည်း	111	လဟုကမရဏာ = လျင်လျင်မြန်မြန် သေရမှု	148
အကြောင်းပြချက်ကား ရှိသည်သာဖြစ်ပါသည်	112	မူလဋီကာ၏ အကြောင်းပြချက်	149
စေတနာသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်	113	ဂတိနိမိတ်	151
ကိလေသဝဋ်နှင့် ကမ္မဝဋ်	117	ပရမတ္ထဒီပနီ၏ ဝါဒ	153
ကိလေသဝဋ် (၃) ပါး	119	ဂတိနိမိတ်ထင်သူ	153
ကမ္မဝဋ် (၂) ပါး	119	ပဋိသန္ဓေအကြောင်း သိကောင်းစရာ	155
အာရုံချင်း တူညီရမည်	119	ပဋိသန္ဓေအမျိုးအစားနှင့် ထိုက်သင့်ရာ ဘုံဌာန	155
နာမ်တရားချင်း တူညီမှု	120	၄။ တစ်နည်း ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ (၃) မျိုး	156
ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်	120	ကာမသုဂတိမှ ဒုဂ္ဂတိသို့ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ	157
စံထားရမည့် မှတ်ကျောက်	120	ရဟန္တာအရှင်မြတ်များ	160
ကိလေသဝဋ် ခန္ဓာ (၅) ပါး	122	ဒုဂ္ဂတိ ဂတိနိမိတ်	160
ကမ္မဝဋ် ခန္ဓာ (၅) ပါး	122	ငရဲမီးတောက်မီးလျှံ	161
ဝိပါကဝဋ် ခန္ဓာ (၅) ပါး	123	ပဉ္စဒွါရ၌ နိမိတ်ထင်ပုံ	162
ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု		ဒုဂ္ဂတိမှ သုဂတိသို့	167
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရား	123	ဘဝင်၏ အာရုံ	169
တစ်နည်းဆိုရသော်	123	သုဂတိမှ သုဂတိသို့	169
ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်	124	ပစ္စုပ္ပန်ကို အာရုံပြုသော ပဋိသန္ဓေ	172
ခန္ဓာ (၅) ပါးဟူသည်	128	ဝိပဿနာကံ၏ အာရုံ = ကမ္မနိမိတ်	173
ကိလေသဝဋ်ချင်း ကမ္မဝဋ်ချင်း မတူညီကြပုံ	128	ဘုရားအား ပူဇော်ခြင်း	174
သုမနာမင်းသမီး၏ ရှေးဆုတောင်း	130	ရူပဘုံမှ ကာမသုဂတိဘုံ၊ ရူပဘုံ၊ အရူပဘုံသို့	174
ဥမ္မာဒန္တီ၏ ရှေးဆုတောင်း	131	အရူပဘုံမှ အရူပဘုံသို့၊ ကာမသုဂတိဘုံသို့	176
ပဘာဝတီ၏ ရှေးဆုတောင်း	132	သုဒ္ဓါဝါသ - ဖူး - မရ အကနိဋ္ဌ - တု - မရ	178
မင်းကုသ၏ ရှေးဆုတောင်း	133	စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေ အပေါင်း	178
မယ်မင်းကြီးမ - သုဘဒ္ဒါ၏ ဆုတောင်းခန်း	135	ဒုဂ္ဂတိမှ ဒုဂ္ဂတိသို့	180
မဟာပဒုမပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၏ အလောင်းလျှာ		နာနာက္ခဏိကနှင့် ဥပနိဿယ	180
အမျိုးကောင်းသမီး၏ ဆုတောင်း	139	ပဋိသန္ဓေ အမျိုးအစားများ	181
နိမိတ်ထင်ပုံ အပိုင်း	141	ကလလရေကြည်	182
ကံ- ကမ္မနိမိတ် - ဂတိနိမိတ်	141	ယောနိနှင့် ဂတိ	182
၁။ ကံ	141	အနုဋီကာ၏ ဖြေရှင်းချက်	184

စက္ခုဒသကကလာပ်	185	သာဓာရဏ အသာဓာရဏ၏ အစွမ်းဖြင့်	
မူလဋီကာနှင့် အနုဋီကာတို့၏ အယူအဆ	185	သိမ်းဆည်းနည်း	240
ဆန်းစစ်သင့်သော အရာများသာ ဖြစ်သည်	190	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း	242
(က) ခန္ဓာ (၄)ပါးရှိသော အရူပဘုံအချင်းချင်း	191	ကြိုတင် မှတ်သားထားရန် လိုရင်းအချက်များ	243
ပြောင်းပြန် ယှဉ်စေထိုက်သော အနက်	193	ဖဿ - နာမ် ရုပ်	244
ပြောင်းပြန် မယှဉ်စေထိုက်သော အနက်	194	ဧကစိတ္တက္ခဏိက - နာနာစိတ္တက္ခဏိက	246
ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်	194	အတိတ်အကြောင်း ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း	247
တဏှာက ညွတ်စေမှု - ဟူသည်	196	အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ -	
သဟဇာတ သင်္ခါရတရားတို့က ပစ်ချမှု	196	ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်း	247
ဤမှာဘက်ကမ်းမှ ထိုမှာဘက်ကမ်းသို့	197	(ကလလရေကြည် တည်စခိုက်) ပဋိသန္ဓေ	
စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေ	198	ခန္ဓာငါးပါး	247
ဧကတာ - နာနတာ နတ္ထိ	200	၁။ ပဋိသန္ဓေ ရူပက္ခန္ဓာ	249
ရရှိနိုင်သော အပြစ်	201	၂။ ပဋိသန္ဓေ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	250
မေးမြန်းဖွယ်အချက်	202	အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး	250
မာတုလုဂ်	203	ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး	250
အကျိုးကို ခံစားတတ်သူ	205	ဝတ္ထုအရ တရားကိုယ်ကောက်ယူပုံ	251
သင်္ခါရ၏ ထင်ရှား ရှိမှု မရှိမှု	206	ဒွါရနှင့် ဝတ္ထု	253
သမဂ္ဂီ (၅) ပါး = သမဂ္ဂီတာ (၅) ပါး	207	အာရုံ	254
နိမိတ် အပြောင်းအလဲ	211	ဖဿ	255
အတ္တနယ (၄) မျိုး = နည်း (၄) ဇေယျ	213	၃။ ပဋိသန္ဓေ သညာက္ခန္ဓာ	256
၁။ ဧကတ္တနည်း	213	၄။ ပဋိသန္ဓေ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ	256
ဥစ္ဆေဒနှင့် သဿတဒိဋ္ဌိ	218	၅။ ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ	258
၂။ နာနတ္တနည်း	219	ဉာဏ်နံ့သူများ	260
၃။ အဗျာပါရနည်း	220	ဘဝင် ခန္ဓာ (၅) ပါး	260
သဘာဝနိယမဟူသည်	222	ရှင်းလင်းချက်	261
၄။ ဧဝံဓမ္မတာနည်း	222	၆ - ဒွါရ, ၄၂ - ကောဠာသ - ရူပက္ခန္ဓာ	261
ဘဝဇာတ်ခုံ၌ အဖြစ်မျိုးစုံ	226	ဘဝင် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	262
အနုပ္ပါဒ်နိရောဓသဘော	228	အနန္တရအကြောင်းတရား	264
သတိပြုပြီး မှတ်သားထားပါ	229	ရူပါရုံအရောင်လိုင်း ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ခန္ဓာ(၅)ပါး	265
အနာဂတ်၌ အကြောင်းအကျိုး	235	ရူပါရုံလိုင်း - စက္ခုဝိညာဏ် ခန္ဓာ (၅) ပါး	268
အနာဂတ်ဘဝသည် ကျိန်းသေဖြစ်မှာလား	235	ဖဿ	269
အဘယ်ကြောင့် အနာဂတ်ကို ရှုနေရပါသလဲ?	236	အာလောက	269
ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၏ ညွှန်ကြားချက်	238	မနသိကာရ - ဟူသည်	270
အထူးသတိပြု၍ သိမ်းဆည်းရန်	238	ရူပါရုံလိုင်း - သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ခန္ဓာ (၅) ပါး	272
တိဟိတ်-ဒွိဟိတ်-သောမနဿ-ဥပေက္ခာ	239	ရူပါရုံလိုင်း - သန္တီရဏ ခန္ဓာ (၅) ပါး	274
အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ စနစ်များ	239	ရူပါရုံလိုင်း - ဝုဠော ခန္ဓာ (၅) ပါး	276

ရူပါရုံလိုင်း - ကုသိုလ်ဇော ခန္ဓာ (၅) ပါး (စက္ခုဒွါရီရိယံ)	278	ဒုတိယလောဘဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	294
ရူပါရုံလိုင်း - ကုသိုလ် ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရီရိယံ)	278	မနောဒွါရီရိယံ - ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	295
ရူပါရုံလိုင်း ကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရီရိယံ)	281	ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	296
အနန္တရအကြောင်း	281	ယေဘုယျမှတ်သားရန်	296
ရူပါရုံလိုင်း ပထမတဒါရုံ ခန္ဓာ (၅) ပါး (စက္ခုဒွါရီရိယံ)	281	အပြောင်းအလဲ	296
ယေဘုယျ မှတ်သားရန်	283	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	297
ရူပါရုံလိုင်း ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရီရိယံ)	284	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ	297
ရူပါရုံကို အာရုံယူသည့် မနောဒွါရီရိယံများ	284	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - သောတဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	297
ဘဝင်မနောသမ္ပဿ	286	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	298
ရူပါရုံလိုင်း မနောဒွါရီရိယံ - ကုသိုလ် ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	287	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ	298
ရူပါရုံလိုင်း - မနောဒွါရီရိယံ - ကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	287	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ	299
ရူပါရုံလိုင်း မနောဒွါရီရိယံ - ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	288	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - သန္တိရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	299
သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) နှင့် တဒါရုံ	289	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - ကုသိုလ် ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	300
ရူပါရုံလိုင်း မနောဒွါရီရိယံ - ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	289	သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒွါရီရိယံ - ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ, ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	300, 301
ရူပါရုံလိုင်း စက္ခုဒွါရီရိယံ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - ပထမ လောဘဇော ခန္ဓာ (၅) ပါး	291	သဒ္ဓါရုံလိုင်း - မနောဒွါရီရိယံ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	301
ရူပါရုံလိုင်း စက္ခုဒွါရီရိယံ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	291	သဒ္ဓါရုံလိုင်း - မနောဒွါရီရိယံ - မဟာကုသိုလ် ဇောနောင် ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	302
ရူပါရုံလိုင်း စက္ခုဒွါရီရိယံ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	292	ဂန္ဓာရုံလိုင်း - ယာနဒွါရီရိယံ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	302
ရူပါရုံလိုင်း စက္ခုဒွါရီရိယံ - လောဘဇောနောင် ပထမတဒါရုံ ခန္ဓာ (၅) ပါး	293	ဂန္ဓာရုံလိုင်း - ယာနဒွါရီရိယံ - ယာနဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	303
ရူပါရုံလိုင်း စက္ခုဒွါရီရိယံ - လောဘဇောနောင် ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	293	ဂန္ဓာရုံလိုင်း - ယာနဒွါရီရိယံ - သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	303
ရူပါရုံလိုင်း မနောဒွါရီရိယံ - ပထမလောဘဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	294	ဂန္ဓာရုံလိုင်း - ယာနဒွါရီရိယံ - သန္တိရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	303

ရသာရုံလှိုင်း ဇိဝှိဒ္ဓါရဝီထိ - ဇိဝှိဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	304	ဓမ္မာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	310
ရသာရုံလှိုင်း ဇိဝှိဒ္ဓါရဝီထိ - သမ္ပဋိစ္ဆိင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	305	ဓမ္မာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - ဒုတိယဇော - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ	311
ရသာရုံလှိုင်း ဇိဝှိဒ္ဓါရဝီထိ - သန္တိရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	305	ဓမ္မာရုံလှိုင်း ပထမဈာနသမာပတ္တိ မနောဒ္ဓါရဝီထိ ဈာန်ဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	313
ရသာရုံလှိုင်း ဇိဝှိဒ္ဓါရဝီထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	305	ပထမအတိတ်မှ ဒုတိယအတိတ်သို့ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ - စရဏမျိုးစေ့များကို	316
ရသာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	306	သတိပြုကြည့်ပါ	316
ရသာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ	306	ဥပပိဋကကံ = ကပ်၍ ညှဉ်းဆဲတတ်သောကံ	317
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း ကာယဒ္ဓါရဝီထိ - ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	306	တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ဘဝသင်ခန်းစာများ	319
ပထဝီဓာတ် - အာကာသဓာတ် - ဝါယောဓာတ် - အာပေါဓာတ်	307-308	နက်လည်း နက်၏ - ခက်လည်း ခက်၏	320
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း ကာယဒ္ဓါရဝီထိ - သမ္ပဋိစ္ဆိင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	308	အဝိဇ္ဇာ - တဏှာ - ဥပါဒါန်	322
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း ကာယဒ္ဓါရဝီထိ - သန္တိရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	308	ဥပတ္တမ္ဘကကံ	322
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း ကာယဒ္ဓါရဝီထိ - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	308	အားရကျေနပ်ဖွယ် အချက်တစ်ရပ်	324
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	309	သံသရာက္ခေမများ၌ လောကဓံလေလှိုင်းများ	324
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	309	ရူပါဝစရ ပုညာဘိသင်္ခါရနှင့်	
ဓမ္မာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	310	အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ	326
ဓမ္မာရုံလှိုင်း မနောဒ္ဓါရဝီထိ - ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	310	အနာဂတ်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်ပါ	327
		သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်	328
		အပါယ် ဒုဂ္ဂတိဘဝ ပဋိသန္ဓေ	329
		အနာဂတ် အပြောင်းအလဲ	330
		ရူပါဝစရ - (၁၆) ဘုံ	331
		ပရိတ္တ - မဇ္ဈိမ - ပဏီတ	331
		အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ	332
		အနာဂတ်မှ အနာဂတ်သို့	333
		အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ	
		သင်္ခါရနိရောဓာ	334
		အလွန်ရနိုင်ခဲ့သော အခွင့်ကောင်းကြီးတစ်ရပ်	334
		အထူးမှာထားချက်	335
		သေသုနှင့် ရှင်သု	336

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်း		ဝစီသင်္ခါရ = ဝစီသဉ္ဇေတနာ	362
အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ရှုကွက်	337	အဘိညာဉ်စေတနာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ	362
အဝိဇ္ဇာ	337	တိက်ချင်း ယှဉ်တွဲပုံ	364
အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းရင်း	338	အမေး - အဖြေ	364
အာသဝ - ဟူသည်	339	တစ်နည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပုညာဘိသင်္ခါရဖြစ်ပုံ	365
ထပ်မံရှင်းလင်းချက်	341	အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ပုံ	366
သောကစသည် ဖြစ်ကြောင်း	343	အဝိဇ္ဇာကြောင့် အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ပုံ	367
တစ်နည်းအဖြေ	344	သဘောပေါက်လွယ်သည့် ပုံစံ (၁) ခု	368
ကာမာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ	344	သဘာဝေါဝါယံ စိတ္တဿ ပဏ္ဏရတာ	368
ဒိဋ္ဌာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ	344	ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝီထိစဉ်ဇယား	370
ဘဝါသဝကြောင့် သောကစသည် ဖြစ်ပုံ	345	ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းများ	373
ပုဗ္ဗနိမိတ် (၅) ပါး	345	(၂၄) ပစ္စည်း ဥဒ္ဓေသပါဠိတော်	373
အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့် သောကစသည် ဖြစ်ပုံ	346	ဟေတုပစ္စည်း	373
အဝိဇ္ဇာကို အစထား၍ ဟောတော်မူရခြင်း		ပစ္စယ = ပစ္စည်း	373
အကြောင်း	347	ဥပကာရကလက္ခဏာ	374
အကြောင်းပြချက်	348	မူလဌာ = အရင်းအမြစ် အနက်သဘော	374
ဆိုလိုသည့်သဘောတရား	349	ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန်	375
အဝိဇ္ဇာကို မူလထား၍ ဟောကြားထားတော်မူပုံ	350	ကမ္မံ ခေတ္တံ၊ ဝိညာဏံ ဗီဇံ၊ တဏှာ သေဇ္ဇဟော	375
တဏှာကို မူလထား၍ ဟောကြားထားတော်မူပုံ	350	အာရမ္မဏပစ္စည်း	377
အဝိဇ္ဇာ တဏှာ နှစ်မျိုးလုံးကို မူလထား၍		အဓိပတိပစ္စည်း	378
ဟောကြားထားတော်မူပုံ	350	စိတ်ဓာတ်ကို ပြုပြင်ပေးပါ	379
အဝိဇ္ဇာ၏ သဘောလက္ခဏာ	351	တိုက်တွန်းချက်	380
အဝိဇ္ဇာ၏ စွမ်းအင်	355	အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း	380
အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ	356	အနန္တရပစ္စည်း - သမနန္တရပစ္စည်း	381
ပရိဝိမံသနသုတ္တန်	357	အနှစ်သာရအားဖြင့် မှတ်သားရန်	381
ဝိဘင်္ဂသုတ္တန်	358	ထူးသောအကြောင်း ရိုးရာအကြောင်း	382
ဤအဘိဓမ္မာမည်သည်	358	ဝါဒန္တရ အယူအဆများ	382
ပုညာဘိသင်္ခါရ ဒါနမယ ကုသိုလ်စေတနာ	359	အကျဉ်းချုပ် မှတ်သားရန်	384
သီလမယ ကုသိုလ်စေတနာ	359	နိရောဓသမာပတ်နှင့် အသညသတ်	
ဘာဝနာမယ ကုသိုလ်စေတနာ	359	(မူလဋီကာ၏ အယူအဆ)	384
အပုညာဘိသင်္ခါရ	360	သဟဇာတပစ္စည်း	386
အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ	360	အညမညပစ္စည်း	388
ဒါနမယစေတနာ	361	အချင်းချင်း ကောက်ယူပုံ	389
ကာယသင်္ခါရ = ကာယသဉ္ဇေတနာ	362	နိဿယပစ္စည်း	390

ဥပနိဿယပစ္စည်း	392	ပစ္စည်း (၆) မျိုး	428
(၁) အာရမ္မဏူပနိဿယ	392	ဓမ္မအားဖြင့် ခွဲပုံ	429
ထူးခြားမှု - မှတ်သားရန်	394	ကာလအားဖြင့် ခွဲပုံ	429
ဥတု - ဘောဇဉ် - ပုဂ္ဂလ - သေနာသန	395	ပစ္စယုပ္ပန်အားဖြင့် ခွဲပုံ	429
ပုရေဇာတပစ္စည်း	396	ဇနက ဥပတ္တမ္ဘကအားဖြင့် ခွဲပုံ	429
ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း	397	(၂၄) ပစ္စည်း အကျဉ်းချုပ်	430
ဣရိယာပထပိုင်း - သမ္ပဇေသပိုင်း	399	အဓိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ	431
အာသေဝနပစ္စည်း	399	ရှုကွက်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏	432
ကမ္မပစ္စည်း	400	အပုညာဘိသင်္ခါရ	434
သဟဇာတကမ္မနှင့် နာနာက္ခဏိကကမ္မ	402	သတိပြုရန်အချက်	437
ဝိပါက်စေတနာ - ကြိယာစေတနာ	403	မေးမြန်းဖွယ် အချက်တစ်ရပ်	440
ဝိပါကပစ္စည်း	404	ဌာန - အဝိရုဒ္ဓ၊ ဌာန - ဝိရုဒ္ဓ	441
ရှင်းလင်းချက်	404	သဘာဝ - အဝိရုဒ္ဓ၊ ကိစ္စ - အဝိရုဒ္ဓ	442
အတိုချုပ် မှတ်သားရန်	405	သဒိသ - ပစ္စယ	442
အာဟာရပစ္စည်း	406	အသဒိသ - ပစ္စယ	443
ဥပတ္တမ္ဘကတ္တ - သဘော	407	စုတေခြင်း၌ တွေဝေခြင်း	443
ဣန္ဒြိယပစ္စည်း	408	ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်း၌ တွေဝေခြင်း	443
ဈာနပစ္စည်း	411	သံသရာ၌ တွေဝေခြင်း	444
မဂ္ဂပစ္စည်း	413	သင်္ခါရတရားတို့၏ လက္ခဏာ၌ တွေဝေခြင်း	444
သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း	414	ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နဓမ္မတို့၌ တွေဝေခြင်း	444
နောက်တစ်နည်း ဖွင့်ဆိုထားပုံ	416	သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ	447
ဝိပယုတ္တပစ္စည်း	417	အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသလဲ၊	448
ရူပါရုံစသည်တို့သည် ဝိပယုတ္တပစ္စည်း မဖြစ်	418	ပဝတ္တိ - ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက်ဝိညာဏံ	449
အတ္ထိပစ္စည်း	419	ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ	449
နိဗ္ဗတ္တတာလက္ခဏ - အတ္ထိဘာဝ	420	တဒါရုံ၌ သတိပြု၍ မှတ်သားသင့်သော	
ဥပလဗ္ဘဓာနတာလက္ခဏ - အတ္ထိဘာဝ	420	အချက်	451
ပစ္စုပ္ပန္နလက္ခဏ - အတ္ထိဘာဝ	421	ယေဘုယျ - အကုသိုလ်ဇောနောင်	
ဥပတ္တမ္ဘကတ္တ	421	အဟိတ်တဒါရုံ	451
အတ္ထိပစ္စည်း (၆) မျိုး	421	အာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဇော	451
အတ္ထိပစ္စည်း (၂) မျိုး ခွဲပုံ	423	ပဋိသန္ဓေ - ပဝတ္တိ ဝိပါက်ဝိညာဏံ	452
နာမ်အတ္ထိပစ္စည်း - ရုပ်အတ္ထိပစ္စည်း	425	အတ္ထိဘာဝသဘော	453
နတ္ထိပစ္စည်း	426	အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ ပုံစံများ	454
နာမ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာ	426	ခြံ၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ	455
ဝိဂတပစ္စည်း	427	တစ်နည်း ခွဲ၍ အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ	456
အဝိဂတပစ္စည်း	427	နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယသတ္တိ၊	
နတ္ထိ - ဝိဂတ။ အတ္ထိ - အဝိဂတ။	427	ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိ	457

ပြုပြီးခြင်းသည်သာလျှင် လိုရင်းဖြစ်သည်	458
ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ	459
ဝိညာဏ်အရ - တရားကိုယ်ကောက်ယူပုံ	459
ရုပ်-အရ တရားကိုယ်ကောက်ယူပုံ	460
နာမ်-အရ တရားကိုယ်ကောက်ယူပုံ	461
မေးမြန်းဖွယ် အချက်တစ်ရပ်	462
ပဋိသန္ဓေအခိုက် ရှုကွက်	462
၁။ ဝိညာဏပစ္စယာ - နာမရူပံ -	
(က) ကမ္မဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ် ဖြစ်ပုံ	467
ခြုံ၍ရှုသော ရှုကွက်ပုံစံ အချို့	468
ခွဲ၍ရှုပုံ ပုံစံအချို့	469
(ခ) ဝိညာဏပစ္စယာ ရူပံ	469
(ဂ) ဝိညာဏပစ္စယာ နာမံ	471
သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ = ကံ	471
၂။ သဟဇာတဝိညာဏ်ကြောင့် သဟဇာတ	
နာမ်ရုပ် ဖြစ်ပုံ ရှုကွက်ပုံစံအချို့	472
၃။ ပစ္စာဇာတ ဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်	
ရုပ် ဖြစ်ပုံ	473
စိတ္တက္ခဏခွဲ၍ အကြောင်း အကျိုး	
သိမ်းဆည်းပုံ	474
ပစ္စယနယ = ပစ္စယသတ္တိ	475
အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသလဲ?	476
နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ	479
ရှင်းလင်းချက်များ	479
တစ်နည်းကောက်ယူပုံ	480
အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသနည်း	481
ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ကျေးဇူးပြုပုံ	482
ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ မှာတမ်း	482
နာမ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ	482
အဝိပါကနာမ် - အဝိပါကမနာယတန	483
မကြွင်းမကျန်စေလိုပါ	484
ရုပ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ	485
ရုပ်က မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ	486
နာမ်ရုပ်က သဠာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ	486
ရုပ်က ရုပ်အာယတန (၅)ပါးအား ကျေးဇူးပြုပုံ	487
အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ ရှုကွက်	487

၁။ နာမ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ	488
၂။ နာမ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ	489
၃။ ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ	491
တစ်နည်း အာယတနဒွါရအလိုက် ခွဲရှုပုံ	492
၄။ ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ	493
၅။ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတနဖြစ်ပုံ	495
သဠာယတနပစ္စယာ ပဿော	497
မဟာဝိဟာရဝါသီ ဆရာမြတ်တို့အယူ	498
ဖဿောဟု ဧကဝုဇ် ဟောတော်မူခြင်း	499
ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ	499
ကြိုတင်မှတ်သားထားရန်	500
အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံ	500
ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ	506
စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ	506
စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ	507
ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ	507
သဟဇာတဖဿ	508
အာရမ္မဏူပနိဿယ - ပကတူပနိဿယ	509
ပဋိသန္ဓေ - ဘဝင် - စုတိ	509
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း - မနောသမ္ပဿ	510
ကြိုတင်သိထားသင့်သော လိုရင်းအချက်များ	511
၁။ စက္ခုသမ္ပဿ	511
၂။ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ	511
၃။ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ	511
ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ ဝေဒနာ	512
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ	512
ဝိဘင်းပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အဆို	513
အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ	513
တစ်နည်း မနောသမ္ပဿ =	
ဘဝင် မနောသမ္ပဿ	514
စိတ္တက္ခဏခွဲ၍ အကြောင်း အကျိုး	
သိမ်းဆည်းပုံ	515
ဖဿတို့၏ စွမ်းအင်များ	516
၁။ ဥပနိဿယကောဋိ	516
၂။ သမတိက္ကမ	517
၃။ ဘာဝနာစွမ်းအား	517

ဝေဒနာပန္နယာ တဏှာ	519	အကျိုးရှိသော ဟောစဉ်	544
ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ပုံ	520	ဥပါဒါန်နှင့် ဘဝအပြား	545
တစ်နည်း ဝေဒနာ (၃) မျိုးလုံးကို ကောက်ယူပုံ	520	ပုထုဇ္ဇနော ဥမ္မတ္တကော	545
အနုသယဓာတ်ရှိသည့်သာ	521	ကာမုပါဒါန်နှင့် အပါယ်သံသရာ	546
ကြိုတင်သတိပြုရန်	522	ကာမုပါဒါန်နှင့် သုဂတိ	546
အနာဂတ် ဝဋ္ဋကထာပိုင်း	522	ကာမုပါဒါန်နှင့် ရူပဘဝ အရူပဘဝ	547
အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ	522	ဒိဋ္ဌုပါဒါန်နှင့် ကာမ - ရူပ - အရူပ ကမ္မဘဝ	
မဟာကစ္စာနာဒေဒ္ဒကရတ္တသုတ္တန်	523	ဥပပတ္တိဘဝ	547
တဏှာပန္နယာ ဥပါဒါန်	525	အတ္တဝါဒုပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်ပုံ	547
၁။ ကာမုပါဒါန်	525	သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကြောင့် ဘဝဖြစ်ပုံ	548
၂။ ဒိဋ္ဌုပါဒါန်	525	ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ	548
၃။ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်	526	အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ	549
၄။ အတ္တဝါဒုပါဒါန်	527	ကာမုပါဒါန်နှင့် ရူပဘဝ	550
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၂၀)	528	ဘဝပန္နယာ ဇာတိ	552
ရူပက္ခန္ဓာ၌ စွဲလမ်းပုံ = သက္ကာယဒိဋ္ဌိ		ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ	552
ဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး	528	အမေးနှင့် အဖြေ	552
သဘောပေါက်ရန် ထပ်မံ ရှင်းလင်းချက်	529	ဇာတိပန္နယာ ဇရာမရဏံ	554
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး	530	ဇရာမရဏကို အင်္ဂါတစ်ပါးသာ ပြုပုံ	554
သညာက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး	530	အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံ	554
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး	531	သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ	557
ပုံစံ (၁) ခု	533	ဘဝစက်လည်ပတ်ပုံ	558
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ (၄) မျိုး	533	ကာရက ဝေဒကမ္မ ကင်းဆိတ်မှု	558
ခန္ဓာ (၅) ပါးလုံး အပေါ်၌ စွဲယူမှု	534	ဓုဝ - သုဘ - သုခ - အတ္တတို့မှ ဆိတ်၏	558
သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ	535	မူလ (၂) ပါး	559
မဂ်ကို တားနိုင်သည်	536	အဓိန္နကာလ (၃) ပါး	561
ဥပတ္တိက္ကမ - ပဟာနက္ကမ - ဒေသနာက္ကမ	536	အင်္ဂါ (၁၂) ပါး	561
ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ	537	အစပ် (၃) ပါး	561
အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ	538	အလွှာ (၄) ပါး	561
တစ်နည်း ခွဲ၍ အကြောင်း အကျိုး		ခြင်းရာ (၂၀)	562
သိမ်းဆည်းပုံ	539	ဇယားအမှတ် (၁)	563
တစ်နည်းအားဖြင့် ရှုကွက်	540	ဇယားအမှတ် (၂)	564
ဥပါဒါနပန္နယာ ဘဝေါ	542	ဇယားအမှတ် (၃)	565
ဘဝဟူသည်	542	ဝဋ် (၃) ပါး လည်ပတ်ပုံ	566
ကမ္မဘဝ တရားကိုယ်	542	သစ္စပုဘဝ = သစ္စာအမွန်အစ	568
ဥပပတ္တိဘဝ တရားကိုယ်	543	ကိစ္စအားဖြင့် သိသင့်ပုံ	569
ဘဝကြီး (၉) ပါး	543	ကိစ္စ (၂) မျိုး	571

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ) - မာတိကာ

မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်ကြောင်းတရား	571	ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ	599
ဥပမာအားဖြင့် သိသင့်ပုံ	572	တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် = ရူပက္ခန္ဓာ	599
ဥပမာ တစ်နည်းဖြင့် ပြဆိုခြင်း	573	ပဋိသန္ဓေ ဟဒယဝတ္ထု ပစ္စယုပ္ပန်တရား	
နက်နဲခြင်း (၄) ရပ်	576	တည်နေရပုံ	601
၁။ အတ္တဂမ္ဘီရတာ	576	ကာမတိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	
၂။ ဓမ္မဂမ္ဘီရတာ	577	ဖြစ်ပေါ်တည်နေရပုံ	602
၃။ ဒေသနာဂမ္ဘီရတာ	577	ဘဝင်ခန္ဓာ (၅) ပါး - ဘဝင် ရူပက္ခန္ဓာ	603
၄။ ပဋိဝေဓဂမ္ဘီရတာ	578	ဘဝင် - ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်တို့၏	
အတိတ်အဆက်ဆက် -		ဖြစ်ပေါ်တည်နေရပုံ	603
အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့	582	ဘဝင် - စိတ္တဇရုပ်တို့ ဖြစ်ပေါ်တည်နေရပုံ	604
အနာဂတ် ရှုကွက်ပုံစံများ	584	ဘဝင် - ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့၏	
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒုတိယနည်း - ပဋိလောမ		ဖြစ်ပေါ်တည်နေရပုံ	605
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ရှုကွက်	586	ဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	606
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တတိယနည်း - အနုလောမ		ပဉ္စဒွါရိကဝီထိစိတ်	607
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်	587	ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်တည်နေပုံ -	
အစပ်တစ်ခု၊ အလွှာနှစ်ခု	588	ကြိုတင်သိမှတ်ထားရန်	607
လောကသုတ္တန်	588	ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း - ရူပက္ခန္ဓာ	608
လောကဖြစ်ပုံ	589	ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း - စိတ္တဇရုပ်	608
လောကချုပ်ပုံ	589	ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း - ဥတုဇရုပ် - အာဟာရဇရုပ်	609
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စတုတ္ထနည်း - ပဋိလောမ		ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	610
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်	591	ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် - ရူပက္ခန္ဓာ (ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်)	611
ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ဆက်သွယ်ပုံ	592	ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် - ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်	611
ပဋ္ဌာန်း (၂) ချက်စု	592	ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် - နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	612
သဟဇာတကြီး (၄) မျိုး	592	သမ္ပုဋ္ဌိခြင်း ခန္ဓာ (၅)ပါး	613
သဟဇာတလတ် (၄) မျိုး	593	သမ္ပုဋ္ဌိခြင်း - ရူပက္ခန္ဓာ - စိတ္တဇရုပ်	613
သဟဇာတငယ် (၇) မျိုး	594	သမ္ပုဋ္ဌိခြင်း နာမက္ခန္ဓာ (၄)ပါး	614
အာရမ္မဏ (၈) မျိုး သို့မဟုတ် (၁၁) မျိုး	594	သန္တိရဏ ခန္ဓာ (၅)ပါး - ရူပက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်	615
အနန္တရမျိုး (၇) မျိုး	595	သန္တိရဏ နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	616
ဝတ္ထုမျိုး (၆) မျိုး	595	ဝုဋ္ဌော ခန္ဓာ (၅)ပါးမှ - ရူပက္ခန္ဓာ - စိတ္တဇရုပ်	617
ပစ္ဆာဇာတမျိုး (၄) မျိုး	596	ဝုဋ္ဌော နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	618
နာနာက္ခဏိကကမ္မမျိုး (၆) မျိုး	596	(ပဉ္စဒွါရိက) မဟာကုသိုလ် ပထမဇော	
ရူပအာဟာရမျိုး (၃) မျိုး	596	ခန္ဓာ (၅) ပါး - ရူပက္ခန္ဓာ - စိတ္တဇရုပ်	619
ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယမျိုး (၃) မျိုး	596	ပဉ္စဒွါရိက မဟာကုသိုလ် ပထမဇော	
ပကတူပနိဿယ	597	နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	620
အတိုချုပ် ရှင်းလင်းချက်	597	လောဘမူ ပထမဇော နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	622
ကြိုတင်သိမှတ်ထားရန်	598	ဒေါသဇော နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	624

မောဟမူဒွေ နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	625	ဒွိဟိတ် စုတိ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ	656
အဟိတ် ပထမတဒါရုံ ရူပက္ခန္ဓာ - စိတ္တဇရုပ်	626	ကာမ တိဟိတ် စုတိ (၄) ခု ဖြစ်ပေါ်လာပုံ	656
သဟိတ် - ပထမတဒါရုံ - ရူပက္ခန္ဓာ -		ရူပ စုတိ (၅) ခု ဖြစ်ပေါ်လာပုံ	657
စိတ္တဇရုပ်	627	အရူပ စုတိ (၄) ခု ဖြစ်ပေါ်လာပုံ	658
အဟိတ် ပထမတဒါရုံ - နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	628	မှီငြမ်းပြုစရာ ကျမ်းစာ	659
သဟိတ် မဟာဝိပါက် တဒါရုံနာမက္ခန္ဓာ (၄)ပါး	629	အသမ္မောဟ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို ရရှိရန်	660
ကာမဇော မနောဒွါရိကစိတ်များ	631	ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်	661
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	631	သုသိမပရိဗ္ဗာဇကသုတ္တန်	661
မနောဒွါရိက မဟာကုသိုလ် ပထမဇော		ဆိုလိုရင်းသဘောတရား	662
နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	632	နိဿယဆရာတော်များ၏ သုံးသပ်ချက်	665
ဈာနဝီထိ	637	ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာတရား (၁၆) ပါးကို	
မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်ဇော နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	638	ပယ်နိုင်သည်	666
အဟိတ် ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	642	ခေတ္တ ရပ်နားကြည့်ပါ	671
ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	643	ဉာတပရိညာစခန်းသို့ ဆိုက်ပြီ	671
ရူပပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး ဖြစ်ပေါ်ပုံ	645	ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်	674
အရူပ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ (၄) ပါး	647	ယထာဘူတဉာဏ်	675
အသညသတ် ပဋိသန္ဓေ	648	သမ္မာဒဿနဉာဏ်	677
အဟိတ် ဘဝင် နာမက္ခန္ဓာ	649	ယထာဘူတဉာဏ - သမ္မာဒဿန -	
ဒွိဟိတ် ဘဝင် နာမက္ခန္ဓာ	650	ကင်္ခါဝိတရဏ	677
ရူပ ဘဝင် နာမက္ခန္ဓာ	651	စူဠသောတာပန် စခန်းသို့ ဆိုက်ပြီ	678
အရူပ ဘဝင် နာမက္ခန္ဓာ	653	ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ အာသီသကထာ	680
အဟိတ် စုတိ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ	655	မှတ်သားဖွယ်ရာ အက္ခရာစဉ် အညွှန်း	681

မာတိကာ ပြီး၏။

အရံအရံအရံအရံအရံအရံအရံအရံ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ - တတိယတွဲ

နိဒါနကထာ

မြတ်စွာဘုရားသည် တရားတော်၏ နက်နဲပုံကို လေးနက်စွာ ဆင်ခြင်တော်မူခြင်း

မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူသည့် ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့မှ သတ္တသတ္တာဟ = ခုနစ်ရက် ခုနစ်လီ = (၄၉)ရက် လွန်မြောက်၍ ရက်ပေါင်း (၅၀)သို့ ရောက်သော ဝါဆိုလဆန်း (၆)ရက် ကြာသပတေးနေ့ နံနက်ခင်းအခါဝယ် လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးထိုင်နေရာမှ ထတော်မူပြီးလျှင် တစ်ဖန် အဇပါလနိဂြောဓ အမည်ရသည့် ဆိတ်ကျောင်းညောင်ပင်ရင်းသို့ပင် ကြွသွား ချဉ်းကပ်တော်မူလျက် ထိုအဇပါလညောင်ပင်ရင်း၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေကာ ထိုင်လျက် သီတင်းသုံးတော်မူလိုက်၏။ ထိုအခါ နား မျက်စိ ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ချဉ်းကပ်မိကာ တစ်ပါးထီးတည်း ကိန်းအောင်း စံနေတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သန္တာန်တော်ဝယ် ဤသို့သော စိတ်အကြံ အစည်သည် ဖြစ်တော်မူ၏။ —

“အဓိဂတော ခေါ မျာယံ ဓမ္မော ဂမ္ဘီရော ဒုဒ္ဓသော ဒုရုဇ္ဈောသော သန္တော ပဏီတော အတက္ကာဝစရော နိပုဏော ပဏ္ဍိတဝေဒနီယော၊ အာလယရာမာ ခေါ ပနာယံ ပဇာ အာလယရတာ အာလယသမ္မုဒိတာ၊ အာလယရာမာယ ခေါ ပန ပဇာယ အာလယရတာယ အာလယသမ္မုဒိတာယ ဒုဒ္ဓသံ ဣဒံ ဌာနံ ယဒိဒံ ဣဒပ္ပစ္စယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ၊ ဣဒမ္ပိ ခေါ ဌာနံ ဒုဒ္ဓသံ ယဒိဒံ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော သဗ္ဗုပဓိပဋိနိဿဂ္ဂေါ တဏှာက္ခယော ဝိရာဂေါ နိရောဓော နိဗ္ဗာနံ။ အဟဉ္ဇေဝ ခေါ ပန ဓမ္မံ ဒေသေယျံ၊ ပရေ စ မေ န အာဇာနေယျံ။ သော မမဿ ကိလမထော၊ သာ မမဿ ဝိဟေသာ”တိ။ (ဝိ-၃-၅။ ဒီ-၂-၃၁။)

“သမ္မာသမ္မောမိ ဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် ငါဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် ထိုးထိုးထွင်းထွင်း လင်းလင်းထင်ထင် သိမြင်အပ်ပြီးသော ဤသစ္စာလေးပါး တရားအစုသည် မြေအထုကို ခံလင့်သော ရေထုပမာ နက်နဲလှစွာ၏။ မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးဖြင့် ဖုံးအုပ်၍ ထားအပ်သော မုန်ညင်းစေ့ပမာ မြင်နိုင်ခဲလှစွာ၏။ အလွယ်ကလေးဖြင့် မြင်ဖို့ရန်ကား မစွမ်းနိုင်လေရာ၊ အကြိမ်တစ်ရာ ခွဲစိတ်ထားအပ်သော သားမြီးစွန်းတစ်ခုဖြင့် သားမြီးစွန်းတစ်ခုကို တည့်တည့်မှန်မှန်အောင် ထိုးရ ထောက်ရသည့်ပမာ လွန်စွာ သိနိုင်ခဲလှ၏။ အလွယ်ကလေးဖြင့် ထိုးထွင်း သိဖို့ ရန်ကား မစွမ်းနိုင်လေရာ။

ငါထိုးထွင်း သိမြင်အပ်သော ဤလောကုတ္တရာတရားတော်သည်ကား ငြိမ်းချမ်းလှစွာ၏၊ မွန်မြတ်လှစွာ၏။

ဤသစ္စာလေးပါး တရားတော်သည် စိတ်ကူးယဉ် အတွေးအခေါ်ပညာရှင် တက္ကသိုလ်တို့၏ အကြံ ဝိတက်ဖြင့် သက်ဝင် ကျက်စားအပ်သော တရားမဟုတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့်သာ သက်ဝင် ကျက်စား အပ်သော တရား ဖြစ်၏။ သိမ်မွေ့လှစွာ၏။ သမ္မာပဋိပဒါ = နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ အမည်ရသည့် မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားတည်းဟူသော အကျင့်မှန်ကို ကျင့်ကြံကုန်ဘိ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည်သာ သိမြင်-အပ်သော တရား ဖြစ်၏။

ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည်ကား အာရုံ (၅)ပါး ကာမဂုဏ်တရားတည်းဟူသော ကာမာလယ၊ ထိုအာရုံ (၅)ပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်တတ်သော တဏှာလယ — ထိုကာမာလယ တဏှာလယ နှစ်ပါးတို့ဖြင့် မွေ့လျော်နေကြကုန်၏။ ထိုအာလယ နှစ်ပါးတို့၌ ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်၍ နေကြကုန်၏။ အစွဲကြီးစွဲကာ အခွံမင်ကြီး

ခုံမင်၍ နေကြကုန်၏။ ယင်းသို့ အာလယနှစ်ပါးတို့ဖြင့် မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်ခုံမင်၍ နေကြသော သတ္တဝါ အပေါင်းသည် အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပွားနေသော ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော် ကို သိမြင်နိုင်ခဲ့လှစွာ၏။

ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ဥယျာဉ်မှူးသည် ကောင်းစွာ စိုက်ပျိုး စီမံထားအပ်သော၊ အပွင့်အသီးတို့ဖြင့် ဖူးပွင့်ဝေဆာလျက်ရှိသော၊ သစ်ပင် ပန်းပင် စသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဥယျာဉ်တော်အတွင်းသို့ ချင်းနင်း ဝင်ရောက်လာသော ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ထိုထို အပွင့်အသီးတို့ဖြင့် ဖူးပွင့်ဝေဆာလျက်ရှိသော ပန်းပင် သစ်ပင်အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံနေသော ဥယျာဉ်တော်ကို မြင်တွေ့ရသောအခါ ထိုထို ပြည့်စုံမှုကို ကြည့်ရှုရသဖြင့် ထိုထို ပြည့်စုံမှု သမ္ပတ္တိကို ခံစားရသဖြင့် ဥယျာဉ်တော်၌ အမွေ့လျော်ကြီး မွေ့လျော်လျက် ရှိ၏။ အပျော်ကြီး ပျော်လျက် ရှိ၏။ အနှစ်ခြိုက်ကြီး နှစ်ခြိုက်လျက် ရှိ၏။ ဝမ်းအသာကြီး သာလျက် ရှိ၏။ ငြီးငွေ့မှုမရှိ ဖြစ်နေ၏။

ဤဥပမာအတူပင် ဤသတ္တဝါတို့သည်လည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲတည်းဟူသော ဥယျာဉ်ကြီးအတွင်း၌ ငြိကပ်မှီဝဲအပ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ဖြင့် မွေ့လျော်သော ကာမာလယ၊ ငြိကပ်မှီဝဲတတ်သော တဏှာတို့ဖြင့် မွေ့လျော်သော တဏှာလယတည်းဟူသော အာလယနှစ်ပါးတို့ဖြင့် အမွေ့လျော်ကြီး မွေ့လျော်နေကြကုန်၏။ အပျော်ကြီး ပျော်နေကြကုန်၏။ အနှစ်ခြိုက်ကြီး နှစ်ခြိုက်နေကြကုန်၏။ အခုံမင်ကြီး ခုံမင်နေကြကုန်၏။ ဝမ်းအသာကြီး သာနေကြကုန်၏။

သံသရာဝဋ်၌ မငြီးငွေ့နိုင်ကြဘဲ ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်စွာ နေထိုင်လျက် ရှိကြကုန်၏။ ယင်းသို့ အာလယ နှစ်ပါးတို့ဖြင့် မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်ခုံမင်၍ နေကြသော သတ္တဝါအပေါင်းသည် အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပွားနေသော ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော် ကို သိမြင်နိုင်ခဲ့လှစွာ၏။

ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော၊ ကာမုပဓိ၊ ခန္ဓုပဓိ၊ ကိလေသုပဓိ၊ အဘိသင်္ခါရုပဓိ တည်းဟူသော ဒုက္ခ၏တည်ရာ ဥပဓိလေးဖြာတို့ကို အကုန်ပယ်စွန့်ရာဖြစ်သော၊ ကင်းရာဖြစ်သော၊ တဏှာအပြား (၁၀၈)ပါးတို့၏ ကုန်ခန်းရာဖြစ်သော၊ တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ = ရာဂတို့၏ ကင်းရာဖြစ်သော၊ ဆင်းရဲ ခပ်သိမ်းတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကိုကား သာ၍ပင် မြင်နိုင်ခဲ့လှစွာ၏။

ငါဘုရားရှင်ကလည်း ထိုမျှလောက် နက်နဲသော တရားတော်ကို ဟောကြားမိငြားအံ့။ ဣန္ဒြေနှံ့သူ မကျွတ်ထိုက်သသူ နတ် လူ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့ကလည်း ငါဘုရားရှင်၏ ထိုတရားတော်မြတ်ကို မသိမြင်နိုင် နားမလည်နိုင်ကြကုန်လျှင် ယင်းမသိမမြင်နိုင်သူ နားမလည်နိုင်သူ မကျွတ်ထိုက်သသူ နတ် လူ ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ တို့အား တရားဟောခြင်းသည် ငါဘုရားရှင်၏ အတွက်တာ ပင်ပန်း နွမ်းနယ်ရုံမျှသာ ဖြစ်လေရာ၏” —

မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သန္တာန်ဝယ် ဤကဲ့သို့သော စိတ်အကြံအစည်သည် ဖြစ်တော်မူလာ၏။ ထို့ပြင်လည်း မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်ဝယ် အလွန်တရာ အံ့ဩဖွယ်ကောင်းကုန်သော ဤနှစ်ဂါထာတို့သည် ရှေးက မကြားဖူးကုန်ဘဲ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ —

ကိစ္ဆေန မေ အဓိဂတံ၊ ဟလံ ဒါနိ ပကာသိတုံ။
ရာဂဒေါသပရေတေဟိ၊ နာယံ ဓမ္မော သုသမ္မုဓော။
ပဋိသောတဂါမိံ နိပုဏံ၊ ဂမ္ဘီရံ ဒုဒ္ဒသံ အဏုံ။
ရာဂရတ္တာ န ဒက္ခန္တိ၊ တမောခန္ဓေန အာဝုဋ္ဌာ။
(ဝိ-၃-၅-၆။ ဒီ-၂-၃၁။)

မေ = ငါဘုရားသည်။ ကိစ္ဆေန = ပါရမီဆယ်ပါး၊ အပြားသုံးဆယ်၊ သုံးသွယ်စရိယ၊ စွန့်ကြီးခြင်းငါးရပ် အစရှိသော ပါရမီတော်မြတ်အပေါင်းကို ခဲယဉ်းစွာ ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးတော်မူခြင်းဖြင့်။ အဓိဂတံ = ရရှိသိမြင် အပ်သော။ ဣမံ ဓမ္မံ = ဤသစ္စာလေးချက် တရားနက်ကို။ ဒါနိ = ဣဒါနိ = ဘုရားဖြစ်လာ ယခု လောလောဆယ် အခါ၌။ ပကာသိတုံ = လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့အား ထင်ရှားစွာ ဟောပြောတော်မူခြင်းငှာ။ ဟလံ = အခွင့်မ-
လျော် မသင့်တော်သေးချေ။ အယံ ဓမ္မော = ဤ သစ္စာလေးချက် တရားနက်ကို။ ရာဂဒေါသပရေတေဟိ = ရာဂ
ဒေါသ ပြွမ်းပြွမ်းထလျက် လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော သူတို့သည်။ န သုသမ္မုဓော = လင်းလင်း ထင်ထင်
အလွယ်နှင့် သိမြင်ကြမည် မဟုတ်ချေ။

တမောခန္ဓေန = အဝိဇ္ဇာစု အမှောင်ထုသည်။ အာဂုဋ္ဌာ = ပညာမျက်စိ ဘိတ်မရှိအောင် လွှမ်းမိုး အုပ်စိုး
အပ်ကုန်သည် ဖြစ်၍။ ရာဂရတ္တာ = ကာမရာဂ ဘဝရာဂ ဒိဋ္ဌိရာဂတို့ဖြင့် တပ်မက်စွဲလမ်းကြသူ နတ်လူအပေါင်း
တို့သည်။ နိပုဏံ = သိမ်မွေ့စွာသော။ ဂမ္ဘီရံ = မြေအထုကို ခံလင့်သော ရေထုပမာ နက်နဲလှစွာသော။ ဒုဒ္ဒသံ =
မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးဖြင့် ဖုံးအုပ်၍ ထားအပ်သော မုန်ညင်းစေ့ပမာ မြင်နိုင်ခဲလှစွာသော။ အဏုံ = အဏုမြူပမာ
သိမ်မွေ့စွာသော။ ပဋိသောတဂါမိ* = သံသရာအဆန် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း သစ္စာလေးပါးတည်းဟူသော
တရားကောင်းကို။ န ဒက္ခန္တိ = မြင်နိုင်ကြလိမ့်မည် မဟုတ်ကုန်။ (ဝိ-၃-၅-၆။ ဒီ-၂-၃၁။)

ဘုရားရှင်၏ သစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်ကား ဤမျှ ခက်ခဲနက်နဲလှ၏။ ထိုသို့ ခက်ခဲနက်နဲသော သစ္စာ
လေးပါးတို့တွင် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်**လည်း ပါဝင်လျက်ပင် ရှိပေ၏။

သစ္စသံယုတ် ကူဋ္ဌာဂါရသုတ္တန် စသည်တို့၌ သစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့်
ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိမမြင်ပါက သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ မကုန်ဆုံးနိုင်ဟု ဟောကြားထားတော်-
မူသကဲ့သို့ အလားတူပင် သစ္စာလေးရပ်တို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်**ကိုလည်း
အနုဗောဓဉာဏ် ပဋိဝေဓဉာဏ်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိမမြင်ပါက သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ
ဒုက္ခမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း **မဟာနိခါနုသုတ္တန်** (ဒီ-၂-၄၇။) စသည်တို့၌ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်-
ပင် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

မည်မျှပင် အသိခက်၍ နက်နဲငြားသော်လည်း ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို မသိမမြင်ပါက
သံသရာမှ မလွတ်မြောက်နိုင်သဖြင့် သံသရာမှ လွတ်မြောက်လိုသူတိုင်းသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို
သိအောင် ကြိုးပမ်းရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထိုသို့ ကြိုးပမ်းရာ၌ - အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဝိသုဒ္ဓိ (၇)ပါး ကျင့်စဉ်ကိုကား ရှိသေစွာ ဦးထိပ်ရွက်
ပန်ဆင်၍ ခံယူနိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။

- ၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ = သီလစင်ကြယ်အောင် ကြိုးစားပါ။
- ၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ = နီဝရဏအညစ်အကြေးတို့မှ စိတ်ဓာတ် ဖြူစင်သန့်ရှင်းအောင် ဥပစာရသမာဓိ သို့မဟုတ်
အပ္ပနာခေါ်သည့် ဈာန်သမာဓိ တစ်ခုခုကို ရအောင် ကြိုးစားပါ။
- ၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ = ရုပ်နာမ်တို့၌ ဉာဏ်အမြင်သန့်ရှင်းအောင် = ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် = နာမရူပ-
ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးစားပါ။
- ၄။ ထိုအခါတွင်မှ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ တက်လှမ်းပါ။

အကယ်၍ သီလဝိသုဒ္ဓိ၊ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိတည်းဟူသော ဝိသုဒ္ဓိကျင့်စဉ်နှင့် မပြည့်စုံသေးဘဲ = သီလ-
လည်း မစင်ကြယ်သေးဘဲ၊ ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိ တစ်ခုခုမျှလည်း မရှိသေးဘဲ၊ ရုပ်နာမ်ကိုလည်း

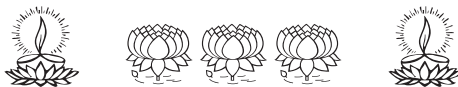
ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် မသိမမြင်သေးဘဲ ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာတရားကို စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြော သုတ်သင်နိုင်သည့် စွမ်းအင် အပြည့်အဝရှိသော ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ အမည်ရသည့် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးတို့၌ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိအောင် ကြိုးပမ်း ခဲ့သော် = ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့သော် အဆင့်ကျော်နေသဖြင့် သပိတ်ကွဲ ကိုယ်ကြေသာရှိချေမည်၊ ပိုးသာကုန်၍ မောင်ပုံစောင်းမတတ်သာ ရှိချေမည်။ အောင်မြင်မှု ရရှိဖို့ရန် မလွယ်ကူပေ။

သီလတည်းဟူသော မြေပေါ်၌ ရပ်တည်၍ သမာဓိတည်းဟူသော မြတ်သော ကျောက်ဖျာထက်၌ မြမြထက်အောင် သွေး၍ထားအပ်သော ဉာဏ်တည်းဟူသော သန်လျက်ဖြင့် ဖောက်ခွဲနိုင်ပါမှသာလျှင် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ထွင်းဖောက် သိမြင်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၁။)

ထို့ကြောင့် တရားစစ် တရားမှန်ကို လိုလားတောင့်တလျက် ရှိကြကုန်သော သူတော်ကောင်း သူမြတ်-လောင်း အပေါင်းတို့သည် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ရှုကွက်**ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများ အားထုတ်-နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း -

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
စိတ္တလတောင်ကျောင်း - ဖားအောက်တောရ
သာသနာတော်သက္ကရာဇ် - ၂၅၃၇ - ခု၊
ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၅၅ - ခု၊ တပေါင်းလ။

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ
နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - တတိယတွဲ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ဟားအောက်တောရဆရာတော်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဘင်းပါဠိတော် - သုတ္တန္တဘာဇနိယနည်း

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ ၊ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။

တတ္ထ ကတမာ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခေ အညာဏံ ဒုက္ခသမုဒယေ အညာဏံ ဒုက္ခနိရောဓေ အညာဏံ ဒုက္ခ-
နိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ အညာဏံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ။

တတ္ထ ကတမေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော
ကာယသင်္ခါရော ဝစီသင်္ခါရော စိတ္တသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော ပုညာဘိသင်္ခါရော၊ ကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ ရူပါဝစရာ ဒါနမယာ သီလမယာ
ဘာဝနာမယာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပုညာဘိသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော အပုညာဘိသင်္ခါရော၊ အကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အပုညာ-
ဘိသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော၊ ကုသလာ စေတနာ အရူပါဝစရာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အာနေဇ္ဇာ-
ဘိသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော ကာယသင်္ခါရော၊ ကာယသဉ္စေတနာ ကာယသင်္ခါရော၊ ဝစီသဉ္စေတနာ ဝစီသင်္ခါရော၊
မနောသဉ္စေတနာ စိတ္တသင်္ခါရော၊ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ။

တတ္ထ ကတမံ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဏံ သောတဝိညာဏံ ဃာနဝိညာဏံ ဇိဝှိဝိညာဏံ
ကာယဝိညာဏံ မနောဝိညာဏံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ။

တတ္ထ ကတမံ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ အတ္ထိ နာမံ၊ အတ္ထိ ရူပံ။ တတ္ထ ကတမံ နာမံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော
သညာက္ခန္ဓော သင်္ခါရက္ခန္ဓော၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ နာမံ၊ တတ္ထ ကတမံ ရူပံ၊ စက္ကာရော မဟာဘူတာ စတုန္နဉ္စ မဟာဘူတာနံ
ဥပါဒါယရူပံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ရူပံ၊ ဣတိ ဣဒဉ္စ နာမံ ဣဒဉ္စ ရူပံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ။

တတ္ထ ကတမံ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ စက္ခာယတနံ သောတာယတနံ ဃာနာယတနံ ဇိဝှိယတနံ
ကာယာယတနံ မနာယတနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ။

တတ္ထ ကတမော သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ စက္ခုသမ္ပဿော သောတသမ္ပဿော ဃာနသမ္ပဿော
ဇိဝှိသမ္ပဿော ကာယသမ္ပဿော မနောသမ္ပဿော၊ အယံ ဝုစ္စတိ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော။

တတ္ထ ကတမာ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဃာန-
သမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ အယံ
ဝုစ္စတိ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ။

တတ္ထ ကတမာ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ ရူပတဏှာ သဒ္ဓတဏှာ ဂန္ဓတဏှာ ရသတဏှာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ဓမ္မတဏှာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ။

တတ္ထ ကတမံ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ကာမုပါဒါနံ ဒိဋ္ဌပါဒါနံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။

တတ္ထ ကတမော ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝေါ ဒုဝိဓေန အတ္တိ ကမ္မဘဝေါ၊ အတ္တိ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ တတ္ထ ကတမော ကမ္မဘဝေါ၊ ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေညာဘိသင်္ခါရော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ကမ္မဘဝေါ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဝဂါမိကမ္ပံ ကမ္မဘဝေါ။

တတ္ထ ကတမော ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ ကာမဘဝေါ ရူပဘဝေါ အရူပဘဝေါ သညာဘဝေါ အသညာဘဝေါ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ ဧကဝေါကာရဘဝေါ စတုဝေါကာရဘဝေါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ။

တတ္ထ ကတမာ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမ္ပိ တမ္ပိ သတ္တနိကာယေ ဇာတိံ သဉ္စာတိ ဩက္ကန္တိ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ အာယတနာနံ ပဋိလာဘော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ။

တတ္ထ ကတမံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ၊ အတ္တိ ဇရာ၊ အတ္တိ မရဏံ။ တတ္ထ ကတမာ ဇရာ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမ္ပိ တမ္ပိ သတ္တနိကာယေ ဇရာ ဇီရဏတာ ခဏ္ဍိစ္စံ ပါလိစ္စံ ဝလိတ္တစတာ အာယုနော သံဟာနိ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဇရာ။

တတ္ထ ကတမံ မရဏံ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမ္ပာ တမ္ပာ သတ္တနိကာယာ စုတိ စဝနတာ ဘေဒေါ အန္တရဓာနံ မစ္စု မရဏံ ကာလကိရိယာ ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေါ ဇီဝိတိန္ဒြိယသုပစ္ဆေဒေါ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ မရဏံ။ ဣတိ အယဉ္စ ဇရာ ဣဒဉ္စ မရဏံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။

တတ္ထ ကတမော သောကော၊ ဉှတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ သောကော သောစနာ သောစိတတ္ထံ အန္တောသောကော အန္တော-ပရိသောကော စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ ဒေါမနဿ သောကသလ္လံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ သောကော။

တတ္ထ ကတမော ပရိဒေဝေါ၊ ဉှတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာဒေဝေါ ပရိဒေဝေါ အာဒေဝနာ ပရိဒေဝနာ အာဒေဝိတတ္ထံ ပရိဒေဝိတတ္ထံ ဝါစာ ပလာပေါ ဝိပ္ပလာပေါ လာလပေါ လာလပ္ပနာ လာလပ္ပိတတ္ထံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပရိဒေဝေါ။

တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ကာယိကံ အသာတံ ကာယိကံ ဒုက္ခံ ကာယသမ္ပဿဇံ အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ ကာယသမ္ပဿဇာ အသာတာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခံ။

တတ္ထ ကတမံ ဒေါမနဿံ၊ ယံ စေတသိကံ အသာတံ စေတသိကံ ဒုက္ခံ စေတောသမ္ပဿဇံ အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ စေတောသမ္ပဿဇာ အသာတာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒေါမနဿံ။

တတ္ထ ကတမော ဥပါယာသော၊ ဉှတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ

အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာယာသော ဥပါယာသော အာယာသိတတ္ထံ ဥပါယာသိတတ္ထံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပါယာသော။

ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတီတိ၊ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သင်္ဂတိ ဟောတိ၊ သမာဂမော ဟောတိ၊ သမောဓာနံ ဟောတိ၊ ပါတုဘာဝေါ ဟောတိ၊ တေန ဝုစ္စတိ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတီတိ။ (အဘိ-၂-၁၄၂-၁၄၅။)

ကျက်မှတ်ရန် ပါဠိတော်၏ အနက်

- ၁။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ = သစ္စာလေးပါး၌ မသိမှု အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာ အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ သင်္ခါရာ = ပစ္စုပ္ပန်မှ သံသရာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း = သင်္ခါရတို့သည်။ သမ္ဘဝန္တိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာကြကုန်၏။
- ၂။ သင်္ခါရပစ္စယာ = ယင်းပစ္စုပ္ပန်မှ သံသရာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း = သင်္ခါရ အကြောင်းတရား ထင်ရှား ရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဝိညာဏံ = ကမ္မဝိညာဏ်သည်၊ တစ်နည်း ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၃။ (က) ဝိညာဏပစ္စယာ = ယင်းကမ္မဝိညာဏ်အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ နာမရူပံ = ဝိပါက်- နာမ်တရား ကမ္မဇရုပ်တရားသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
(ခ) တစ်နည်း — ဝိညာဏပစ္စယာ = ဝိပါက်ဝိညာဏ် အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ နာမရူပံ = ဝိပါက် စေတသိက်နာမ်၊ ဝိပါက် စိတ္တဇရုပ်သည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၄။ နာမရူပပစ္စယာ = ယင်းနာမ်ရုပ် အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ သဠာယတနံ = အတွင်း- အာယတန (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၅။ သဠာယတနပစ္စယာ = ယင်းအတွင်းအာယတန (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဖဿော = ဖဿ (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၆။ ဖဿ ပစ္စယာ = ယင်းဖဿ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ = ဝေဒနာ (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၇။ ဝေဒနာ ပစ္စယာ = ယင်းဝေဒနာ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ တဏှာ = တဏှာ (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၈။ တဏှာပစ္စယာ = ယင်းတဏှာ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဥပါဒါနံ = စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံ (၄) မျိုးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၉။ ဥပါဒါနပစ္စယာ = ယင်းစွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံ (၄)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဘဝေါ = ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၁၀။ ဘဝပစ္စယာ = ယင်းကမ္မဘဝ အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဇာတိ = ပဋိသန္ဓေ တည်နေ- ရခြင်း ဇာတိတရားသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၁၁။ ဇာတိပစ္စယာ = ယင်းပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်း ဇာတိအကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဇရာ

မရဏံ = အိုခြင်း (ဇရာ), သေခြင်း (မရဏ)သည်လည်းကောင်း။ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿု-
ပါယာသာ = စိုးရိမ်ရခြင်း (သောက), ငိုကြွေးမြည်တမ်းရခြင်း (ပရိဒေဝ), ကိုယ်ဆင်းရဲရခြင်း (ဒုက္ခ),
စိတ်ဆင်းရဲရခြင်း (ဒေါမနဿ), ပြင်းစွာပူပန်ရခြင်း (ဥပါယာသ)တရားတို့သည်လည်းကောင်း။ သမ္ဘဝန္တိ
= ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာကြကုန်၏။

ဧဝံ = ဤသို့လျှင်။ ကေဝလဿ = ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော။ ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ = ဤဒုက္ခတုံး
ဒုက္ခအစုအပုံ၏။ သမုဒယော = ဖြစ်ကြောင်းသည်။ တစ်နည်း — သမုဒယော = ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ =
ဖြစ်ပေါ်၍လာပေ၏။

တတ္ထ = ထိုအဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာစသော ပါဠိတော်၌။ အဝိဇ္ဇာ = အဝိဇ္ဇာဟူသည်။ ကတမာ = အဘယ်
နည်း။

၁။ ဒုက္ခေ = ဒုက္ခသစ္စာတရား၌။ အညာဏံ = မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၂။ ဒုက္ခသမုဒယေ = ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရား၌။ အညာဏံ = မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၃။ ဒုက္ခနိရောဓေ = ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာ နိရောဓ သစ္စာတရား၌။ အညာဏံ = မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၄။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ = ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော
ကျင့်စဉ်ဟူသော မဂ္ဂသစ္စာတရား၌။ အညာဏံ = မသိခြင်းလည်းကောင်း။

အယံ = ဤမသိမှုကို။ အဝိဇ္ဇာ = အဝိဇ္ဇာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ = အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော
သင်္ခါရတို့သည်။ ကတမေ = အဘယ်သည်တို့နည်းဟူမူကား —

၁။ ပုညာဘိသင်္ခါရော = ပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၂။ အပုညာဘိသင်္ခါရော = အပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၃။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၄။ ကာယသင်္ခါရော = ကာယသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၅။ ဝစီသင်္ခါရော = ဝစီသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၆။ စိတ္တသင်္ခါရော = စိတ္တသင်္ခါရလည်းကောင်းတည်း။

၁။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ ပုညာဘိသင်္ခါရော = ပုညာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ။
ဒါနမယာ = ဒါနဖြင့်ပြီးသော။ သီလမယာ = သီလဖြင့်ပြီးသော။ ဘာဝနာမယာ = (ပရိကမ္မဘာဝနာ, ဥပစာရ-
ဘာဝနာ, ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟူသော) ဘာဝနာဖြင့်ပြီးသော။ ကာမာဝစရာ = ကာမာဝစရဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော။
ယာ ကုသလာ စေတနာ = အကြင် မဟာကုသိုလ် စေတနာသည်လည်းကောင်း။ (ဤ၌ ဝိပဿနာကံ အားလုံးကို
မဆိုလိုပါ။ ဘဝကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဝိပဿနာဘာဝနာကိုသာ ဆိုလိုသည်။) ဘာဝနာမယာ = သမထဘာဝနာဖြင့်
ပြီးသော။ တစ်နည်း အပ္ပနာဘာဝနာဖြင့်ပြီးသော။ ရူပါဝစရာ = ရူပါဝစရဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော။ ယာ ကုသလာ
စေတနာ = အကြင် ရူပါဝစရကုသိုလ် စေတနာသည်လည်းကောင်း။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤကာမာဝစရ
ကုသိုလ်စေတနာ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာကို။ ပုညာဘိသင်္ခါရော = ပုညာဘိသင်္ခါရ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။
[မဟာကုသိုလ် (၈)ပါး, ရူပါဝစရကုသိုလ် (၅)ပါး။ ပေါင်း (၁၃)ပါးတည်း။]

၂။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ အပုညာဘိသင်္ခါရော = အပုညာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။
ကာမာဝစရာ = ကာမာဝစရဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော။ ယာ အကုသလာ စေတနာ = အကြင် အကုသိုလ် စေတနာ-

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

သည်။ အတ္တိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤအကုသိုလ်စေတနာကို။ အပညာဘိသင်္ခါရော = အပညာဘိသင်္ခါရ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

၃။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ အရူပါဝစရော = အရူပါဝစရဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော။ ယာ ကုသလာ စေတနာ = အကြင် အရူပါဝစရကုသိုလ်စေတနာသည်။ အတ္တိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤအရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာကို။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

၄။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ ကာယသင်္ခါရော = ကာယသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ကာယသဉ္ဇေတနာ = ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ်စေတနာ၊ (၁၂)ပါးသော အကုသိုလ်စေတနာသည်။ ကာယသင်္ခါရော = ကာယသင်္ခါရ မည်၏။ (၈+၁၂ = ၂၀)။

၅။ ဝစီသဉ္ဇေတနာ = ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ်စေတနာ၊ (၁၂)ပါးသော အကုသိုလ်စေတနာသည်။ ဝစီသင်္ခါရော = ဝစီသင်္ခါရ မည်၏။ (၂၀)။

၆။ မနောသဉ္ဇေတနာ = ဝိညာတ်ရုပ် နှစ်မျိုးကို မဖြစ်စေမူ၍ (= ကာယဝိညာတ်ရုပ် ဝစီဝိညာတ်ရုပ် နှစ်မျိုးကို မဖြစ်စေမူ၍) အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော [(၁၂)ပါးသော အကုသိုလ်စေတနာ၊ (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ်စေတနာ၊ (၅)ပါးသော ရူပကုသိုလ်စေတနာ၊ (၄)ပါးသော အရူပကုသိုလ်စေတနာဟူသော] တစ်ခုယုတ် (၃၀)သော စေတနာသည်။ စိတ္တသင်္ခါရော = စိတ္တသင်္ခါရ မည်၏။ (၂၉)။

ဣမေ = ဤသင်္ခါရတို့ကို။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရော = အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့ဟူ၍။ ဝုစ္စန္တိ = ဆိုအပ်ကုန်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ = သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏ်ဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခုဝိညာဏံ = စက္ခုဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

၂။ သောတဝိညာဏံ = သောတဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

၃။ ဃာနဝိညာဏံ = ဃာနဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

၄။ ဇိဝှိဝိညာဏံ = ဇိဝှိဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

၅။ ကာယဝိညာဏံ = ကာယဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

၆။ မနောဝိညာဏံ = မနောဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

ဣဒံ = ဤဝိညာဏ် (၆)မျိုးကို။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ = သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ = ဝိညာဏ် ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော နာမရုပ်ဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ နာမံ = နာမသည်။ အတ္တိ = ရှိ၏။

၂။ ရူပံ = ရုပ်သည်။ အတ္တိ = ရှိ၏။

တတ္ထ = ထိုနာမရုပ်တို့တွင်။ နာမံ = နာမသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော = ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

၂။ သညာက္ခန္ဓာ = သညာက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

၃။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ = သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

ဣဒံ = ဤခန္ဓာသုံးပါးကို။ နာမံ = နာမ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။ တတ္ထ = ထိုနာမ်ရုပ်တို့တွင်။ ရူပံ = ရုပ်သည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ စတ္တာရော မဟာဘူတာ = လေးပါးကုန်သော မဟာဘုတ်တို့လည်းကောင်း။

၂။ စတုန္တံ မဟာဘူတာနံ = မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို။ ဥပါဒါယရူပဉ္စ = စွဲ၍ဖြစ်သော (၂၄)မျိုးသော ဥပါဒါ- ရုပ်လည်းကောင်းတည်း။

ဣဒံ = ဤဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကို။ ရူပံ = ရုပ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။ ဣတိ = ဤသို့လျှင်။ ဣဒဉ္စ နာမံ = ဤနာမ်ကိုလည်းကောင်း။ ဣဒဉ္စ ရူပံ = ဤရုပ်ကိုလည်းကောင်း။ ဣဒံ = ဤနာမ်ရုပ်ကို။ [တစ်နည်း- ဣဒဉ္စ နာမံ = ဤနာမ်သည်လည်းကောင်း။ ဣဒဉ္စ ရူပံ = ဤရုပ်သည်လည်းကောင်း။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ ဣဒံ = ဤ နာမ်ရုပ်ကို။] ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ = ဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ = နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သဠာယတနဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခာယတနံ = စက္ခာယတနလည်းကောင်း။

၂။ သောတာယတနံ = သောတာယတနလည်းကောင်း။

၃။ ဃာနာယတနံ = ဃာနာယတနလည်းကောင်း။

၄။ ဇိဝှိယတနံ = ဇိဝှိယတနလည်းကောင်း။

၅။ ကာယာယတနံ = ကာယာယတနလည်းကောင်း။

၆။ မနာယတနံ = မနာယတနလည်းကောင်း။

ဣဒံ = ဤအာယတန (၆)ပါးကို။ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ = နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သဠာယတနဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော = သဠာယတနဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခသမ္ပဿော = စက္ခသမ္ပဿလည်းကောင်း။

၂။ သောတသမ္ပဿော = သောတသမ္ပဿလည်းကောင်း။

၃။ ဃာနသမ္ပဿော = ဃာနသမ္ပဿလည်းကောင်း။

၄။ ဇိဝှိသမ္ပဿော = ဇိဝှိသမ္ပဿလည်းကောင်း။

၅။ ကာယသမ္ပဿော = ကာယသမ္ပဿလည်းကောင်း။

၆။ မနောသမ္ပဿော = မနောသမ္ပဿလည်းကောင်း။

အယံ = ဤဖဿ (၆)ပါးကို။ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော = သဠာယတနဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ = ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ ဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

- ၁။ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။
- ၂။ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = သောတသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။
- ၃။ ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ဃာနသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။
- ၄။ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ဇိဝှိသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။
- ၅။ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ကာယသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။
- ၆။ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = မနောသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

အယံ = ဤဝေဒနာ (၆)ပါးကို။ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ = ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ = ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာဟူသည်။ ကတမာ = အဘယ်နည်း။

- ၁။ ရူပတဏှာ = ရူပါရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ရူပတဏှာလည်းကောင်း။
- ၂။ သဒ္ဓတဏှာ = သဒ္ဓါရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော သဒ္ဓတဏှာလည်းကောင်း။
- ၃။ ဂန္ဓတဏှာ = ဂန္ဓာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဂန္ဓတဏှာလည်းကောင်း။
- ၄။ ရသတဏှာ = ရသာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ရသတဏှာလည်းကောင်း။
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာလည်းကောင်း။
- ၆။ ဓမ္မတဏှာ = ဓမ္မာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဓမ္မတဏှာလည်းကောင်း။

အယံ = ဤတဏှာ (၆) ပါးကို။ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ = ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ = တဏှာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒါနံ ဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

- ၁။ ကာမုပါဒါနံ = ကာမဂုဏ်၌ စွဲလမ်းသော ကာမုပါဒါနံလည်းကောင်း။
- ၂။ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ = မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ၌ စွဲလမ်းသော ဒိဋ္ဌုပါဒါနံလည်းကောင်း။
- ၃။ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ = မှားယွင်းသော ကျင့်စဉ်၌ စွဲလမ်းသော သီလဗ္ဗတုပါဒါနံလည်းကောင်း။
- ၄။ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ = အတ္တဝါဒ၌ စွဲလမ်းသော အတ္တဝါဒုပါဒါနံလည်းကောင်း။

ဣဒံ = ဤဥပါဒါနံ လေးမျိုးကို။ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ = တဏှာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒါနံဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ = ဥပါဒါနံဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဘဝ ဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။

ဘဝေါ = ဘဝသည်။ ဒုဝိဓေန = နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။

- ၁။ ကမ္မဘဝေါ = ကမ္မဘဝသည် (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝသည်)။ အတ္ထိ = ရှိ၏။
- ၂။ ဥပပတ္တိဘဝေါ = ဥပပတ္တိဘဝသည် (= ဖြစ်ခြင်းဘဝသည်)။ အတ္ထိ = ရှိ၏။

တတ္ထ = ထို နှစ်မျိုးတို့တွင်။ ကမ္မဘဝေါ = ဖြစ်ကြောင်း ကမ္မဘဝသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။

- ၁။ ပုညာဘိသင်္ခါရော = ပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၂။ အပုညာဘိသင်္ခါရော = အပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၃။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

အယံ = ဤသင်္ခါရသုံးမျိုးကို။ ကမ္မဘဝေါ = ကမ္မဘဝဟူ၍ (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝဟူ၍)။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။
သဗ္ဗမ္ပိ = အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။ ဘဝဂါမိကမ္ပံ = ဘဝသို့ လားစေတတ် ရောက်စေတတ်သော ကံဟူသမျှသည်။
ကမ္မဘဝေါ = ကမ္မဘဝ မည်၏ (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝ မည်၏)။

တတ္ထ = ထို ဘဝ နှစ်မျိုးတို့တွင်။ ဥပပတ္တိဘဝေါ = ဥပပတ္တိဘဝသည် (= ဖြစ်ခြင်းဘဝသည်)။ ကတမော
= အဘယ်နည်း။

၁။ ကာမဘဝေါ = ကာမ (၁၁) ဘုံ ဟူသော ကာမဘဝလည်းကောင်း။

၂။ ရူပဘဝေါ = ရူပ (၁၆) ဘုံ ဟူသော ရူပဘဝလည်းကောင်း။

၃။ အရူပဘဝေါ = အရူပ (၄) ဘုံ ဟူသော အရူပဘဝလည်းကောင်း။

၄။ သညာဘဝေါ = သညာဘဝလည်းကောင်း။ [ကာမ (၁၁) ဘုံ၊ အသညသတ်မှ တစ်ပါးသော ရူပ (၁၅)
ဘုံ၊ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံမှ တစ်ပါးသော အရူပ (၃) ဘုံ - ပေါင်း (၂၉)ဘုံတည်း။ သညာရှိသော
ဘဝ ဟူလိုသည်။]

၅။ အသညာဘဝေါ = သညာမရှိသော အသညာဘဝ (= အသညသတ်ဘဝ)လည်းကောင်း။

၆။ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သညာကား မရှိ၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သညာသာ
ရှိသော နေဝသညာနာသညာဘဝလည်းကောင်း။

၇။ ဧကဝေါကာရဘဝေါ = ရူပက္ခန္ဓာတစ်ပါးသာ ရှိသော ဧကဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း (အသညသတ်ဘုံ)။

၈။ စတုဝေါကာရဘဝေါ = နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာ ရှိသော စတုဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း (အရူပ ၄-ဘုံ)။

၉။ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ = ခန္ဓာ ငါးပါးရှိသော ပဉ္စဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း။ [ကာမ (၁၁)ဘုံ၊ အသည-
သတ်မှတစ်ပါး ရူပ (၁၅)ဘုံ၊ ပေါင်း (၂၆)ဘုံ။]

အယံ = ဤ (၉)မျိုးသော ဘဝကို။ ဥပပတ္တိဘဝေါ = ဥပပတ္တိဘဝ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။ အယံ = ဤ
ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝကို။ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ = ဥပါဒါနဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဘဝဟူ၍။
ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ = (ကမ္မဘဝ) ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇာတိ
ဟူသည်။ ကတမာ = အဘယ်နည်း။

တေသံ တေသံ သတ္တာနံ = ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါတို့၏။ တမိ တမိ သတ္တနိကာယေ = ထိုထိုသို့သော
သတ္တဝါ အပေါင်း၌။ ယာ ဇာတိ = အကြင် ဖြစ်ခြင်းသည်။ ယာ သဉ္စာတိ = အကြင်ကောင်းသော ဖြစ်ခြင်းသည်။
ယာ ဩက္ကန္တိ = အကြင် အမိဝမ်းတိုက်သို့ သက်ဝင်ခြင်းသည်။ ယာ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ = အကြင် သတ္တဝါဟူသော
အသစ်ဖြစ်ခြင်းသည်။ ယော ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ = အကြင် ခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ယော
အာယတနာနံ ပဋိလာဘော = အကြင် အာယတနတို့ကို ရခြင်းသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤသည်ကို။
ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ = ဘဝဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇာတိဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ = ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇရာ
မရဏဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။ ဇရာ = အိုခြင်း ဇရာတရားသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ မရဏံ = သေခြင်း
မရဏတရားသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ တတ္ထ = ထို ဇရာမရဏ နှစ်မျိုးတို့တွင်။ ဇရာ = အိုခြင်း ဇရာဟူသည်။
ကတမာ = အဘယ်နည်း။

တေသံ တေသံ သတ္တာနံ = ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါတို့၏။ တမိ တမိ သတ္တနိကာယေ = ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါ အပေါင်း၌။ ယာ ဇရာ = အကြင် အိုခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ယာ ဇီရဏတာ = အကြင် ဆွေးမြည့်သော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ယံ ခဏ္ဍိစုံ = အကြင် သွားကျိုးသော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ယံ ပါလိစုံ = အကြင် ဆံဖြူသော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ယာ ဝလိတ္တစတာ = အကြင် အရေတွန့်သော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ အာယုနော = အသက်၏။ ယာ သံဟာနိ = အကြင် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယာနံ = ဣန္ဒြေတို့၏။ ယော ပရိပါကော = အကြင် ရင့်ကျက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤ သဘောတရားကို။ ဇရာ = ဇရာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ဇရာမရဏတို့တွင်။ မရဏံ = မရဏဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ = ထိုထို သတ္တဝါတို့၏။ တမာ တမာ သတ္တနိကာယာ = ထိုထိုသော သတ္တဝါတို့၏ အပေါင်းမှ။ ယာ စုတိ = အကြင် စုတေခြင်းသည် (အကြင် ရွှေ့လျော့ခြင်းသည်)။ ယာ စဝနတာ = အကြင် စုတေသော အဖြစ်သည်။ ယော ဘေဒေါ = အကြင် ပျက်စီးခြင်းသည်။ ယံ အန္တရဓာနံ = အကြင်ကွယ်လွန်ခြင်းသည်။ ယာ မစ္စု = အကြင် သေခြင်းသည်။ ယံ မရဏံ = အကြင် သေခြင်းသည်။ ယာ ကာလကိရိယာ = အကြင် သေခြင်းကို ပြုခြင်းသည်။ ယော ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ = အကြင် ခန္ဓာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းသည်။ ယော ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေါ = အကြင် ကိုယ်ကောင်ကို ပစ်ချခြင်းသည်။ ယော ဇီဝိတိန္ဒြိယသုပစ္ဆေဒေါ = အကြင် ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ ဣဒံ = ဤသဘောတရားကို။ မရဏံ = မရဏဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

အယဉ္စ ဇရာ = ဤဇရာသည်လည်း။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ ဣဒဉ္စ မရဏံ = ဤမရဏသည်လည်း။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ ဣဒံ = ဤဇရာမရဏ သဘောတရားနှစ်မျိုးကို။ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ = ဇာတိကြောင့် ဖြစ်သော ဇရာ မရဏဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ သောကော = စိုးရိမ်ခြင်း သောကဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ။ ဉာတိဗျသနေန ဝါ = ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ ဘောဂဗျသနေန ဝါ = စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ ရောဂဗျသနေန ဝါ = အနာရောဂါဟူသော ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ သီလဗျသနေန ဝါ = သီလပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ = အယူဝါဒပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ အညတရညတရေန = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဗျသနေန = ပျက်စီးခြင်း ဗျသနတရားနှင့်။ သမန္နာဂတဿ = ပြည့်စုံသော သူအား။ အညတရညတရေန = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန = ဒုက္ခတရားဖြင့်။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအား။ ယော သောကော = အကြင် စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ ယာ သောစနာ = အကြင် စိုးရိမ်သော အခြင်းအရာသည်။ ယံ သောစိတတ္ထံ = အကြင် စိုးရိမ်သောအဖြစ်သည်။ ယော အန္တောသောကော = အကြင် အတွင်း၌ စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ ယော အန္တောပရိသောကော = အကြင် အတွင်း၌ ထက်ဝန်းကျင် စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ ယာ စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ = အကြင် စိတ်၏ ထက်ဝန်းကျင် ပူလောင်သော အခြင်းအရာသည်။ ယံ ဒေါမနဿံ = အကြင် စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်းသည်။ ယံ သောကသလ္လံ = အကြင် စူးဝင်နေသော သောကတည်းဟူသော ငြောင့်တံသင်းသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤသဘောတရားကို။ သောကော = သောကဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ပရိဒေဝေါ = ပရိဒေဝဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ။ ဉာတိဗျသနေန ဝါ = ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ ပ ။ အညတရ-

ညတရေန = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန = ဒုက္ခတရားဖြင့်။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအား။
ယော အာဒေဝေါ = အကြင် ငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော ပရိဒေဝေါ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးခြင်းသည်။
ယာ အာဒေဝနာ = အကြင် ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ ယာ ပရိဒေဝနာ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ
ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ ယံ အာဒေဝိတတ္ထံ = အကြင် ငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ ယံ ပရိဒေဝိတတ္ထံ
= အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ ယာ ဝါစာ = အကြင် (ငါ၏သား ငါ၏သမီး စသည်ဖြင့်)
ပြောဆို ငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော ပလာပေါ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော ဝိပ္ပလာပေါ
= အကြင် အထူးထူးအပြားပြား အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော လာလပ္ပေါ = အကြင် အဖန်-
တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယာ လာလပ္ပနာ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆို ငိုကြွေးသော အခြင်း-
အရာသည်။ ယံ လာလပ္ပိတတ္ထံ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။
အယံ = ဤ သဘောတရားကို။ ပရိဒေဝေါ = ပရိဒေဝဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဒုက္ခံ = ဒုက္ခဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။ ။ ကာယိကံ = ကိုယ်၌ဖြစ်သော။
အသာတံ = သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ ယံ ကာယိကံ ဒုက္ခံ = အကြင် ကာယိကဒုက္ခသည်။ ကာယသမ္မဿဇံ =
ကာယသမ္မဿကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတံ = သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ ယံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ = အကြင်
ဒုက္ခဖြစ်သော ခံစားအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ကာယသမ္မဿဇာ = ကာယသမ္မဿကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတာ
= သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ ယာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ = အကြင် ဒုက္ခဝေဒနာသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ ဣဒံ = ဤ
ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို။ ဒုက္ခံ = ဒုက္ခဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဒေါမနဿံ = ဒေါမနဿဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။ ။ စေတသိကံ =
စိတ်၌ဖြစ်သော။ အသာတံ = သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ ယံ စေတသိကံ ဒုက္ခံ = အကြင် စေတသိကဒုက္ခသည်။
စေတောသမ္မဿဇံ = စေတောသမ္မဿ (= မနောသမ္မဿ) ကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတံ = သာယာဖွယ်မှ
ကင်းသော။ ယံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ = အကြင် ဒုက္ခဖြစ်သော ခံစားအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ စေတောသမ္မဿဇာ
= စေတောသမ္မဿ (= မနောသမ္မဿ) ကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတာ = သာယာဖွယ်မှ ကင်းသော။ ယာ ဒုက္ခာ
ဝေဒနာ = အကြင် ဒုက္ခဝေဒနာသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ ဣဒံ = ဤစေတသိကဒုက္ခဝေဒနာ (= ဒေါမနဿ-
ဝေဒနာ)ကို။ ဒေါမနဿံ = ဒေါမနဿဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဥပါယာသော = ပြင်းစွာပူပန်ရခြင်း ဥပါယာသဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။
ဉာတိဗျသနေန ဝါ = ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ ပ။
အညတရညတရေန = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန = ဒုက္ခဓမ္မဖြင့်။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသော
သူအား။ ယော အာယာသော = အကြင် စိတ်၏ပင်ပန်းခြင်းသည်။ ယော ဥပါယာသော = အကြင် ကြီးစွာသော
စိတ်၏ပင်ပန်းခြင်းသည်။ ယံ အာယာသိတတ္ထံ = အကြင် စိတ်၏ပင်ပန်းသော အဖြစ်သည်။ ယံ ဥပါယာသိတတ္ထံ
= အကြင် ကြီးစွာသော စိတ်၏ပင်ပန်းခြင်းသည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤသဘောတရားကို။
ဥပါယာသော = ဥပါယာသဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိတိ ပဒဿ = ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ
ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ-ဟူသော ပုဒ်၏။ အတ္ထော = ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောကို။ ဧဝံ = ဤသို့။
ဝေဒိတဗ္ဗော = သိအပ်၏။

ဣတိ = ဤသို့လျှင်။ ကေဝလဿ = သုခမဖက် သက်သက်သော။ ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ = ဤဒုက္ခတုံး
ဒုက္ခအစုအပုံ၏။ သမုဒယော = ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်၏။ ဣတိ = ဤသို့လျှင်။ ကေဝလဿ =

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

သုခမဖက် သက်သက်သော။ ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ = ဤဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏။ သင်္ဂတိ = ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ သမာဂမော = အညီအညွတ် ဆိုက်ရောက်လာခြင်းသည်။ သမောဓာနံ = ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်။ ပါတုဘာဝေါ = ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်၏။ တေန = ထိုကြောင့်။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတီတိ = ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

သုတ္တန္တဘာဇနီယံ = သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်းသည်။ နိဋ္ဌိတံ = ပြီးပြီ။ (အဘိ-၂-၁၄၂-၁၄၅။)

ဤကား အလွတ်ရအောင် ကျက်ထားသင့်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်းပါဠိတော်ကြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤပါဠိတော်ကြီး၏ ဆိုလိုရင်းသဘောတရားနှင့် ရှုကွက်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းအကျယ်တွင် ပို၍ ထင်ရှားပေလတ္တံ့။

ဒုက္ခသစ္စာ အမည်ရသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပုံကို ပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌ သမုဒယသစ္စာတွင် အကျုံးဝင်သော **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား**၊ **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား**တို့ကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။ --

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား

တတ္ထ အဝိဇ္ဇာဒယော တာဝ ဓမ္မာ **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉ္ဇေတံ ဘဂဝတာ -- “ကတမော စ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဘိက္ခဝေ သင်္ခါရာ။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ။ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောက-ပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ ၊ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ”တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၄၈။ သံ-၁-၂၄၃။)

= ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား ဟူသော ထိုနှစ်မျိုးသော တရားတို့တွင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဟူ၍ သိရှိပါလေ။ မှန်ပေသည် -- ဘုရားရှင်သည် ဤ**ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သုတ္တန်**ကို အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားထားတော်မူ၏။ --

ရဟန်းတို့ . . . ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဟူသည် အဘယ်နည်း? ရဟန်းတို့ . . . အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏။ ဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်၏။ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဠာယတနဖြစ်၏။ သဠာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်၏။ ဖဿဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။ ဝေဒနာဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာဖြစ်၏။ တဏှာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်၏။ ဥပါဒါန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝဖြစ်၏။ ဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိဖြစ်၏။ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာ မရဏဖြစ်၏။ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဤဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားသည် တစ်နည်း ဖြစ်ခြင်းသဘောသည် ဖြစ်ပေါ်လာပေ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကို **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (သံ-၁-၂၄၃။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား

ဇရာမရဏာဒယော ပန **ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ**တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉ္ဇေတံ ဘဂဝတာ -- “ကတမေ စ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ။ ဇရာမရဏံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နံ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မံ၊ ဇာတိ ဘိက္ခဝေ။ ပ ။ ဘဝေါ။ ဥပါဒါနံ။ တဏှာ။ ဝေဒနာ။ ဖဿော။ သဠာယတနံ။ နာမရူပံ။ ဝိညာဏံ။ သင်္ခါရာ။ အဝိဇ္ဇာ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စာသင်္ခတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ခယဓမ္မာ ဝယဓမ္မာ ဝိရာဂဓမ္မာ နိရောဓဓမ္မာ။ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ”တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၄၈။ သံ-၁-၂၄၆။)

= ဇရာမရဏ အစရှိကုန်သော အကျိုးတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားတို့ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ ဘုရားရှင်သည် ဤ ပစ္စယသုတ္တန်တရားတော်ကို ဟောကြားထားတော်မူ၏။

“ရဟန်းတို့ . . . ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားတို့မည်သည် အဘယ်တရားတို့နည်း?
ရဟန်းတို့ . . . ဇရာ မရဏသည် အနိစ္စတရားသာတည်း၊ အညီအညွတ်ပေါင်းစု၍ အကြောင်းတရား-တို့သည် ပြုပြင်အပ်သော သင်္ခတတရားသာတည်း၊ အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားသာတည်း။ ကုန်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ပျက်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ကင်းခြင်းသဘောရှိ၏။ အဖန်တလဲလဲ ပျက်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ချုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဇာတိသည်။ ပ . . . ရဟန်းတို့ . . . ဘဝသည်။ ဥပါဒါန်သည်။ တဏှာသည်။ ဝေဒနာသည်။ ဖဿသည်။ သဠာယတနသည်။ နာမ်ရုပ်သည်။ ဝိညာဏ်သည်။ သင်္ခါရတို့သည်။ အဝိဇ္ဇာသည် အနိစ္စတရားသာတည်း။ အညီအညွတ်ပေါင်းစု၍ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုပြင်အပ်သော သင်္ခတတရားသာတည်း။ အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားသာတည်း။ ကုန်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ပျက်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ကင်းခြင်းသဘောရှိ၏။ အဖန်တလဲလဲ ပျက်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ချုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤပဋိလောမ = ပြောင်းပြန်သဘောအားဖြင့် ဇရာမရဏစသော အကျိုးတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားတို့ဟူ၍” ဆိုအပ်ကုန်၏။ (သံ-၁-၂၆၄။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ ပစ္စယဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာတိ တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တဓမ္မာ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၄၈။)

လိုရင်းအချုပ်မှတ်သားရန်မှာ — အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဟူ၍ သိရှိပါကုန်။ ထိုထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားတို့ဟူ၍ သိရှိကြပါကုန်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၄၈။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးက တည်ထောင်ဖန်ဆင်းထားသည်လည်းမဟုတ်။ ဘုရားပွင့်တော်မူသည်ဖြစ်စေ ပွင့်တော်မမူသည်ဖြစ်စေ ဤတရားသဘောသည် ရှိနေသည်သာဖြစ်၏။ (သံ-၁-၂၆၄-ပစ္စယသုတ္တန်။) သို့သော် ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်း ပေါ်ပေါက်တော်မူသောအခါမှသာလျှင် ထိုဘုရားရှင်တို့၏ ထုတ်ဖော်ဟောကြားမှုကြောင့် ဤတရားတော်ကို သတ္တဝါတို့သည် သိရှိခွင့်ကို ရရှိကြသည်။ အကယ်၍ လောက၌ ဘုရားပွင့်တော်မမူသော်လည်းကောင်း၊ ဘုရားပွင့်တော်မူသော်လည်း တရားတော်ကို မနာယူရသော်လည်းကောင်း၊ တရားတော်ကို နာယူရသော်လည်း သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဝါဒဆိုးကြီးများကို စွဲလမ်း ဆုပ်ကိုင်ထားသော်လည်းကောင်း ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသဘောကို သိရှိနားလည်နိုင်ကြမည်မဟုတ်ပေ။

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်သည် နက်ယောင်နဲ့ နက်၏။ ခက်ယောင်နဲ့ ခက်၏။ ဤတရားတော်ကို “လွယ်သည် တိမ်သည်”ဟု ပြောဆိုလျှောက်ထားလာသော အရှင်အာနန္ဒာကိုယ်တော်မြတ်အား မြတ်စွာဘုရားက “မာဟေဝံ အာနန္ဒာ = အာနန္ဒာ . . . ဒီလိုမပြောနဲ့”ဟု တားမြစ်တော်မူခဲ့ဖူးလေသည်။ မည်မျှပင် အသိခက်၍ နက်နဲငြားသော်လည်း ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ပိုင်းခြား၍ မသိဘဲ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ (ဒီ-၂-၄၇။ သံ-၁-၃၁၈။)

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားသဘောကို မသိဘဲ သမဏ ဗြဟ္မဏဟု အခေါ်မခံထိုက်ချေ။ (သံ-၁-၂၇၉။)

ပွင့်တော်မူပြီး ပွင့်တော်မူဆဲ ပွင့်တော်မူလတ္တံ့သော ဘုရားရှင်တို့သည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ပိုင်းခြား၍ သိတော်မူခြင်းကြောင့် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီး ရောက်တော်မူဆဲ ရောက်တော်မူလတ္တံ့ ဖြစ်ကြသည်။ (သံ-၁-၂၄၆-၂၅၂။)

သတ္တဝါအပေါင်းသည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ပိုင်းခြား၍ မသိသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ တည်းဟူသော ချောက်ကြီးတစ်ခုခု အတွင်းသို့ ကျရောက်ကာ ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါင်းကို

ခံစားနေ ကြရဦးမည်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်လိုသူတို့သည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းကြရမည် ဖြစ်ကြောင်းကို နိဒါနသံယုတ်၌ အကြိမ်များစွာ ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။

လက္ခဏာ - ရသ - ပစ္စုပ္ပန်

၁။ ဇရာမရဏာဒီနံ ဓမ္မာနံ ပစ္စယလက္ခဏော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။

၂။ ဒုက္ခာနုပန္နနရသော၊

၃။ ကုမ္မဂ္ဂပစ္စုပ္ပန်နော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၄၉။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည် -

၁။ ဇရာမရဏ အစရှိကုန်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော မှတ်ကြောင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။

၂။ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်လျက် မပြတ်မစဲဖြစ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တိဒုက္ခသို့ အစဉ်လိုက်စေခြင်း ကိစ္စရသ ရှိ၏။

၃။ စက်ဆုပ်အပ်သော သံသရာခရီး၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။ တစ်နည်း - နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းခရီး၏ အလွဲခရီးဖြစ်၍ ခရီးလွဲ ခရီးကောက်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

တေသံ တေသံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ သမ္ဘဝတော ဥပ္ပဇ္ဇနတော သဿတုစ္ဆေဒသင်္ခါတံ အန္တဒ္ဓယံ အနုပဂ္ဂမ္ပ ယထာသကံ ပစ္စယေဟိ အနုရူပဖလပ္ပတ္တိံ ဣမ မဇ္ဈိမပဋိပဒါတိ အဓိပ္ပေတာ။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၆။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဟူသော ဉာဏ်နှစ်ပါးတို့ကို ရရှိသောအခါ ထိုထို အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှုကို အစွဲပြု၍ ထိုထို သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် မပြတ်မစဲ ဖြစ်နေမှုကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်လာ၏။ ယင်းသို့ သိမြင်သောအခါ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်သည် သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အစွန်းနှစ်ဖက်သို့ မကပ်ရောက်တော့ဘဲ မိမိ မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားအပေါင်းတို့ကြောင့် ယင်းအကြောင်းတရားတို့နှင့် လျော်ညီသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဖော်ပြနေသော ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့် မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိသွားပေ၏။

နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်း ဟူသည်ကား -

၁။ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊

၃။ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားနှင့် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှု သဘောတရားကိုလည်းကောင်း -

သိရှိလာသောအခါ ယင်းအကြောင်းတရားအပေါင်း၊ အကျိုးတရားအပေါင်းတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် သို့ တင်၍ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုရသော လမ်းတည်း။

ယင်းသို့ ဝိပဿနာ မရှုခဲ့သော် မရှုခဲ့နိုင်သော် ယင်းအကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့သည် မပြတ် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်မြဲ ဖြစ်နေမည်သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်နေမှုကို ပဝတ္တိဒုက္ခဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ ယင်းပဝတ္တိဒုက္ခ အမည်ရသော အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့၏ မပြတ်ဖြစ်နေမှုသည် သို့မဟုတ် မပြတ် ဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်မှုသည် ကုမ္မဂ္ဂအမည်ရသော နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းမှ တိမ်းစောင်း လွဲချော်နေသော မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းနှင့် ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ခရီးကောက် ခရီးလွဲပင်တည်း။ သံသရာ၏ အစီးအပွား အပါယ်၏ အစီးအပွားသာတည်း။

အကယ်၍ အသင် ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့် တိုင်အောင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးတို့၏ အတွင်း၌ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသော အကြောင်းတရား အဆက်ဆက် အကျိုးတရားအဆက်ဆက်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ပါ- မူကား ယင်းအကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ အပေါ်၌ “ငါဟာ၊ ငါ , ငါ၏ အတ္တ”ဟု အစွဲကြီး စွဲနေသည့် တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲတို့သည် ပြိုကွဲပျက်စီးသွားကြမည် ဖြစ်၏။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပေါ်သို့ ကုန္တရရ သိက္ခာရှိရှိ ဂုဏ်ရှိရှိဖြင့် လျှောက်သွားနေခြင်းပင် ဖြစ်၏။

ထိုသို့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပေါ်သို့ ကောင်းကောင်းကြီး တွင်တွင်ကြီး မနေမနား လျှောက်သွားနိုင်ပါမူကား အသင်သူတော်ကောင်း လိုလားတောင့်တနေသော နိဗ္ဗာန်သို့ကား ကုန္တရ ရင့်ကျက်စုံညီသော တစ်နေ့တွင် ဆိုက်ရောက်ရမည်သာ ဧကန် ဖြစ်ပေသတည်း။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသည်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော ပုဒ်၏ (= စကားလုံး၏) အဓိပ္ပါယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတွင် (၃)မျိုး ဖွင့်ပြထား၏။ ယင်း (၃)မျိုးသော အဓိပ္ပါယ်တို့မှာ ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို လက်ထက်ဥသျှစ်သို့ လင်းလင်းထင်ထင် ထိထိမိမိ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် ကိုယ်တိုင်သိအောင် ရှုမြင်လိုသော ယောဂီဝစရသူတော်ကောင်း- တို့၏ အသိဉာဏ် သန့်ရှင်းရေးအတွက် ကြိုတင်သိထားသင့်သဖြင့် ရှုကွက်ကို မဖော်ပြမီ ယင်းဖွင့်ဆိုချက်တို့ကို ဤတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ပထမနည်း အပ္ပင်္ဂ

ယော ဟိ အယံ ပစ္စယတာယ ပဝတ္တော ဓမ္မသမူဟော၊ တတ္ထ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ ဣဒံ ဝစနံ ဒွိဓာ ဣစ္ဆန္တိ။ သော ဟိ ယသ္မာ ပတိယမာနော ဟိတာယ သုခါယ စ သံဝတ္တတိ၊ တသ္မာ ပစ္စေတုမရဟန္တိ နံ ပဏ္ဍိတာတိ ပဋိစ္စော။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော စ သဟ သမ္မာ စ ဥပဇ္ဇတိ၊ န ဧကေကတော၊ နာပိ အဟေတုတောတိ သမုပ္ပါဒေါ။ ဧဝံ ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ အပိစ သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ သမုပ္ပါဒေါ၊ ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ ပန ပဋိစ္စ အပစ္စက္ခာယာတိ ဧဝမ္ပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ တဿ စာယံ ဟေတုသမူဟော ပစ္စယောတိ တပ္ပစ္စယတ္တာ အယမ္ပိ၊ ယထာ လောကေ သေမှဿ ပစ္စယော ဂုဠော သေမှော ဂုဠောတိ ဂုစ္စတိ၊ ယထာ စ သာသနေ သုဓပ္ပစ္စယော ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ “သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ”တိ ဂုစ္စတိ၊ တထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဣစ္စေဝ ဖလဝေါဟာရေန ဂုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၁-၁၅၂။)

ယသ္မာ အတ္တနော ပစ္စယဝသေန ပဝတ္တော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟော ပစ္စေတုဗ္ဗတော ပဋိစ္စော စ သော သဟ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သမုပ္ပါဒေါ စ၊ ပဋိစ္စ ဝါ ကာရဏသာမဂ္ဂိံ အပစ္စက္ခာယ သဟ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဧဝံ စ ဧဝံ

ဒွေဓာ “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ”တိ ကုဒ် ၀၈နံ ကုဒ္ဓိတဗ္ဗံ၊ တဿာ တဿ ပစ္စယဓမ္မောပိ ဖလူပစာရေန ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ကုစ္စေဝ ဝုတ္တောတိ။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၃။)

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ -

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ - ၌ အဝိဇ္ဇာကား အကြောင်းပစ္စည်းတရားတည်း။ သင်္ခါရကား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတည်း။ အကြောင်းတရားကို ပစ္စည်းတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကျိုးတရားကို ပစ္စယုပ္ပန်ဟူ၍လည်းကောင်း အသီးအသီး ခေါ်ဆို၏။ တစ်ဖန် - သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ - ၌ သင်္ခါရကား အကြောင်းပစ္စည်းတရားတည်း၊ ဝိညာဏံကား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်းပစ္စည်းတရား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ဇာတိ ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် သဘောပေါက်ပါလေ။

အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှုသဘော၌ သင်္ခါရသည် အကျိုးတရားဖြစ်၏။ တစ်ဖန် သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှု သဘောတရား၌ သင်္ခါရသည် အကြောင်းတရား ဖြစ်ပြန်၏။ အလားတူပင် ဝိညာဏ် နှစ်ရပ် စသည်တို့၌လည်း အကြောင်းတရားဖြစ်မှု အကျိုးတရားဖြစ်မှုကို သဘောပေါက်ပါ။

ယင်းသို့လျှင် အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့သည် ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသည့် သံသရာစက်ရဟတ်တွင် အကြောင်းတရားများကို ပစ္စယဓမ္မ = ပစ္စည်းတရားဟုလည်းကောင်း၊ အကျိုးတရားများကို ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ = ပစ္စယုပ္ပန်တရားဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ခေါ်ဆိုပေသည်။

ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏ စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူရာဝယ် ပြဇာန်းသော အကြောင်းတရားနှင့် ပြဇာန်းသော အကျိုးတရားတို့ကိုသာ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ထုတ်ဖော်ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာသည်လည်း မိမိချည်း တစ်ခုတည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိ၊ သင်္ခါရ = စေတနာသည်လည်း မိမိချည်း တစ်ခုတည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိ။ အဝိဇ္ဇာ တစ်ခုတည်းသက်သက်ကြောင့် သင်္ခါရ = စေတနာ တစ်ခုတည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားလည်း မရှိ၊ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာလည်း မရှိ။

၁။ ဧကတော ဟိ ကာရဏတော န ကုဓ ကိစ္ဆိ ဧကံ ဖလမတ္ထိ၊

၂။ န အနေကံ၊

၃။ နာပိ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ ဧကံ၊

၄။ အနေကေဟိ ပန ကာရဏေဟိ အနေကမေဝ ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂ -၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၇၄။)

ဤလောက၌ -

၁။ အကြောင်းတရား တစ်ခုတည်းကြောင့် အကျိုးတရားတစ်ခုတည်း၏ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း မရှိ။

၂။ အကြောင်းတရား တစ်ခုတည်းကြောင့် အကျိုးတရားများစွာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း မရှိ။

၃။ အကြောင်းတရား များစွာကြောင့် အကျိုးတရားတစ်ခုတည်း၏ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း မရှိ။

၄။ များစွာသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်သာလျှင် များစွာသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင် ရှိ၏။

အကြောင်းတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကို ပစ္စယဓမ္မသမူဟဟု ခေါ်၏။ အကျိုးတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကို ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟု ခေါ်၏။ ပစ္စယဓမ္မသမူဟဟူသော အကြောင်းတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟတည်းဟူသော အကျိုးတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုပေသည်။

မှန်ပေသည် -

- ၁။ ဥတု = ပူမှု အေးမှုဟူသော ရာသီဥတု၊
- ၂။ ပထဝီ = မြေကြီး = စိုက်ခင်း၊
- ၃။ ဗီဇ = မျိုးစေ့၊
- ၄။ သလိလ = ရေ၊

ဤသို့ စသည့်များစွာကုန်သော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်သာလျှင် အဆင်း အနံ့ အရသာ အစရှိသော များစွာကုန်သော ဩဇာဓာတ် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်သော အညွန့်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အကျိုးတရား ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ကို တွေ့မြင်အပ်ပေသည်။ ထိုသို့ပင် များစွာသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် များစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးတရား အစုအပုံကို တွေ့မြင်အပ်သော်လည်း - အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရ ပစ္စယာ ဝိညာဏံ = အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် တစ်ခု တစ်ခုသော အကြောင်းတရား၊ တစ်ခုတစ်ခုသော အကျိုးတရားကို ထင်ရှားပြတော်မူလျက် တရားဒေသနာ-တော်ကို ဟောကြားတော်မူခြင်းကို ဘုရားရှင်သည် ပြုတော်မူအပ်ခဲ့လေပြီ။ ထိုသို့ ဟောပြတော်မူရာ၌ အကျိုး ပယောဇဉ်ကား ရှိသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဘုရားရှင်သည် သာဝကတို့အား တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူရာဝယ် -

- ၁။ အချို့သော ပါဠိရပ်၌ ပဓာန အကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့်၊
- ၂။ အချို့သော ပါဠိရပ်၌ ထင်ရှားသော အကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့်၊
- ၃။ အချို့သော ပါဠိရပ်၌ မဆက်ဆံသော အကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့် -

ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်စမွယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်အားလည်းကောင်း၊ ကျွတ်-ထိုက်သည့် ဆုံးမထိုက်သည့် နတ်လူဗြဟ္မာ ဝေနေယျကြာ သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက် စရိုက် ဝါသနာ အဇ္ဈာသယ ဓာတ်ခံအားလည်းကောင်း လျော်သောအားဖြင့် တစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော အကြောင်းတရားကိုသော်လည်းကောင်း၊ တစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော အကျိုးတရားကိုသော်လည်းကောင်း ထင်ရှားပြသတော်မူလျက် ဟောကြားတော်မူ ပေသည်။

၁။ ပဓာန - ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ (ဒီ-၂ -၄၈။) = ဖဿကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်၏ဟူ၍ ဤမဟာနိဒါန သုတ္တန်၌ ဖဿဟူသော တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းတရားကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒနာဟူသော တစ်ခုတည်း သော အကျိုးတရားကိုလည်းကောင်း ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ မှန်ပေသည် - ဖဿသည် ဝေဒနာ၏ ပြဓာန်းသော ပဓာနအကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ဖဿအားလျော်စွာ ဝေဒနာကို ပိုင်းခြား မှတ်သား အပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သုခဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်လောက်သော ဖဿကို အစွဲပြု၍ သုခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်လောက်သော ဖဿကို အစွဲပြု၍ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုထို ဖဿအားလျော်စွာ ထိုထို ဝေဒနာကို သုခဝေဒနာဟုလည်းကောင်း ဒုက္ခဝေဒနာဟုလည်းကောင်း စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ဖဿသည် ဝေဒနာ၏ ပြဓာန်းသော ပဓာန အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ဝေဒနာသည်လည်း ဖဿ၏ ပြဓာန်းသော ပဓာန အကျိုးတရားတည်း။ သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာစသော ဝေဒနာအားလျော်စွာ သုခသမ္ပဿ၊ ဒုက္ခသမ္ပဿ၊ စက္ခုသမ္ပဿ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖဿကို အသီးအသီး ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ် ဆုံးဖြတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၂။ ပါကဋ - သေမှသမုဋ္ဌာနာ အာဇာနာ (၃-၇-၁၀။) = သလိပ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်း ရှိကုန်သော သလိပ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော အနာတို့သည် ဤသို့စသည်ဖြင့် မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တစ်ခုသော အကြောင်းတရားကို ဟောကြားတော်မူအပ်လေပြီ။ မှန်ပေသည် ဤအနာရောဂါ၏ ဖြစ်ကြောင်း တရားတို့တွင် သလိပ်သည် ထင်ရှားသော အကြောင်းတရားတစ်ခု ဖြစ်၏။ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့ကား မထင်ရှားကြကုန်။ ထိုသို့ သလိပ်သည် ထင်ရှားသော အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အနာရောဂါ၏ အကြောင်း တရားအဖြစ် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

၃။ အသာဓာရဏ - ယေ ကေခိ ဘိက္ခဝေ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ သဗ္ဗေတေ အယောနိသောမနသိကာရ-
မူလကာ = ရဟန်းတို့ အကုသိုလ်တရားမှန်သမျှတို့သည် အယောနိသောမနသိကာရလျှင် အကြောင်းရင်း ရှိကြကုန်၏ - ဤသို့ ဟောကြားတော်မူရာဝယ် အခြားအခြားသော ကုသိုလ်စသော တရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော မသက်ဆိုင်သော အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အယောနိသောမနသိကာရတည်းဟူသော တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းတရားကို အကုသိုလ်တရားမှန်သမျှတို့၏ အကြောင်းရင်းအဖြစ် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် အယောနိသောမနသိကာရသည်ကား ကုသိုလ်စသော တရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော မပတ်သက်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်သည့် အကုသိုလ်တရားတို့၏ သီးသန့်အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ သို့သော် အကုသိုလ်တရားတို့သည် အယောနိသောမနသိကာရဟူသည့် အကြောင်းတရား တစ်ခုတည်းကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ် လာရသည်မဟုတ်၊ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ရှိခြင်း၊ အကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်လောက်အောင် အာရုံ အကြောင်းတရားအဖြစ် အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ဆိုင်ရာအာရုံတို့က ကျေးဇူးပြုပေးခြင်း၊ ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက် တရားစုတို့ကလည်း သဟဇာတစသော သတ္တိတို့ဖြင့် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုပေးခြင်း - ဤသို့စသော ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ သဟဇာတစသော အကြောင်းတရားတို့သည်လည်း ရှိကြသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ သဟ-
ဇာတစသော အကြောင်းတရားတို့ကား နာမ်တရားအားလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံနေသော သာဓာရဏ အကြောင်း တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ဤအယောနိသောမနသိကာရကား ကုသိုလ်စသည့် အခြား အခြားသော နာမ်တရားတို့နှင့် မဆက်ဆံဘဲ အကုသိုလ်တရားတို့နှင့်သာ ဆက်ဆံသည့် အသာဓာရဏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် အယောနိသောမနသိကာရကို အကုသိုလ်တရား အားလုံးတို့၏ အကြောင်းရင်းအဖြစ် ဟောကြား တော်မူပေသည်။

ဤသို့လျှင် ဘုရားရှင်သည် -

- ၁။ ပဓာန = ပြဇာန်းသော အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်း၊
- ၂။ ပါကဋ = ထင်ရှားသော အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်း၊
- ၃။ အသာဓာရဏ = မဆက်ဆံသော အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်း၊

ဤ (၃)မျိုးသော အကြောင်းတရားကြောင့် တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းတရား တစ်ခုတည်းသော အကျိုး တရားကို ထင်ရှားပြတော်မူလျက် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပြသထားတော်မူခြင်း-
ကြောင့် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိတော်မြတ်ကြီး၌ - အဝိဇ္ဇာမှ အခြားတစ်ပါးကုန်သော၊ စေတနာဟူသော သင်္ခါရ တရားကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုပြင်ပေးတတ်ကုန်သော ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ သဟဇာတ = တကွဖြစ်ဖက်တရား အစ ရှိကုန်သော စေတနာဟူသော သင်္ခါရ၏ အကြောင်းတရားတို့သည် ထင်ရှားရှိပါကုန်သော်လည်း အသာ-
ဒါနုပဿိနော တဏှာ ပဝဇ္ဇတိ (သံ-၁-၃၁၁။) = ရဟန်းတို့ . . . သံယောဇဉ် ဖြစ်ထိုက်ကုန်သော အာရုံဓမ္မတို့၌ သာယာဖွယ်ဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ တဏှာတရားသည် တိုးပွားလာ၏ - ဤသို့ လည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အာသဝသမုဒယော = အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားဖြစ်၏ -

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

(မ-၁-၆၈။) ဤသို့လည်းကောင်း ဟောကြားထားတော်မူခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာမှ အခြားတစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်ကုန်သော တဏှာစသော တရားတို့သည် ရှိကြကုန်သည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းတဏှာ စသော တရားတို့သည်လည်း သင်္ခါရ၏ အကြောင်းတရားပင်တည်း။ သို့သော် ယင်းအကြောင်းတရားတို့တွင် အဝိဇ္ဇာကား ပဓာန = ပြဓာန်းသော အကြောင်းတရားတည်း။ ယင်းသို့ ပဓာန အကြောင်းတရားဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

အဝိဒ္ဓါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာဂတော ပုညာဘိသင်္ခါရမ္ဘိ အဘိသင်္ခါရောတိ = ရဟန်းတို့ . . . ပရမတ္ထဓမ္မ သဘာဝအမှန်ကို မသိသဖြင့် ပညာမရှိသော အဝိဇ္ဇာနှင့် ပြည့်စုံသောသူသည် ပုညာဘိသင်္ခါရကိုလည်း ပြုလုပ်၏။ ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရ၏ ထင်ရှားသော အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ မဆက်ဆံသော (အသာဓာရဏ) အကြောင်းတရားဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း အဝိဇ္ဇာကို သင်္ခါရတို့၏ အကြောင်းတရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားပြသတော်မူ- အပ်ပေပြီဟု သိရှိပါလေ။

ဤတစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရား၊ တစ်ခုတစ်ခုသော အကျိုးတရားကို ဟောကြားပြသတော်မူခြင်း၌ ဖြေရှင်းကြောင်းဖြစ်သော စကားအစဉ်ဖြင့်ပင် သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်း စသည်တို့၌ တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရား၊ တစ်ခုတစ်ခုသော အကျိုးတရားကို ဟောကြားပြသတော်မူခြင်း၌လည်း အကျိုး ပယောဇဉ် ရှိမှုကို သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၄၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၏ ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်းချက်များကား ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝတို့၏ စွမ်းအားများကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် တကယ်တမ်း ဝိပဿနာရူပွားသုံးသပ်နေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်မွန်တို့ အတွက် အထူးဂရုပြု၍ ရိုသေစွာ နာယူမှတ်သားရမည့် သဘာဝဓမ္မမှတ်တမ်းကြီးများပင် ဖြစ်ကြသည်။

ပစ္စယဓမ္မသမူဟ အမည်ရသော များစွာသော အကြောင်းတရားတို့၏ အပေါင်းအစုကြောင့်သာလျှင် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟခေါ်သော များစွာသော အကျိုးတရားအပေါင်း၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာဝယ် အကြောင်းတရားတို့၏ အပေါင်းအစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းကို အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့၏။ ယခုတစ်ဖန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၂။) ၌လည်း အကြောင်းတရားတို့၏ အပေါင်းအစုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ပစ္စယု- ပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ အမည်ရသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းကိုလည်း ရှင်းပြထား၏။

ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုတို့၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိခြင်း၌ **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်**ဟူသော စကားလုံးကို နှစ်မျိုးနှစ်စားအားဖြင့် ပညာရှိတို့သည် အလိုရှိကြကုန်၏။ အဓိပ္ပါယ်နှစ်မျိုး အားဖြင့် ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။

ပထမနည်းအဖွင့် - ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။

ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုတို့၏ စွမ်းအားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်၍ လာရသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုတည်းဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို မိမိ၏ ဉာဏဂတိဖြင့် ရှေးရှုကပ်၍ သိအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်၏။ သိလည်းသိ၏။ ဉာဏဂတိဖြင့် ရှေးရှုကပ်၍သိအပ် ထိုးထွင်းသိအပ်သော ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားသည် လောကုတ္တရာအကျိုးစီးပွား အလို့ငှာ လောကုတ္တရာချမ်းသာအလို့ငှာ = မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရရှိခြင်းငှာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားအပေါင်းကို ပညာရှိသူတော်-

ကောင်းတို့သည် ယုံကြည်ခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သောကြောင့် ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုသိခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သောကြောင့် ယင်းအကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားအပေါင်းသည် ပဋိစ္စ မည်၏။

တစ်ဖန် အကျိုးတရားအပေါင်း (= ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ) ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် တစ်ခုချင်း တစ်ခုချင်း တစ်လုံးချင်း တစ်လုံးချင်းသော တရား၏ တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ သော်လည်း ဖြစ်ခြင်း၏ မရှိသောကြောင့် အုပ်စုအလိုက် အပေါင်းအစုအလိုက် အတူတကွသာ ဖြစ်၏။ (သဟ+ ဥပ္ပါဒ = သမုပ္ပါဒ = သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ သမုပ္ပါဒေါ။) ထို့ကြောင့် ထိုပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = အကျိုးတရား အပေါင်းသည် သမုပ္ပါဒ်လည်း မည်၏။

တစ်ဖန် ယင်းပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုသည် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် အကြောင်းကင်းသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖန်ဆင်းရှင်စသော မညီညွတ်သော အကြောင်းကြောင့်လည်း- ကောင်း မဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့်သာလျှင် မှန်ကန်သော အကြောင်းအားဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (သမ္မာ+ဥပ္ပါဒ = သမုပ္ပါဒ် = သမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ သမုပ္ပါဒေါ။) တစ်ခုချင်း တစ်ခုချင်း တစ်လုံးချင်း တစ်လုံးချင်းအားဖြင့်လည်း မဖြစ်၊ အကြောင်းမရှိသောအားဖြင့် အကြောင်းကင်းသောအားဖြင့်လည်း မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် — **သဟ သမ္မာ ဓ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ သမုပ္ပါဒေါ** — ဟူသည်နှင့်အညီ သမုပ္ပါဒ် မည်၏။ ဤသို့လျှင် —

ပဋိစ္စော ဓ သော သမုပ္ပါဒေါ ဇာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ — အရ

ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှု မိမိ ကပ်၍သိအပ်သော တရားအပေါင်းလည်း ဟုတ်၏။ ထိုဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုမိမိ ကပ်၍ သိအပ်သော တရားအပေါင်းဟူသည် အတူတကွဖြစ်သော တရားအပေါင်းလည်း ဟုတ်၏။ သင့်သော အကြောင်း အားဖြင့်ဖြစ်သော တရားအပေါင်းလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်၏။

တစ်နည်း — အကြင် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုသည် တစ်ပေါင်းတည်း အတူတကွသာလျှင် ဖြစ်၏။

သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဧကန္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အန္တမသော အဋ္ဌန္တံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၄။)

ရုပ်ဓာတ်ဘက်၌လည်း ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခုတွင် အနည်းဆုံး ပမာဏအားဖြင့် — ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ ဝဏ္ဏ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဩဇာ — ဟု ရုပ်ပရမတ် သဘောတရား (၈)မျိုး ပေါင်းစပ်မိမှသာလျှင် တစ်ပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်နိုင်၏။ နာမ်ဓာတ်ဘက်၌လည်း အနည်းဆုံး ပမာဏအားဖြင့် ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဇီဝိတ၊ မနသိကာရ၊ ဝိညာဏ်ဟု နာမ်ပရမတ်သဘောတရား (၈)မျိုး ပေါင်းစပ် မိမှသာလျှင် တစ်ပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့လျှင် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုသည် တစ်ပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့် သမုပ္ပါဒ် = သမုပ္ပါဒ် မည်၏။ ထိုသို့ တစ်ပေါင်း- တည်း အတူတကွ ဖြစ်ပါသော်လည်း အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်ခြင်းကို အစွဲပြု၍ စွဲမှီ၍သာလျှင် မစွန့် မဖယ်မူ၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ဤသို့လည်း ထိုပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရား အပေါင်း- အစုသည် အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်ခြင်းကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် **ပဋိစ္စ**လည်း မည်၏။ တစ်ပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် သမုပ္ပါဒ်လည်း မည်၏။ ထိုနှစ်ပါးသော သတ္တိကြောင့် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** မည်၏။

တစ်ဖန် ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = (သင်္ခါရစသော) အကျိုးတရား အပေါင်းအစု၏ ဤပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = ဟေတုသမူဟဟူသော အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစု-

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

သည် ပစ္စယ = ပစ္စည်း မည်၏။ အကြောင်း မည်၏။ ထိုကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = အကျိုးတရားအပေါင်း အစုသည် ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားရှိသော တပစ္စယဓမ္မ မည်၏။ ဤသို့ ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုသော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = အကျိုးတရားအပေါင်းအစု၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့် ဟေတုသမူဟ = ပစ္စယဓမ္မသမူဟဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုကိုလည်း **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

လောက၌ သလိပ်ထူပြောခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တင်လဲခဲကို သလိပ်ခဲဟူ၍ ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သာသနာတော်၌ ချမ်းသာသုခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်တော်မူခြင်းကို — **သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ** = ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်တော်မူခြင်းသည် ချမ်းသာ၏ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်း အလားတူပင် ဤအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုကိုလည်း (= ဟေတုသမူဟ = ပစ္စယဓမ္မသမူဟကိုလည်း) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍သာလျှင် **ပဿုပဇာရအားဖြင့်** ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၁-၁၅၂။)

ဤနည်း၌ အကျိုးတရား အပေါင်းအစု၏ (= ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ၏) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းတရား အပေါင်းအစု၌ (= ပစ္စယဓမ္မသမူဟ = ဟေတုသမူဟ၌) တင်စား၍ အကြောင်းတရား အပေါင်း အစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။ အကျိုးတရားတို့မည်သည် အကြောင်းတရား နှင့် မကင်းစကောင်းသောကြောင့် အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိပါမှသာလျှင် အကျိုးတရားများ ဖြစ်နိုင်ခွင့်ရှိသောကြောင့် မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် အကြောင်းတရားစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဟုပင် ဟောကြားတော်မူသည် ဟုလိုသည်။

ဒုတိယနည်း အပွင့်

ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။

ယော ဟိ ဧသ သင်္ခါရာဒီနံ ပါတုဘာဝါယ အဝိဇ္ဇာဒိဇ္ဇကေကဟေတုသီသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော ဟေတုသမူဟော၊ သော သာဓာရဏဖလနိပ္ပိဒကဋ္ဌေန အဝေကလ္လဋ္ဌေန စ သာမဂ္ဂိအင်္ဂါနံ အညမညေန ပဋိမုခံ ဣတော ဂတောတိ ကတ္တာ ပဋိစ္စောတိ ဝုစ္စတိ။ သွာယံ သဟိတေယေဝ အညမညံ အဝိနိဗ္ဗောဂဝုတ္တိဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတိတိ သမုပ္ပါဒေတိပိ ဝုတ္တော။ ဧဝမ္ပိ ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၂။)

ကာမံ **ပါဠိယံ** “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”တိ အဝိဇ္ဇာဝ ပစ္စယဘာဝေန ဝုတ္တာ၊ တထာပိ န အဝိဇ္ဇာ ဧကာဝ ပစ္စယော ဟောတိ၊ အထ ခေါ သဟဇာတဓမ္မဝတ္ထုအာရမ္မဏာဒယော၊ ယောနိသောမနသိကာရာဒယော၊ တဏှုပါဒါနာဒယော စ ဓမ္မာ ယထာရဟံ သင်္ခါရုပ္ပါဒနေ အဝိဇ္ဇာယ သဟကာရိကာရဏံ ဟောန္တိယေဝ။ ဧဝံ သင်္ခါရာဒယောပိ ဝိညာဏာဒိနန္တိ အာဟ **“အဝိဇ္ဇာဒိ ဇ္ဇကေကဟေတုသီသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌော ဟေတုသမူဟော”**တိ။
(မဟာဋီ-၂-၂၃၄။)

ဤနည်း၌ ပစ္စယဓမ္မသမူဟ = ဟေတုသမူဟဟူသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားအပ်ပေသည်။

ဤနည်း၌ ပဋိစ္စပုဒ်ဝယ် ပဋိ+ဣစ္စ - ဟု ခွဲပါ။ ပဋိ - သဒ္ဒါသည် အဘိဓမ္မာ = ရှေးရှုမျက်နှာမူခြင်း အနက်ရှိ၏။ ဣစ္စ - သဒ္ဒါသည် ဂမ္မတ္ထ = ရောက်ခြင်းအနက်ရှိ၏။ အဘယ်တရားသည် ရှေးရှုမျက်နှာမူလျက် အဘယ်တရားဘက်သို့ သွားရောက်ပါသနည်းဟူမူ — **ဟေတုသမူဟ = ပစ္စယဓမ္မသမူဟ**ဟူသော အကြောင်း တရား အပေါင်းအစုတည်းဟု ဖြေဆိုလေရာ၏။

ဟေတုသမူဟော နာမ ပစ္စယသာမဂ္ဂီ။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၄။)

အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုဟူသည် အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှုပင်တည်း။ တစ်နည်းဆိုသော် အညီအညွတ်ပေါင်းစုဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် ဟေတုသမူဟ မည်၏။ ထို အညီအညွတ်ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းတရားအပေါင်း၌ အကြောင်းတရားတစ်ခုသည် အကြောင်းတရား တစ်ခုဘက်သို့ ရှေးရှုမျက်နှာမူလျက် အကြောင်းတရား အချင်းချင်းသည်ပင်လျှင် အကြောင်းတရား အချင်းချင်း ဘက်သို့ သွား၏ ရောက်၏။ ထိုကြောင့် ဤဟေတုသမူဟ = အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုကို **ပဋိစ္စ** ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုပဋိစ္စ အမည်ရသော အညီအညွတ်ဖြစ်နေသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ခွဲခြား၍ မဖြစ်ဘဲ တကွတပြားစီ မဖြစ်ဘဲ အတူတကွသော တပေါင်းတစည်း- တည်း တလုံးတခဲတည်းသာ အုပ်စုအလိုက် ပြိုင်တူဖြစ်တတ်ကုန်သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ထိုအကြောင်းတရားအပေါင်းကို **သမုပ္ပါဒ**ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (သမုပ္ပါဒ-၌ သံ+ဥပ္ပါဒ-ဟု ပုဒ်ခွဲပါ။ သံ - သဒ္ဒါသည် သဟ အနက်ဟောဟု ဆိုလိုသည်။)

ထိုနှစ်မျိုးစုံသော သတ္တိကြောင့် - အသီးအသီး ခွဲခြား၍မဖြစ်ဘဲ အတူတကွ တပေါင်းတစည်းတည်း တလုံး တခဲတည်းသာ အုပ်စုအလိုက် ပြိုင်တူဖြစ်တတ်ကုန်သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ အချင်းချင်း ရှေးရှုမျက်နှာမူလျက် အချင်းချင်းဘက်သို့ သွားနေကြသော၊ အညီအညွတ်ဖြစ်နေသော ဟေတုသမူဟ = အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** မည်ပေသည်။ (ဤနည်း၌လည်း - ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ - ဟုပင် ပြုပါ။)

ထပ်မံ ရှင်းလင်းချက် - ပါဠိတော်၌ - အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ - ဤသို့စသည်ဖြင့် သင်္ခါရစသည့် အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းငှာ အဝိဇ္ဇာစသော တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားကို ခေါင်းတပ် သဖြင့် ဦးတည်လျက် ညွှန်ပြထားတော်မူအပ်သည်ကား မှန်၏။ ထိုသို့ပင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပါသော်လည်း အဝိဇ္ဇာတစ်ခုတည်းကသာလျှင် သင်္ခါရ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် သော်ကား -

- ၁။ အဝိဇ္ဇာနှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြကုန်သော ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်စသော သဟဇာတဓမ္မတို့သည်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ယင်းအဝိဇ္ဇာနှင့်တကွသော သဟဇာတဓမ္မတို့၏ မှီ၍ဖြစ်ရာ ဟဒယဝတ္ထုနှင့်တကွသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ် တို့သည်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ယင်းအဝိဇ္ဇာနှင့် တကွသော သဟဇာတဓမ္မတို့၏ စွဲမှီစရာ အာရုံ အကြောင်းတရား စသည်တို့သည် လည်းကောင်း၊
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရစသော အကြောင်းတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊
- ၅။ တဏှာ ဥပါဒါရုံစသော အကြောင်းတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊

ဤအရပ်ရပ်သော အကြောင်းတရားတို့သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေရာ၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် အတူယှဉ်တွဲ၍ သင်္ခါရအကျိုးတရား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော (= သဟကာရိကာရဏ) အကြောင်းတရားတို့ ဖြစ်ကြကုန်သည်သာတည်း။ သင်္ခါရစသည့် အကြောင်းတရားတို့က ဝိညာဏ်စသည့် အကျိုး တရားတို့အား ဖြစ်ပေါ်စေရာ၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၄။)

အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့က သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေရာ၌ - ထိုထို အကျိုးတရားအားလုံးတို့သည် ထိုထိုဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့တွင် အကျိုးဝင်ကြကုန်သော အကြောင်းတရားအားလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံသည်သာလျှင် ဖြစ်ကြ၏။ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားအရ အချင်းချင်း ဆက်စပ်မှု ရှိနေသည်သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းအကျိုးတရားတို့သည် ထိုအကြောင်းတရားအပေါင်းတို့တွင် အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့နှင့်သာ ဆက်ဆံ၍ ဆက်စပ်မှုရှိ၍ အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံ မဆက်စပ်ဟူသော သဘောတရားမျိုးကား လုံးဝမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုအဝိဇ္ဇာစသည့် တစ်ခုတစ်ခုသော တရားကို ဦးတည်လျက် ဘုရားရှင်က ညွှန်ပြထားတော်မူအပ်သော ထိုအကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် ယင်းအကြောင်းတရားတို့တွင် အကျိုးဝင်ကြကုန်သော အကြောင်းတရား အားလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံသော ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားအရ ဆက်စပ်မှုရှိသော အကျိုးတရားကို ပြီးစေတတ် ဖြစ်စေတတ်သော သဘောသတ္တိ စွမ်းအားလည်း ရှိ၏။

တစ်ဖန် ထိုအကြောင်းတရား အပေါင်းအစု၌ - “ဤအကျိုးတရားသည် အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့အား မဆက်ဆံသည် ဖြစ်အံ့ = ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားအရ ဤအကျိုးတရားသည် အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ဆက်စပ်မှု မရှိသည် ဖြစ်အံ့, ဤအကျိုးတရားကို အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့ကသာ ဖြစ်စေအပ်သည် ဖြစ်ငြားအံ့ - ယင်းသို့ဖြစ်ခဲ့သော် ခပ်သိမ်းကုန်သော အကြောင်းတရားတို့၏ အချင်းချင်း ငဲ့ကွက်ခြင်း သဘောတရားသည်လည်း မရှိလေရာ၊ ယင်းသို့ အကြောင်းတရား အချင်းချင်း ငဲ့ကွက်ခြင်း သဘောတရား ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် အချင်းချင်း အကြောင်းတရားတစ်ခုသည် အကြောင်းတရားတစ်ခုဘက်သို့ မျက်နှာမူလျက် ရှေးရှုရောက်ခြင်း သွားခြင်းဟူသော ပဋိစ္စတ္ထ = ပဋိစ္စ အနက်သဘောတရားလည်း မရှိလေရာ မပြည့်စုံလေရာ။” မခု ဘုရားရှင်က အဝိဇ္ဇာစသော တစ်ခုတစ်ခုသော တရားကို ဦးတည်လျက် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုအားလုံးသည် သင်္ခါရစသော တစ်ခုတစ်ခုသော တရားကို ဦးတည်လျက် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကျိုးတရား အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံမှု = ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ရှိသဖြင့် ပဋိစ္စ အနက်သဘောတရားလည်း ချို့တဲ့ခြင်း ယုတ်လျော့ခြင်း မရှိပေ။

ဤသို့လျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းငှာ အဝိဇ္ဇာစသော တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားကို ဦးတည်လျက် ညွှန်ပြတော်မူအပ်သော ထိုအကြောင်းတရား အပေါင်းအစုကို မိမိတို့နှင့် ဆက်ဆံသော အကျိုးတရားကို ပြီးစီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း, မချို့တဲ့ မယုတ်လျော့သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း ပစ္စယသာမဂ္ဂီအမည်ရကုန်သော အညီအညွတ်ပေါင်းစု ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အကြောင်းတရားတို့၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ကြကုန်သော ဖဿ, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဝိညာဏ်စသော တရားတို့တွင် အချင်းချင်းသည် တစ်ဦးသည် တစ်ဦးဘက်သို့ မျက်နှာမူလျက် ရှေးရှုရောက်အပ် သွားအပ်သောကြောင့် ပဋိစ္စဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ယင်းပဋိစ္စ အမည်ရသော ဟေတုသမူဟ = အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် ပစ္စယုပ္ပန္နသမူဟ အမည်ရသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ယင်းအကျိုးတရားတို့ကား အတူတကွ တပေါင်းတစည်းတည်း ပြိုင်တူပြိုင်တူဖြစ်သော တရားတို့သာတည်း။ ယင်းအကျိုးတရားတို့၏ အတူတကွ တပေါင်းတစည်းတည်း ဖြစ်ခြင်းမည်သည် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ မဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။ အကျိုးတရားတို့ကား အကြောင်းတရားတို့ကဲ့သို့ အချင်းချင်း တစ်ခုသည် တစ်ခုကို ငဲ့ကွက်ခြင်း ငဲ့ညှာခြင်း မရှိကြကုန်။ ထို့ကြောင့် ယင်းအကျိုးတရားတို့သည် အညမည အဝိနိဗ္ဗောဂဝုတ္တိဓမ္မ = အချင်းချင်း အသီးအသီး တကွ တပြားစီ မဖြစ်ကြကုန်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ပဋိစ္စ အမည်ရသော ဟေတုသမူဟ = အကြောင်း

တရား အပေါင်းအစုသည် အချင်းချင်း အသီးအသီး တကွတပြားစီ မဖြစ်ကြကုန်သော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ ဟူသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် သမုပ္ပါဒ်ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။ ပဋိစ္စလည်း မည်၍ သမုပ္ပါဒ်လည်းမည်သော ဤနှစ်မျိုးသော သတ္တိကြောင့် အဝိဇ္ဇာစသော ဟေတုသမူဟ = အကြောင်း တရား အပေါင်းအစုသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်၏။ (အဓိနိဗ္ဗာနဝုတ္တိဓမ္မ၌ ရုပ်တရားတို့ကိုပါ ပေါင်းယူပါ။)
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၂။ မဟာဋီ-၂-၂၃၄-၂၃၅။)

တတိယနည်းအပွင့်

အညမည် ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ ဥပ္ပါဒေတီတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ -

အဝိဇ္ဇာဒိသိသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယေသု ဟိ ယေ ပစ္စယာ ယံ သင်္ခါရာဒိကံ ဓမ္မံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ န တေ အညမည် အပဋိစ္စ အညမညဝေကလ္လေ သတိ ဥပ္ပါဒေတုံ သမတ္တာတိ။ တသ္မာ ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ န ဧကေကဒေသံ၊ နာပိ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေန အယံ ပစ္စယတာ ဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတီတိ အတ္တာနုသာရဝေါဟာရကုသလေန မုနိနာ ဧဝမိမ ဘာသိတာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတွေဝ ဘာသိတာတိ အတ္ထော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၂။)

ပဋိစ္စာတိ နိဿာယ သဟကာရိကာရဏံ လဒ္ဓိ။ သမန္တိ အဝိသမံ အဝေကလ္လေန။ သဟာတိ ဧကန္တိ။ ဓမ္မေတိ အတ္တနော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ။ ပ ။ ဧကေကဒေသန္တိ ဖလသမုဒါယဿ ဧကဒေသေကဒေသံ၊ ဘာဂသောတိ အတ္ထော။ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေနာတိ ပဋိပါဋိယာ။ သဗ္ဗမေတံ ရူပါရူပကလာပုပ္ပါဒနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။
(မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

အဝိဇ္ဇာအစရှိသော တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားကို ဦးတည်လျက် ညွှန်ကြားပြသထားတော်မူအပ်- ကုန်သော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုတို့တွင် အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုတို့သည် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုကို ဖြစ်စေတတ်ကြကုန်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်စေကြရာ၌ ထိုအဝိဇ္ဇာ စသောအကြောင်းတရား အပေါင်းအစုတို့သည် အချင်းချင်း တစ်ပါးသည် တစ်ပါးကို မစွဲမမှီမူ၍လည်း သင်္ခါရ စသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင်ကြကုန်။ အဝိဇ္ဇာနှင့် အတူဖြစ်ဖက် ဖြစ်ကုန်သော (က) မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်၊ (ခ) အာရုံ၊ (ဂ) ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ် - စသော သဟဇာတဓမ္မ၊ (ဃ) အယောနိသောမနသိကာရ၊ (င) တဏှာ၊ ဥပါဒါန် - ဤသို့ စသော အကြောင်းတရား တို့တွင် တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားသည် ချို့တဲ့ခဲ့သော် မဖြစ်ဘဲရှိခဲ့သော် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင်ကြကုန်။ အကြောင်းတရား အချင်းချင်း စွဲမှီရမှသာလျှင် အကြောင်းတရားများလည်း မချို့တဲ့မှသာလျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ကြကုန်၏။

ထိုကြောင့် ဤအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် -

- ၁။ အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ သာလျှင်၊
- ၂။ အညီအညွတ် အယုတ်အလျော့ မရှိဘဲ၊
- ၃။ အတူတကွ တစ်ပြိုင်နက်တည်း သာလျှင် -

သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ အကျိုးတရားအပေါင်း အစု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တစ်ချို့တစ်ဝက်မျှကိုသာ ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်၊ ရှေ့နောက်၏ အဖြစ်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း တစ်လုံးပြီးမှ တစ်လုံး ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်။ အကျိုးတရား အပေါင်းအစုကို တစ်လုံး တစ်စည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း အတူတကွသာလျှင် ဖြစ်စေသည်။ ထိုကြောင့် ပရမတ္ထသို့ အစဉ်လိုက်သော

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ဝေါဟာရ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်တော်မူသော မုနိတကာတို့၏ထွက်ထား သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင်သည် ဤအရာ၌ ယင်းကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားကို **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်**ဟူ၍သာလျှင် ဟောကြားတော်မူပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၂။မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

သဗ္ဗမေတံ ရူပါရူပကလာပုပ္ပါဒနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

ဤအထက်ပါ စကားရပ်အားလုံးသည် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့၏ ကလာပ်အလိုက် အုပ်စုအလိုက် အပေါင်းအစုအလိုက် ဖြစ်ခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်

အထက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ၏ သုံးနှုန်းထားသော ဝေါဟာရသို့ အစဉ်လိုက်၍ ဤကျမ်း၌လည်း -

၁။ ပရမာဏုမ္ဗူခန့် သေးငယ်သော တစ်နည်းဆိုရသော် ပရမာဏုမ္ဗူထက် အဆပေါင်းများစွာ သေးငယ်သော ရုပ်အမှုန်တစ်ခု၏အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော ရုပ်သဘောတရား (၈)မျိုး၊ (၉)မျိုး၊ (၁၀)မျိုး စသော ရုပ်ပရမတ်တို့၏ အပေါင်းအစုကို **ရုပ်ကလာပ်**ဟုလည်းကောင်း၊

၂။ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသည့် စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရားတို့၏ အပေါင်းအစုကို **နာမ်ကလာပ်**ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။

ဤတတိယဖွင့်နည်း၌ -

အညမညံ ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတိတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ - ဟု ပြုပါ။

အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် အချင်းချင်းကို စွဲမှီ၍ အညီအညွတ် အတူတကွ အကျိုးတရား အပေါင်းတို့ကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်ပေသည်။ ဤနည်း၌ အကြောင်း တရား အပေါင်းသည်သာ မုချအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိ၍ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မတို့ကား မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိပေသည်။ အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်သာ အကြောင်းဟု ခေါ်ဆိုရသဖြင့် အကြောင်းမှန်သမျှသည် အကျိုးနှင့် မကင်းနိုင်ပေ၊ အလားတူပင် အကျိုးမှန်သမျှလည်း အကြောင်းနှင့် မကင်းနိုင်ပေ။ ယင်းသို့ မကင်းနိုင်မှုကိုပင် **အဝိနာဘာဝ**ဟု ခေါ်၏။ ယင်းသို့မကင်းနိုင်သည့် သဘောတရားမျိုးကို ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည် သိသင့်သိထိုက်သော ကြောင့် **နယ = နည်း**ဟု ခေါ်၏။ ထိုအဝိနာဘာဝနှင့် နယကို ပေါင်းစပ်၍ **အဝိနာဘာဝနည်း**ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

သမုပ္ပါဒ် - **သံ+ဥပ္ပါဒ** - ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ။ သံ - သဒ္ဒါသည် သမံ - အနက်၊ သဟ အနက် (၂) ချက် အဓိပ္ပါယ် ထွက်၏။

၁။ **သမံ** - သမံ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား - အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအပေါင်းက သင်္ခါရ စေတနာကို ဖြစ်စေရာ၌ သင်္ခါရ စေတနာ တစ်ခုတည်းကိုသာ ဖြစ်စေသည် မဟုတ်၊ သင်္ခါရ စေတနာနှင့် အတူတကွ ဖြစ်လေ့ရှိသော ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ ဝိညာဏ်စသော စိတ်စေတသိက်များကိုလည်း အပြည့်အစုံ အညီအမျှ အယုတ်အလျော့ မရှိရအောင် ဖြစ်စေသည် - ဟူလိုသည်။

၂။ **သဟ** - သဟ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား - ထိုကဲ့သို့ သင်္ခါရ စေတနာနှင့် တွဲဖက်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တို့ကို ဖြစ်စေရာ၌ တစ်ဖို့စီ တစ်ဖို့စီ တစ်လုံးချင်း တစ်လုံးချင်း တစ်ခုပြီးမှတစ်ခု ဖြစ်စေသည် မဟုတ်၊ တစ်လုံး တစ်စည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း အတူတကွ ဖြစ်စေသည် - ဟူလိုသည်။

သို့သော် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ရသော ထိုတရားတို့တွင် သင်္ခါရဟူသော စေတနာသည် အပြဇာန်းဆုံး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဓာန နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရ စေတနာကို ခေါင်းတပ်၍ - အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ - ဟု ဟောကြားတော်မူလေသည်။

“အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်စေ၏။” ဟူရာ၌ အဝိဇ္ဇာတစ်မျိုးတည်းက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်သည် မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာနှင့် အတူတကွ အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော အကူအညီ အကြောင်းတရားများ ရှိရသေး၏။ အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် -

- ၁။ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က ရှေးကကြိုတင် ဖြစ်၍ မှီရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စယသတ္တိတည်း။
- ၂။ အဝိဇ္ဇာ၏ စွဲမှီရာ အာရုံ အကြောင်းတရားကလည်း အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။
- ၃။ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်စသော အဝိဇ္ဇာနှင့် စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသော စိတ်စေတသိက် တရားစုတို့ကလည်း သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။
- ၄။ အာရုံကို နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ၊ သုဘ စသည်ဖြင့် အလွဲလွဲ အချော်ချော် နှလုံးသွင်းတတ်သော အယောနိသော မနသိကာရကလည်း အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။
- ၅။ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကလည်း အလားတူပင် အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။

ဤ - ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ သဟဇာတဓမ္မ၊ အယောနိသောမနသိကာရ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်စသော အကြောင်းတရားတို့သည် အဝိဇ္ဇာနှင့် အတူတကွ သင်္ခါရကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော အဝိဇ္ဇာ၏ အကူအညီ အကြောင်းတရားများတည်း။ ထိုအကြောင်းတရား အားလုံးတို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်မှုကို စွဲမှီရမ္မသာလျှင် အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်လေသည်။ တစ်ခု တစ်ခုသော အကြောင်းတရားသည် ချို့တဲ့ခဲ့သော် အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ အကြောင်းတရား အချင်းချင်း စွဲမှီရမ္မသာလျှင် အကြောင်းတရားများလည်း မချို့တဲ့မှသာလျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်လေသည်။

တစ်ဖန် သင်္ခါရ စေတနာသည်လည်း နာမ်ပရမတ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း စေတနာ တစ်ခုတည်း ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိ။ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်စသော အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ဖက် စိတ်-စေတသိက်တရားတို့နှင့် သာလျှင် အတူဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားရှိ၏။ ကုသိုလ်သင်္ခါရအုပ်စု အကုသိုလ်သင်္ခါရအုပ်စု ဟူသော အုပ်စုအလိုက်သာ ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍သာလျှင် အညီအညွတ် အယုတ်အလျော့မရှိဘဲ အတူတကွ တစ်ပြိုင်နက်တည်းသာလျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကို ဖြစ်စေရာ၌ အကျိုးတရား အပေါင်းအစု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တစ်ချို့တစ်ဝက်မျှကိုသာ ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်၊ ရှေ့နောက်အဖြစ်ဖြင့် တန်းစီလျက် အစဉ်အတိုင်း တစ်လုံးပြီးမှတစ်လုံး ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်၊ ဤ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအပေါင်းသည် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကို အပြည့်အစုံ အညီအမျှ အယုတ်အလျော့ မရှိရအောင် တစ်လုံးတစ်စည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း အတူတကွ ဖြစ်စေသည်။

ဤဖော်ပြပါ ပဋိစ္စ၏ သတ္တိ၊ သမုပ္ပါဒ၏ သတ္တိ နှစ်မျိုးကြောင့် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရား အပေါင်းကို အညီအညွတ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ အတူတကွ တစ်လုံးတစ်စည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်စေတတ်သော

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

အကြောင်းတရားအပေါင်းသည် မုချအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်ပေသည်။ အကျိုးတရားအပေါင်းသည်ကား မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်ပေသည်။ အကြောင်းတရားတို့၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို အကျိုးတရားတို့ အပေါ်၌ တင်စား၍ အကျိုးတရားတို့ကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ကာရဏုပဇာရအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သည် ဟူလိုသည်။ ဤကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဖော်ပြထားသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် - စကားလုံး၏ တတိယအဖွင့် အဓိပ္ပါယ်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၂။ မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

လက်ခံနိုင်ရန် - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စကားတစ်လုံး၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဤမျှကျယ်ဝန်းစွာ ရှင်းပြနေခြင်းမှာ ဤကျမ်းတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ရှုကွက်ကို လက်ခံနိုင်ရေး အတွက်ပင် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာတစ်လုံးတည်းကိုသာ မရှုဘဲ ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တို့ကိုပါ လိုက်ရှုနေရ ပါသနည်း? အဘယ်ကြောင့် သင်္ခါရ စေတနာ တစ်ခုတည်း သက်သက်ကိုသာ မရှုဘဲ ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက် တို့ကိုပါ လိုက်ရှုနေရပါသနည်း? ဤသို့ စသော ရန်ထောင်နေမှုများကို ကြိုတင်၍ ကာကွယ်နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အယူအဆ လွဲချော်သွားပါက လုပ်ငန်းခွင်လည်း လွဲချော်သွားနိုင်ပေသည်။ သတိရှိစေ။

အကျိုးလုက်အင် အာနိသင်

ပုရိမေန သဿတာဒိန၊ မဘာဝေါ ပစ္ဆိမေန စ ပဒေန။

ဥစ္ဆေဒဒိဝိယာတော၊ ဒွယေန ပရိဒီပိတော ဉာယော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၂။)

ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူသော သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် -

- ၁။ ပဋိစ္စဟူသော ရှေးပုဒ်ဖြင့် သဿတဝါဒ စသည်တို့၏ မရှိခြင်း မဖြစ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြတော်မူ၏။
- ၂။ နောက်ဖြစ်သော သမုပ္ပါဒ်ပုဒ်ဖြင့် ဥစ္ဆေဒဝါဒစသည်ကို ဖျက်ဆီး ပယ်ဖျောက်ခြင်းကို ထင်ရှားပြတော်မူ၏။
- ၃။ ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒ်ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်းဖြင့် သဿတဝါဒ, ဥစ္ဆေဒဝါဒဟူသော အယုတ်တရားနှစ်ပါး အစွန်းနှစ်ဘက်မှ လွတ်ကင်းသော အလယ်အလတ်ကျင့်စဉ် = မဇ္ဈိမပဋိပတ် အမည်ရသော မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားကို ထင်ရှားပြတော်မူ၏။

(က) ပဋိစ္စ - ပုဒ်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ - ဝယ် ပဋိစ္စပုဒ်, သမုပ္ပါဒ်ပုဒ်ဟု ပုဒ်နှစ်ပုဒ်ရှိ၏။ အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပဋိစ္စပုဒ်က ဖော်ပြလျက်ရှိ၏။

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားဝယ် ကိလေသဝဋ်, ကမ္မဝဋ်, ဝိပါကဝဋ်ဟု ဝဋ်သုံးပါးရှိ၏။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကား ကိလေသဝဋ်တည်း။ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘာဝ = ကံတို့ကား ကမ္မဝဋ်တည်း။ ဝိညာဏ်, နာမ်ရုပ်, သဠာယတန, ဖဿ, ဝေဒနာတို့ကား ဝိပါကဝဋ်တည်း။

ကိလေသဝဋ်ကို အစွဲပြု၍ ကမ္မဝဋ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ကမ္မဝဋ်ကို အစွဲပြု၍ အကျိုးဝိပါကဝဋ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ တစ်ဖန် ယင်းဝိပါကဝဋ် အမည်ရသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အချိန်မီ ဝိပဿနာ မရှုပွား မသုံးသပ်နိုင်ပါက ယင်းဝိပါကဝဋ်ကို အစွဲပြု၍ ကိလေသဝဋ် အမည်ရသည့် အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ, ဥပါဒါန်တို့သည် ထပ်ဖြစ်ပြန်ကုန်၏။ တစ်ဖန် ယင်းကိလေသဝဋ်ကို အစွဲပြု၍ ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်သဖြင့် ကမ္မဝဋ်အမည်ရသည့် သင်္ခါရ, ကံတို့သည် ထပ်ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။ ယင်းကမ္မဝဋ်ကြောင့်

အနာဂတ်ဘဝ စသည်၌ ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသည့် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ထပ်ဖြစ်ကြကုန်၏။ ယင်းအနာဂတ် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဇာတိ၊ ဇရာမရဏဟူသော အမည်ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ဤနည်းဖြင့် ဝဋ်သုံးပါးသည် လည်ပတ်နေသော ရထားဘီးကဲ့သို့ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေပေသည်။

အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်ကို အကြောင်းတရားတို့၏ အညီအညွတ် ဖြစ်နေမှုကို ဖော်ပြတတ်သော ပဋိစ္စဟူသော ရှေးပုဒ်ဖြင့် သွားနေသော ရထားဘီးကဲ့သို့ အဆက်မပြတ် လည်ပတ် ဖြစ်ပေါ် နေကြကုန်သော ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်၌ ဆက်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် -

- ၁။ သဿတဝါဒ၊
- ၂။ အဟေတုဝါဒ၊
- ၃။ ဝိသမဟေတုဝါဒ၊
- ၄။ ဝသဝတ္တိဝါဒ -

ဤသို့စသည့် ဝါဒ အမျိုးမျိုးတို့၏ မရှိမှုကို ဖော်ပြအပ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် - သဿတဝါဒ စသော ထိုထို အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်နေသော ဝါဒ အမျိုးမျိုးတို့အဖို့ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ အမည်ရသော အကြောင်းတရား အပေါင်းတို့၏ ညီညွတ်မှုဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိနိုင်တော့အံ့နည်း။ မည်သို့ အဓိပ္ပါယ်ရှိနိုင်တော့အံ့နည်း။ အကြောင်း တရားတို့၏ ညီညွတ်မှုကြောင့် အကျိုးတရားတို့၏ အညီအညွတ် တစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်မှုသည် အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်နေသော ယင်းဝါဒ အမျိုးမျိုးတို့အဖို့ အဓိပ္ပါယ်ကင်းမဲ့နေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၃။ မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

သဿတဝါဒ - သဿတော အတ္တာ စ လောကောစ = အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ လောကသည်လည်း ကောင်း မြဲ၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒသည် သဿတဝါဒ မည်၏။ အတ္တသည် အကျိတ်အခဲ အမြဲတည်၏။ အတ္တသည် တစ်ဘဝပြီး တစ်ဘဝ ပြောင်းရွှေ့နေ၏။ ခန္ဓာအိမ် အသစ် လဲသော်လည်း အတ္တကား တစ်ဘဝပြီး တစ်ဘဝ မသေမပျောက်ဘဲ ခန္ဓာအိမ် အသစ်အသစ်၌ အမြဲ လိုက်ပါ- တည်နေ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ယူသော ဝါဒတည်း။ (ဒီ-၁-၁၂။)

အဟေတုဝါဒ - နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ သံကိလေသာယ - (ဒီ-၁-၅၀။) = သတ္တဝါတို့ ညစ်နွမ်းဖို့ရန်၊ သတ္တဝါတို့ ဖြူစင်ဖို့ရန် တိုက်ရိုက် ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ဟေတုအကြောင်းတရား = နေက အကြောင်းတရားသည် မရှိ၊ အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ပစ္စယ အကြောင်းတရား = ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်း တရားသည် မရှိ။ အကြောင်း မရှိဘဲသာလျှင် သတ္တဝါတို့သည် ညစ်နွမ်းကြရ၏၊ စင်ကြယ်ကြရ၏။ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားကို တိုက်ရိုက်ပယ်သော အကြောင်းမရှိဟု ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ ရှိသော ဝါဒသည် အဟေတုဝါဒ မည်၏။ အကြောင်းတရားကို တိုက်ရိုက်ပယ်လိုက်သဖြင့် သွယ်ဝိုက်သောနည်း အားဖြင့် အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးတရားကိုလည်း ပယ်ရာရောက်၏။ အကြောင်းတရားတို့၌ အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိမှုကို လက်မခံသည့် ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို ပစ်ပယ်သောဝါဒ တစ်မျိုးတည်း။

ဝိသမဟေတုဝါဒ - ပကတိ၊ အဏု၊ ကာလ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် လောကသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။- ဤသို့ ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒသည် ဝိသမဟေတုဝါဒ မည်၏။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

ဝသဝတ္တိဝါဒ - ကုဿရဝါဒ၊ ပုရိသဝါဒ၊ ပဇာပတိဝါဒတို့သည် ဝသဝတ္တိဝါဒ မည်၏။ ပုရိသဝါဒနှင့် ပဇာပတိဝါဒ တို့သည် ကုဿရဝါဒနှင့် ထပ်တူပင်ဖြစ်သည်။ အမည်မျှသာထူးသည်။ (အနုဋီ-၃-၆၅။) လောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတို့ကို ဖန်ဆင်းပေးသော ဖန်ဆင်းရှင် = ကုဿရသည် ရှိ၏။ ယင်းဖန်ဆင်းရှင် = ကုဿရ၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်း လောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်၏ဟု ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒသည် ဝသဝတ္တိဝါဒ မည်၏။ အဖန်ဆင်းခံရသော အတ္တကို ဇီဝအတ္တဟု လည်းကောင်း၊ ဖန်ဆင်းရှင် = ကုဿရကို ပရမအတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ခေါ်ဆိုပေသည်။ ကံ-ကံ၏အကျိုးတရား ထင်ရှားရှိမှုကို လက်မခံဘဲ ပယ်လှန်နေသော ဝါဒတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။

(မဟာဋီ-၂-၂၃၅။)

ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြင်အခါ၌ အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှုကို အစွဲပြု၍ တစ်နည်းဆိုရသော် အညီအညွတ် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အကြောင်း တရားအပေါင်းတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကို အစွဲပြု၍ အကျိုးတရားအပေါင်းတို့၏ အပြည့်အစုံ အတူတကွ တစ်လုံး တစ်စည်းတည်း ပြိုင်တူဖြစ်မှုကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်၏။ ထိုအခါဝယ် အညီအညွတ် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အကြောင်းတရားအပေါင်းတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်မှုကို အစွဲပြု၍သာလျှင် အကျိုးတရားအပေါင်းတို့၏ အပြည့်အစုံ အတူတကွ တစ်လုံးတစ်စည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်-တည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏ဟု သိမြင်လိုက်သဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် **သဿတဝါဒ အဟေတု ဝါဒ ဝိသမဟေတုဝါဒ ဝသဝတ္တိဝါဒ** ဤသို့စသည့် အကြောင်းစစ် အကြောင်းမှန်၏ ထင်ရှားရှိမှုကို လက်မခံသော မှားယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်ကန်သော အယူအဆ အမျိုးမျိုးတို့သည် လွင့်စင် ပျောက်ပျက်၍ သွားလေသည်။ အကျိုးတရားအပေါင်းသည် အကြောင်းတရားတို့၏ အညီအညွတ်ဖြစ်မှုကို စွဲမှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ဟု သိရှိလာသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်က ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်သည့် မှားယွင်းသည့် ဝါဒအရပ်ရပ်၏ မရှိမှုကို ဖော်ပြပြီးဖြစ်တော့သည် ဟုလိုသည်။ ပဋိစ္စဓာတ်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက်သိမြင်သော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်သော ဝါဒ အမျိုးမျိုးတို့၏ ထင်ရှားမရှိမှုသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော် ထိုပဋိစ္စဓာတ်သဘောကို ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကျင့်စဉ်နှင့်တကွ ညွှန်ကြားပြသနေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်-၌လည်း အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်သော ဝါဒ အမျိုးမျိုးတို့၏ မရှိမှုမှာ ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိနိုင်တော့ပြီ ဖြစ်ပေသည်။

(ခ) သမုပ္ပါဒ် - ပုဒ်

သင်္ခါရစသော အကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ အညီအညွတ် တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်း အတူတကွ တစ်-ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်ခြင်းကို ဖော်ပြတတ်သော **သမုပ္ပါဒ်** - ပုဒ်ဖြင့် အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှု အညီ အညွတ်ဖြစ်နေမှု - ပစ္စယသမာမဂ္ဂိသည် ရှိလတ်သော် သင်္ခါရစသော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် -

- ၁။ ဥစ္ဆေဒဝါဒ၊
- ၂။ နတ္ထိကဝါဒ၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယဝါဒ၊

ဤဝါဒတို့ကို ပယ်ဖျောက်အပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သမုပ္ပါဒ်ဟူသော နောက်ပုဒ်ဖြင့် ဥစ္ဆေဒဝါဒစသည့်

ဝါဒအသီးသီးကို ပယ်သတ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြအပ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် ရှေးရှေး၌ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား၏ စွမ်းအားကြောင့် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား အပေါင်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော် ဥစ္ဆေဒဝါဒ၊ နတ္ထိကဝါဒ၊ အကိရိယဝါဒတို့သည် အဘယ်မှာလျှင် ဖြစ်နိုင်ကုန်လတ္တံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် သမုပ္ပါဒ်ဟူသော နောက်ပုဒ်ဖြင့် ယင်းဝါဒ အသီးအသီး၏ မရှိမှုကို ထင်ရှား ဖော်ပြအပ်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၃။)

ဥစ္ဆေဒဝါဒ - အတ္တသည် သတ္တဝါသည် သေလျှင်ပြတ်၏။ “ဘဝဟူသည် ပုခက်နှင့် ခေါင်းအကြားမှာသာရှိ၏။” ဟု ပြောဆိုလေ့ စွဲယူလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒသည် ဥစ္ဆေဒဝါဒမည်၏။ မျက်မှောက်ခတ် လက်ဝဲသမားတို့၏ ဝါဒမျိုးပင်ဖြစ်သည်။ သိပ္ပံပညာကိုသာ အလေးဂရုပြုသူ အချို့သူတို့၏ ဝါဒမျိုးဖြစ်သည်။

နတ္ထိကဝါဒ - နတ္ထိဒိန္နံ၊ နတ္ထိယိဋ္ဌံ၊ နတ္ထိဟုတံ၊ နတ္ထိသုကတ ဒုက္ကဋ္ဌာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော . . . = ဒါန၏ အကျိုးတရားမည်သည် မရှိ၊ သုစရိုက်တရား ဒုစရိုက်တရားတို့၏ အကျိုးတရားမည်သည် မရှိ၊ ကောင်းမှုမကောင်းမှုတို့၏ အကျိုးတရားမည်သည် မရှိ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကျိုးတရား ရှိမှုကို တိုက်ရိုက်ပယ်ပယ်သော ဝါဒသည် နတ္ထိကဝါဒ မည်၏။ အကျိုးတရားကို တိုက်ရိုက်ပယ်လိုက်သဖြင့် အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေတတ်သည့် စွမ်းအားရှိသည့် အကြောင်းတရားကိုလည်း ပယ်ပြီးပင် ဖြစ်တော့သည်။ ထို့ကြောင့် ဤနတ္ထိကဝါဒသည်လည်း ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို လက်မခံဘဲ ပယ်လှန်သည့် ဝါဒတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။

အကိရိယဝါဒ - ကရောတော ကာရယတော ဆိန္ဒတော ဆေဒါပယတော။ ပ ။ န ကရိယတိ ပါပံ = ကိုယ်တိုင်ပြုသူသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကို အပြုခိုင်းသူသည်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်ဖြတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကို အဖြတ်ခိုင်းသူသည်လည်းကောင်း မကောင်းမှုကို ပြုအပ်သည်မမည် ပြုရာမရောက် ဤသို့ စသည်ဖြင့် “ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုသော်လည်း ပြုအပ်သည်မမည် ပြုရာမရောက်၊ ကောင်းမှုကံလည်း မဖြစ်၊ မကောင်းမှုကံလည်း မဖြစ်” - ဟု အကြောင်းကံကို တားမြစ်သော အယူဝါဒသည် အကိရိယဝါဒ မည်၏။

တတ္ထ ကမ္မံ ပဋိဗ္ဗာဟန္တေနာပိ ဝိပါကော ပဋိဗ္ဗာဟိတော ဟောတိ၊ ဝိပါကံ ပဋိဗ္ဗာဟန္တေနာပိ ကမ္မံ ပဋိဗ္ဗာဟိတံ ဟောတိ။ ဣတိ သဗ္ဗေပေတေ အတ္တတော ဥဘယပ္ပဋိဗ္ဗာဟကာ အဟေတုကဝါဒါစေဝ အကိရိယဝါဒါ စ နတ္ထိကဝါဒါ စ ဟောန္တိ။ (ဒီ-ဋ္ဌ-၁-၁၅၀။)

အကြောင်းကံကို ပယ်သဖြင့် အကျိုးဝိပါကံကိုလည်း ပယ်ပြီးသာ ဖြစ်၏။ အကျိုးဝိပါကံကို ပယ်သဖြင့် အကြောင်းကံကိုလည်း ပယ်ပြီးသာ ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဤအလုံးစုံသော အဟေတုကဝါဒ အကိရိယဝါဒ နတ္ထိကဝါဒတို့သည် အနက်သဘောအားဖြင့် ကံ-ကံ၏အကျိုး - နှစ်မျိုးလုံးကို ပယ်သောဝါဒတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ အကြောင်းကံမရှိဟု ဆိုသဖြင့် ထိုအကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်ရသော အကျိုးတရားလည်း မရှိဟုပင် ဆိုရာရောက်၏။ အကျိုးတရားမရှိဟု ဆိုသဖြင့် အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားလည်း မရှိဟုပင် ဆိုရာရောက်၏။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှု = အညီအညွတ် ထင်ရှား ဖြစ်နေမှုကို အစွဲပြု၍ သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်မှုကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက်သိမြင်အံ့။ တစ်နည်းဆိုရသော် -

၁။ အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုလည်းကောင်း၊

- ၂။ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ အလားတူပင် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အတိတ်ဘဝ၌ အကျိုးတရားငါးပါးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ အကယ်၍ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အဖို့ အနာဂတ်ဘဝများသည် ထင်ရှားရှိနေသေးလျှင် ဆိုင်ရာ အနာဂတ်၏ အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ဆိုင်ရာ အနာဂတ်အကျိုးတရား၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကို လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အံ့။

ထိုအခါ ရှေးရှေးသော အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီသည်၏ အစွမ်းဖြင့် နောက်နောက်သော အကျိုးတရားစုတို့၏ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်လျက် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်မှုကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်စသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဥစ္ဆေဒဝါဒ၊ နတ္ထိကဝါဒ၊ အကိရိယဝါဒ ဟူသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝါဒ ဘေးဆိုးကြီးတို့သည် အဘယ်မှာလျှင် ဖြစ်နိုင်ကုန်တော့အံ့နည်း၊ ဖြစ်ခွင့် မရှိနိုင်တော့သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အလားတူပင် ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်မြတ်၌လည်း ယင်းဒိဋ္ဌိဘေးဆိုးကြီးတို့သည် ကပ်ခိုခွင့် မရနိုင်တော့သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

(ဂ) ပဋိစ္စ + သမုပ္ပါဒ် - ပုဒ်

ပဋိစ္စပုဒ်နှင့် သမုပ္ပါဒ်ပုဒ် နှစ်ပုဒ်ပေါင်းစပ်ထားသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော တစ်ပုဒ်လုံးဖြင့် ထိုထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်၌ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားနှင့် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားစုတို့၏ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်သွယ်လျက် အဆက်ဆက် မပြတ်ဖြစ်နေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ကြောင်း-ကျိုး သန္တတိအစဉ်ကို မဖြတ်မူ၍ မပြတ်စေမူ၍ ထိုထိုပစ္စယပုဒ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် -

- ၁။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အမည်ရသော မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ “ထိုသူသည်ပင် ပြု၏၊ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏၊ အခြား တစ်ယောက်သောသူသည် ပြု၏၊ အခြား တစ်ယောက်သောသူသည် ခံစား၏” - ဟူသော ဝါဒဆိုးကြီးကို ပယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ရုပ်နာမ် ပရမတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ် ပရမတ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှုသဘောကို လည်းကောင်း မသိမမြင်သည့် ဇနပုဒ်နေသူ လူသာမန်တို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲအပ်သော ယောက်ျား မိန်းမ စသော ဝေါဟာရပညတ်၌ ယောက်ျား မိန်းမစသည်လည်း တကယ်ထင်ရှားရှိ၏ စသည်ဖြင့် တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးမသွင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ လူတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေသည့် လောကသမ္မုတိသစ္စာကို မကျော်လွန်ခြင်းကိုလည်းကောင်း -

ဤသို့သော နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်းဖြစ်သော ဉာယ အမည်ရသော အရိယမဂ်ခရီးကို ဖော်ပြအပ်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၃။)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်

- ၁။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ = ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်နှစ်ပါးကို ရရှိအောင် ဦးစွာကြိုးစားအားထုတ်လေရာ စွမ်းနိုင်သမျှ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့

တိုင်အောင် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ်တစ်လျှောက်လုံး၌ ရုပ်နာမ် ကြောင်း-ကျိုး တရားစုတို့၏ ရှေးနှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် မပြတ်ဖြစ်နေမှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ခဲ့သော် ထိုအသိဉာဏ်ကား သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး = ခန္ဓာငါးပါးကို ထိုးထွင်းသိသောဉာဏ်သည် ဒုက္ခေ ဉာဏံ- အရ ဒုက္ခသစ္စာကို သိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။ အင်္ဂုတ္တိုရ် တိကနိပါတ် တိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူသည့်အတိုင်း ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ထိုးထွင်းသိသောဉာဏ်သည် သမုဒယေ ဉာဏံ- အရ သမုဒယသစ္စာကို သိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။ (၁)

ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို သင်္ခါရတရားတို့ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရအာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်းသဘောကား သမ္မာသင်္ကပ္ပတည်း။ (၂)

ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားတို့ကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း သဘောကား သမ္မာဝါယာမတည်း။ (၃)

ယင်းရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် သိမ်းဆည်းတတ်သော ရူပွား သုံးသပ်တတ်သော၊ ယင်းသင်္ခါရအာရုံ၌ စိတ်ခိုင်မြဲနေသော ဗူးတောင်းကဲ့သို့ မပေါ်ဘဲ ကျောက်ဖျာကဲ့သို့ နစ်မြုပ်နေခြင်း သဘောကား သမ္မာသတိတည်း။ (၄)

ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ရုပ်နာမ် ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရအာရုံပေါ်၌ စိတ်တည်ငြိမ်နေမှု သဘောကား သမ္မာသမာဓိတည်း။ အကယ်၍ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် သမထယာနိကပ္ပဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ဈာန်သမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးခဲ့ပါမူ ထိုပါဒကဈာန်သမာဓိသည်လည်း သမ္မာသမာဓိပင်တည်း။ (၅)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဘာဝနာကို မပွားများမီ အချိန်ကစ၍ ကြိုတင်၍ စောင့်ထိန်းအပ်သော သီလတို့ကား သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝတို့တည်း။ (၆-၇-၈)

လောကီအခိုက်၌ ဤသီလမဂ္ဂင်သုံးပါးတို့သည် အထက်တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း ရုပ်နာမ် ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို အာရုံပြုနေကြသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ-တို့နှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ကား မဖြစ်ကြပေ။ အာရုံ ကွဲပြားသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

အားလုံးပေါင်းသော် မဂ္ဂင် (၈)ပါး ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်းဖြစ်သော ဉာယ အမည်ရသော အရိယမဂ်လမ်းပင်တည်း။ သို့အတွက် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အချင်းချင်း ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်လျက် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်းဖြစ်သော ဉာယ အမည်ရသော အရိယမဂ်လမ်းမကြီးပေါ်သို့ ကုန္တရရ သိက္ခာရှိရှိဖြင့် လျှောက်သွားနေခြင်းပင် ဖြစ်၏။ အရိယမဂ်လမ်းခရီးကို ထင်ရှားပြနေခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ မဇ္ဈိမ-ပဋိပဒါလမ်းကို ထင်ရှား ပြနေခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အစွန်းနှစ်ဘက်သို့ မကပ်ရောက်မှု၍ မိမိဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားအပေါင်းတို့ကြောင့် ယင်းအကြောင်းတရား တို့နှင့် လျော်ညီသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အရာ၌ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ ။ အလယ်အလတ် ကျင့်စဉ်ဟု အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၆။)

၂။ ပြုလုပ်သူနှင့် ခံစားသူ - ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့တွင် ကမ္မဝဋ်ကား ကုသိုလ်တရား၊ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်တရား ဖြစ်၏။ ဝိပါကဝဋ်ကား အကျိုးဝိပါက ရုပ်တရား နာမ်တရားစု ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသော ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့သည် ကွဲပြားသော သဘာဝလက္ခဏာလည်း ရှိကြ၏။ (လက္ခဏာဒိ စတုတ္ထပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။) ကမ္မဝဋ်က အကြောင်းတရား ဝိပါကဝဋ်က အကျိုးတရားဖြစ်၍လည်း ကွဲပြားသော သဘာဝရှိနေ၏။

တစ်ဖန် ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့သည် ဖြစ်သည့် အချိန်အခါ အားဖြင့်လည်း ကွဲပြားသော အချိန်ကာလ ရှိကြ၏။ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝီထိမုတ်စိတ် အမည်ရသော ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင် , စုတိ နာမ်တရားစုတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဝီထိမုတ် အမည်ရသော ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိုဠ်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံဝိပါက နာမ်တရားစုတို့- သည်လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေမှ စ၍ ဘဝတစ်လျှောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ကမ္မဇရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း ဝိပါကဝဋ်ချည်းသာတည်း။ ယင်းဝိပါကဝဋ်ကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းကံမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် အတိတ် ဘဝတစ်ခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံသာဖြစ်၏။ ဤ၌ ယေဘုယျဟု ဆိုခြင်းမှာ ဒိဌဓမ္မဝေဒနီယ အမည်ရသော လက်ငင်းဘဝ၌ အကျိုးပေးတတ်သော ကံများလည်း ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းဒိဌဓမ္မဝေဒနီယကံတို့- မှာလည်း လက်ရှိဘဝ ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းရင်းကံတို့ကား မဟုတ်ကြပေ။ လက်ရှိဘဝ၌ အခါအားလျော်စွာ အကျိုးပေးတတ်သော ကံတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

လက်ရှိဘဝ ပဋိသန္ဓေ ရုပ်နာမ်စသော ဝိပါကဝဋ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံဟူသည်မှာလည်း လွန်ခဲ့သော ပထမအတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဒုတိယအတိတ် စသော အတိတ်ဘဝ ထိုထိုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤဘဝ ပဋိသန္ဓေမတိုင်မီ အတိတ်ဘဝ တစ်ခုခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံသည် အခွင့်ရလျှင် ဤဘဝ ပဋိသန္ဓေစသည့် အကျိုးဝိပါကဝဋ်တရားများကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ကမ္မဝဋ် အမည်ရသည့် သင်္ခါရ ကံနှင့် ယင်းကမ္မဝဋ်၏ အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်တို့သည် ဖြစ်ရာအချိန်ကာလအားဖြင့်လည်း မတူညီကြပေ။ အချိန်ကာလ ကွဲပြားကြ၏။ အတိတ်အဆက်ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။ တစ်ဖန် ဒိဌဓမ္မဝေဒနီယကံ = မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသော ကံပင်ဖြစ်စေဦးတော့၊ ယင်းအကြောင်းကံနှင့် ယင်းကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည့် အကျိုးဝိပါကတရားတို့သည် ဖြစ်ရာအချိန်ကာလအားဖြင့် အနည်းဆုံး စိတ္တက္ခဏပေါင်းများစွာကား ကွာခြားလျက်ပင် ရှိပေသည်။

ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ ယင်းသို့ ကွဲပြားသော သဘာဝရှိခြင်း ကွဲပြားသော ဖြစ်ရာ အချိန်ကာလ ရှိခြင်းကြောင့် - “သော ကရောတိ သော ပဋိသံဝေဒေတိ = ထိုသူသည်ပင် ပြုလုပ်၏၊ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏” ဤသို့ ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒကို၊ ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်လျက် ပုံစံမှန် သိမြင် နေသော ထိုယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဦးဆောင်သည့် လောကီမဂ္ဂင်တရားတို့က တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်သတ်နိုင်ပေသည်။

ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ကို ရရှိနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြောင်းတရားဖြစ်သည့် ကမ္မဝဋ်ဘက်၌- လည်း အကြောင်းရုပ်နာမ် = သင်္ခါရတရားအစုအပုံသာ ရှိသည်ဟု သိနေ၏။ ယင်းအကြောင်းရုပ်နာမ် အစု အပုံသည်လည်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်နေသည့် အနိစ္စတရားအစုအပုံ ဒုက္ခတရားအစုအပုံ အနတ္တတရားအစု အပုံမျှသာဟုလည်း သိနေ၏။ အကျိုးတရားဖြစ်သည့် ဝိပါကဝဋ်ဘက်၌လည်း အကျိုးရုပ်နာမ် = သင်္ခါရတရား အစုအပုံမျှသာ ရှိသည်ဟု သိနေ၏။ ယင်းအကျိုးဝိပါကဝဋ် ရုပ်နာမ်အစုအပုံသည်လည်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်နေသည့်

အနိစ္စတရားအစုအပုံ ဒုက္ခတရားအစုအပုံ အနတ္တတရားအစုအပုံမျှသာဟု သိနေ၏။ ယင်းသို့ သိနေသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းအကြောင်းတရားအစုအပုံ အကျိုး တရားအစုအပုံဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သင်္ခါရတရားအစုအပုံ၌ ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ရှာဖွေကြည့်လိုက်သောအခါ ပြုလုပ်သူ ခံစားသူ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အတ္တကိုကား ရှာဖွေမတွေ့တော့ဘဲ အကြောင်း သင်္ခါရတရားအစုအပုံနှင့် အကျိုး သင်္ခါရတရားအစုအပုံတို့သည်သာလျှင် အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်နွယ်လျက် အနိစ္စအနေအထား ဒုက္ခအနေအထား အနတ္တအနေအထားအားဖြင့် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေကြသည်ဟု ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိသွား၏။ ယင်းသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံနေသူ၏ သန္တာန်ဝယ် “ထိုသူသည်ပင် ပြုလုပ်၏၊ ထိုသူသည်ပင်ခံစား၏” - ဟူသော သဿတဝါဒမျိုးသည် အဘယ်မှာလျှင် ထောက်ရာ တည်ရာကို ရရှိနိုင်တော့အံ့နည်း။

ကုသိုလ်ခန္ဓာ အကုသိုလ်ခန္ဓာဟူသော အကြောင်းရုပ်နာမ် အစုအပုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ကာရက = ပြုလုပ်သူဟု ခေါ်ဆို၍ ဝိပါကခန္ဓာတည်းဟူသော အကျိုးရုပ်နာမ် အစုအပုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဝေဒက = ခံစားသူဟု သမုတိ- သစ္စာနယ်သုံး ဝေါဟာရဖြင့် ခေါ်ဝေါ်နေခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု အမှန်သဘောကို ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သိလျက်သာ ရှိနေပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၆။)

တစ်ဖန် အကြင် ရုပ်နာမ်ကြောင်း-ကျိုး သန္တာန်အစဉ်၌ ယင်းကမ္မဝဋ် အမည်ရသော သင်္ခါရကံသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို ရုပ်နာမ်ကြောင်း-ကျိုး သန္တာန်အစဉ်၌ပင်လျှင် ထိုကမ္မဝဋ် = သင်္ခါရကံ၏ အကျိုးဝိပါက တရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေခြင်း- ကြောင့် ယင်းသို့ သိမြင်နေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် -

“အညော ကရောတိ၊ အညော ပဋိသံဝေဒေတိ၊ = အခြားတစ်ယောက်သည် ပြုလုပ်၏၊ အခြား တစ်ယောက်သည် ခံစား၏။”

“ပြုလုပ်သူကား တစ်ယောက်၊ ခံစားသူကား တစ်ယောက်။ ဒီဘဝ ဒီကိုယ် စံ၊ ဟိုဘဝ ဟိုကိုယ် ခံလိမ့်မည်” ဟု ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒကို ပယ်နိုင်၏။

ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဠိ၊ ဓာတု အာယတနာန စ။
အဗ္ဘောစ္ဆန္တံ ဝတ္ထမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၄၂။)

ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်တို့၏ အကြောင်း-အကျိုး ဆက်သွယ်လျက် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ် နေရာ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်ကို သံသရာဟု ခေါ်ဆိုသည်ဖြစ်ရာ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဝဋ် ထင်ရှားဖြစ် ခဲ့ရာ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး သန္တာန်အစဉ်၌ပင်လျှင် ယင်းကမ္မဝဋ် = ကံ၏အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေ၏။ ထိုသို့ သိမြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်သည် ပြုသူတစ်ယောက် ခံစားသူတစ်ယောက်ဟူသော ဝါဒဆိုးကြီးကို ပယ်စွန့်နိုင်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

န ဟိ ကတဿ ဝိနာသော၊ အကတဿ ဝါ အဗ္ဘာဂမော အတ္ထိ။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၆။)

မှန်ပေသည် - ပြုပြီးသော ကံ၏ ပျက်စီးသွားခြင်းသဘောသည်လည်းကောင်း၊ မပြုအပ်သေးသော ကံ၏ အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း မရှိနိုင်ပေ။ (အကျိုးမပေးရသေးဘဲ ပျက်စီးမသွား- နိုင်သည့် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံနှင့် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံကိုလည်းကောင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့်တိုင်အောင် မပျက်စီးဘဲ အကျိုးပေးနိုင်ခွင့် သဘောရှိသော အပရာပရိယဝေဒနီယကံကိုလည်းကောင်း ရည်ညွှန်းထားသည်ဟု မှတ်ပါ။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ်ဘဝက သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို ဆုတောင်းပန်ထွာလျက် သင်္ခါရကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။ ယခုဘဝ၌လည်း သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝဟူသော ဝိပါကဝဋ် ငါးပါးကို ထိုအတိတ်ဘဝကပင် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သင်္ခါရကံကြောင့်ပင် ရရှိနေသည် ဖြစ်ငြားအံ့ -

၁။ အတိတ်ဘဝက သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို ဆုတောင်းပန်ထွာလျက် သင်္ခါရကံကို ပြုစုပျိုးထောင် ခဲ့သော ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်နှင့် -

၂။ ယခုဘဝတွင် ရရှိနေသော သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝတည်းဟူသော ဝိပါကဝဋ် ရုပ်နာမ် သန္တာန် အစဉ်တို့သည် -

အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်သွယ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်သဘောအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ယင်းရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်သည်ကား နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ အနေအထားအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် သန္တာန်အစဉ်ကားမဟုတ်။ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အနေအထားအားဖြင့်သာ ဖြစ်ပေါ်နေသော သန္တာန်အစဉ် ဖြစ်ပေသည်။ ကမ္မဝဋ်ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ရုပ်နာမ်တို့သည် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်ခဲ့ပြီးကြသည်ကား မှန်၏။ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်ခဲ့ပြီးသည့်အတွက် ယင်းကမ္မဝဋ်ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ရုပ်နာမ်တို့ကား တစ်မျိုး တစ်ခြားသာ ဖြစ်သည်လည်း မှန်၏။ ယင်းကမ္မဝဋ်ကြောင့် ယခုဘဝတွင် ရရှိလာသော ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်တို့သည်လည်း အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့် ရုပ်နာမ်တို့သာ ဖြစ်ကြသည်လည်း မှန်၏။ သို့သော် ရှေးအတိတ်ဘဝက ကမ္မဝဋ်ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ရုပ်နာမ်နှင့် ယခုဘဝတွင် ရရှိလာသော ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်တို့သည် ရှေးနှင့်နောက်၊ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်သွယ်လျက် အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်နာမ်သန္တာန် အစဉ်တန်းအားဖြင့်ကား တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်နေသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် “ပြုသူကားတစ်ယောက်၊ ခံစားသူကား တစ်ယောက်”ဟူသော ဝါဒဆိုးကြီးကို ပယ်ချိုး နှိမ်နင်းနိုင်ပေသည်။

၃။ **ဧနပဒနိရုတ္တိ** - လောက၌ ရုပ်နာမ်ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်ကြသေးသော ရုပ်နာမ်တို့၏ ကြောင်း- ကျိုး ဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားကိုလည်း မသိမမြင်ကြသေးသော ပရမတ်ဉာဏ်ပညာ- မျက်စိကာဏ်းနေသော လူသားအပေါင်းတို့သည် အချင်းချင်း တစ်ဦးကို တစ်ဦးက ယောက်ျား မိန်းမစသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြ၏။ ယင်းသို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲမှုကို **ဧနပဒနိရုတ္တိ**ဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ အပရိညာတဝတ္ထုက = ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သေးသော ရုပ်ဝတ္ထု နာမ်ဝတ္ထုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲတို့ဖြင့် ငါ့ဟာ၊ ငါ၊ ငါ၏ အတ္တဟု - ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာဟု မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း သဘောသည် ထင်ရှားရှိနေကြသည်သာ ဖြစ်၏။

ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်လျက်ရှိသော စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အသိဉာဏ်ရှိသော ပညာရှိသူတော်ကောင်း အဖို့မူကား -

“ထိုထိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ရုပ်နာမ် ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို အစွဲပြု၍ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာစသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့်ကား ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာစသည်ကား ထင်ရှားမရှိ”ဟု - ဤသို့သော မှန်ကန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိအသိဉာဏ်ရှိနေသည် ဖြစ်ရကား တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် “ငါ့ဟာ၊ ငါ၊ ငါ၏အတ္တ - ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊

သတ္တဝါ, လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ” — စသည်ဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းမှုကား ထိုသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ မရှိပေ။

ယင်းသို့ မှားမှားယွင်းယွင်း စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းမှု မရှိသော်လည်း ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် မရှိသူ လူသားတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရပညတ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ “ငါ, သူတစ်ပါး, ယောက်ျား, မိန်းမ, ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ” စသည်ဖြင့်သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလေသည်။ မိမိတို့ သန္တာန်ဝယ် ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် ရှိသည့်အတိုင်း

“ပဉ္စကုဒ္ဒေ အာနေတု၊ နာမရူပံ အာဂစ္ဆတု”

= “ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြကုန်လော၊ နာမ်ရုပ်သည် လာစေသတည်း” —

ဤသို့စသည်ဖြင့် မခေါ်ဝေါ်မသုံးစွဲပေ။ ယောက်ျား မိန်းမစသည်ဖြင့်သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပေသည်။ ယင်းသို့လျှင် “ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြကုန်လော၊ နာမ်ရုပ်သည် လာရောက်စေသတည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မပြောဆို မသုံးစွဲဘဲ, ယောက်ျား, မိန်းမ စသည်ဖြင့်သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသော်လည်း ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် မရှိသူ လူသားတို့ကဲ့သို့ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ယောက်ျား မိန်းမစသည်သည် တကယ်ထင်ရှား ရှိ၏ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းမှုကား မရှိပေ။ ယင်းသို့ နှလုံးမသွင်းခြင်းကို ဇနပဒနိရုတ္တိ၌ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးမသွင်းခြင်းဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရား၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်အမြင်ရှိသူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကိုယ်တိုင် ရရှိအပ်သော အကျိုးကျေးဇူး တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၆ - ကြည့်။)

၄။ **သမညာယ အနုတိဓာဝနံ** — ယင်းသို့ ဇနပဒနိရုတ္တိ၌ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း မရှိသော်လည်း လူသားတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေသည့် လောကသုံး အမည်ပညတ်ကိုလည်း ကျော်လွန်၍ မပြေးသွားပေ။

“သတ္တော”တိ ဟိ ဝုတ္တေ “ကော ဧတ္ထ သတ္တော၊ ကိ” ရူပံ၊ ဥဒါဟု ဝေဒနာဒယော”တိ ဝိဘာဂံ အကတွာ လောကသမညာဝသေနဝ လောကိယေဟိ ဝိယ လောကိယော အတ္ထော သမညံ အဝိလဃိန္နေန ဝေါဟရိတဗ္ဗော။ (မဟာဋီ-၂-၂၃၆။)

“သတ္တဝါ”ဟု လောကလူအများက ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရာ၌ — “ဤအရာ၌ သတ္တဝါဟူသည် အဘယ်သူနည်း၊ ရုပ်တရားလော, သို့မဟုတ် ဝေဒနာစသည်တို့လော”ဟု ပရမတ်ဉာဏ်မျက်စိအမြင်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းကို မပြု မူ၍ “ယောက်ျား, မိန်းမ, ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ”စသည့် လောကသုံး အမည်နာမပညတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် မရှိသူ လူသားတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသကဲ့သို့ပင်လျှင် လောကလူအများက လက်ခံထားသော အနက်ဒြပ်ကို လောကလူများစု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့်အတိုင်း (ကျောင်းအမကြီး ဝိသာခါ, ကျောင်းဒါယကာကြီး အနာထပိဏ် စသည်ဖြင့်) လောကသုံး အမည်နာမပညတ်ကို မကျော်လွန်သည်ဖြစ်၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပေသည်။

ပရမတ်ဉာဏ်မျက်စိ မရှိသူ လူအများစုက ခန္ဓာငါးပါးကို ယောက်ျားဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရား၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်ရှိသူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကလည်း ယောက်ျားဟုပင် ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲပေသည်။ လောကလူအများစုက ခန္ဓာငါးပါးကို မိန်းမဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရား၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်ရှိသူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကလည်း မိန်းမဟုပင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပေသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါလေ။ ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်းသည် လောကသမ္မုတိသစ္စာ = လောကသမ္မုတိ ပညတ်ကို မကျော်လွန် မပြေးသွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ဤသည်ကား ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် -

၁။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိနေခြင်း၊

၂။ ထိုသူသည်ပင် ပြု၏။ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏။ ပြုသူတစ်ခြား၊ ခံစားသူတစ်ခြားဟူသော ဝါဒဆိုးကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊

၃။ ဇနပဒနိရုတ္တိဟူသော လောကသုံး ဝေါဟာရကို မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးမသွင်းခြင်း၊

၄။ လောကသမ္မုတိသစ္စာကို မကျော်လွန်ခြင်း၊

ဤအကျိုးတရားလေးမျိုးကို ရရှိနိုင်ပုံတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၃၅။ မဟာဇီ-၂-၂၃၅-၂၃၆ - ကြည့်။)

ဒေသနာဘောဓ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဟောတော်မူပုံ နည်း (၄) မျိုး

ကြောင်း-ကျိုးဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်လိုသော နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းမတော်ကြီးပေါ်သို့ စိတ်ချလက်ချ လျှောက်သွားလိုသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် မည်သို့မည်ပုံ စတင်၍ ကြိုးစားအားထုတ် ရမည်နည်းဟု မေးမြန်းဖွယ်ရာရှိ၏။ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့် နည်းများတွင် မိမိတို့ဉာဏ် သက်ဝင်လေရာ မိမိတို့နှင့် သင့်လျော်သည့်နည်းကို ရွေးချယ်၍ စတင်အားထုတ်ရမည်ဟူ၍ပင် ဖြေဆိုလေရာ၏။

ဘုရားရှင်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ဒေသနာနည်းအားဖြင့် လေးမျိုးခွဲခြား၍ ဟောကြားတော်မူ ခဲ့၏။ ယင်းလေးမျိုးတို့ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာနှင့် သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာကြီးတို့တွင် (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၄-၁၅၅-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၄-၁၂၅-၁၂၆။) ဖော်ပြထား၏။ ဤတွင် ဆိုလိုရင်းသဘောကို တင်ပြအပ်ပါသည်။

နွယ်ခွေသော ယောက်ျားလေးဦးတို့၏ နွယ်ခွေသည့် ပုံစံကဲ့သို့ ဘုရားရှင်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာ-တော်ကို -

- ၁။ အစမှ အဆုံးသို့တိုင်အောင်, (ပထမနည်း)
- ၂။ အလယ်မှ အဆုံးသို့တိုင်အောင်, (စတုတ္ထနည်း)
- ၃။ အဆုံးမှ အစသို့တိုင်အောင်, (ဒုတိယနည်း)
- ၄။ အလယ်မှ အစသို့တိုင်အောင်, (တတိယနည်း)

နည်းလေးမျိုးအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။

- ၁။ နွယ်ခွေယောက်ျား လေးဦးတို့တွင် တစ်ဦးသည် နွယ်၏ အရင်းအစကိုသာလျှင် ရှေးဦးစွာ မြင်၏။ ထိုသူသည် ထိုနွယ်ကို အရင်းအစ၌ ဖြတ်၍ နွယ်အားလုံးကို ဆွဲငင်ယူဆောင်ပြီးလျှင် မိမိအလိုရှိရာ လုပ်ငန်းရပ်၌ ဆောင်ယူ အသုံးပြုသကဲ့သို့ - ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ဘုရားရှင်သည် -

ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ။ ပ ။ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။ (မ-၁-၃၂၈။ သံ-၁-၂၄၆။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ ထင်ရှားရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ပ ။ ဇာတိ ထင်ရှားရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဤသို့လျှင် အစမှ အဆုံးသို့တိုင်အောင်လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပြသတော်မူ၏။

- ၂။ ထိုနွယ်ခွေယောက်ျား လေးဦးတို့တွင် တစ်ဦးကား နွယ်၏ အလယ်ပိုင်းကို ရှေးဦးစွာ မြင်၏။ ထိုသူသည် အလယ်၌ ဖြတ်၍ အထက်ပိုင်းအဖို့ကိုသာလျှင် (= အလယ်မှ အဖျားပိုင်းဘက်ကိုသာလျှင်) ဆွဲငင် ယူဆောင်ပြီးလျှင် မိမိအလိုရှိရာ လုပ်ငန်းရပ်၌ ဆောင်ယူအသုံးပြုသကဲ့သို့ - ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ဘုရားရှင်သည် -

“တဿ တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝဒတော အဇ္ဈောသာယတိဋ္ဌတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နန္ဒီ။ ယာ ဝေဒနာသု နန္ဒီ၊ တဒုပါဒါနံ။ တဿုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။” (မ-၁-၃၃၃။ သံ-၂-၁၃။)

“ထိုခံစားမှု ဝေဒနာကို ပီတိနှင့် တကွသော တဏှာဖြင့် အလွန်နှစ်သက်သော၊ ဪဉာဏ် ချမ်းသာစွာ၊ ဪဉာဏ် ချမ်းသာစွာ၊ ငါ၊ ငါဟာ - ဟု အားရနှစ်လို ပြောဆိုသော၊ မျှိုမတတ် စွဲလမ်း၍ တည်နေသော ထိုသတို့သား၏

သန္တာန်ဝယ် နှစ်သက် တပ်မက်တတ်သော တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ခိုင်မြဲသော တဏှာကို ဥပါဒါန်ဟု ခေါ်၏။ ဥပါဒါန်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသော နှစ်သက်မှုကို နန္ဒီတရားဟု ဆိုလိုသည်။) ဝေဒနာတို့၌ ပြင်းစွာ နှစ်သက်တပ်မက်တတ်သော ထိုတဏှာကား ပြင်းစွာစွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန်တည်း။ ထိုသတို့သား၏ သန္တာန်ဝယ် ဥပါဒါန် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဘဝသည် (ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝသည်) ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဘဝ (= ကမ္မဘဝ) ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇာတိသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။” —

ဤသို့လျှင် အလယ်ဖြစ်သော ဝေဒနာမှ စ၍ အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပြသတော်မူလေသည်။

၃။ တစ်ဖန် ထိုနွယ်ခွေယောက်ျား လေးဦးတို့တွင် တစ်ဦးကား နွယ်၏ အဖျားပိုင်းကို ရှေးဦးစွာ တွေ့မြင်၏။ ထိုယောက်ျားသည် နွယ်ဖျား၌ဖြတ်၍ အဖျားမှ အစဉ်လျှောက်သဖြင့် အရင်းသို့တိုင်အောင် နွယ်အားလုံးကို ယူဆောင်၍ မိမိအလိုရှိရာ လုပ်ငန်းရပ်၌ ဆောင်ယူအသုံးပြုသကဲ့သို့ - ဤဥပမာအတူပင် ဘုရားရှင်သည်-

“ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ၊ ဇာတိပစ္စယာ န ခေါ ဘိက္ခဝေ ဇရာမရဏံ နော ဝါ ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတီတိ။ ဇာတိပစ္စယာ ဘန္တေ ဇရာမရဏံ။ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ။ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ ပ ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရတိ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ န ခေါ ဘိက္ခဝေ သင်္ခါရံ နော ဝါ ကထံ ဝေါ ဧတ္ထ ဟောတိ” — (မ-၁-၃၂၈-၃၂၉။)

= “ဇာတိ ထင်ရှားရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏ ဟူ၍ ဤစကားကို ငါဘုရားသည် ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ၊ ရဟန်းတို့ . . . ဇာတိ ထင်ရှားရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည် ထင်ရှားဖြစ်လာသလော၊ သို့မဟုတ် မဖြစ်လာသလော၊ အဘယ်သို့လျှင် ဤသို့ ငါဘုရား မေးမြန်းတော်မူရာ၌ သင်တို့၏ စိတ်အလိုဆန္ဒသည် ဖြစ်လေသနည်းဟု ဘုရားရှင်သည် မေးတော်မူလေပြီ။

မြတ်စွာဘုရား . . . ဇာတိထင်ရှားရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပါ၏။ ဤအတိုင်းသာလျှင် ဤသို့ ဘုရားရှင်၏ မေးမြန်းတော်မူရာ၌ — ဇာတိထင်ရှား ဖြစ်ခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟူ၍ တပည့်တော်တို့၏ စိတ်အလို ဆန္ဒသည် ဖြစ်ပေါ်နေပါသည် မြတ်စွာဘုရား . . . ဟု လျှောက်ထားကုန်ပြီ။

ကမ္မဘဝ ထင်ရှားရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇာတိသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ပ ။ အဝိဇ္ဇာ ထင်ရှားရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ဖြစ်ကုန်သလော၊ သို့မဟုတ် မဖြစ်ကုန် သလော၊ အဘယ်သို့လျှင် ဤသို့ ငါဘုရား မေးမြန်းတော်မူရာ၌ သင်တို့၏ စိတ်အလိုဆန္ဒသည် ဖြစ်လေသနည်းဟု ဘုရားရှင်သည် မေးမြန်းတော်မူလေပြီ။

မြတ်စွာဘုရား . . . အဝိဇ္ဇာ ထင်ရှားရှိခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြပါကုန်၏။ ဤအတိုင်းသာလျှင် ဤသို့ ဘုရားရှင်မေးတော်မူရာ၌ — အဝိဇ္ဇာ ထင်ရှားရှိခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏ဟူ၍ တပည့်တော်တို့၏ စိတ်အလို ဆန္ဒသည် ဖြစ်ပေါ်နေပါသည် မြတ်စွာဘုရား . . . ဟု လျှောက်ထားကြကုန်ပြီ။

ဤသို့လျှင် အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏမှ စ၍ အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင်လည်း ပဋိလောမ နည်းအားဖြင့် ပြောင်းပြန်ပြန်၍ ဘုရားရှင်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပြသတော်မူလေသည်။

၄။ တစ်ဖန် နွယ်ခွေယောက်ျား လေးဦးတို့တွင် တစ်ဦးကား နွယ်၏ အလယ်ပိုင်းကိုသာလျှင် ရှေးဦးစွာ တွေ့-
မြင်၏။ ထိုသူသည် နွယ်၏ အလယ်၌ ဖြတ်၍ နွယ်၏အောက်ပိုင်း အရင်းဘက်သို့ တဖြည်းဖြည်းသွားလျက်
ဆင်းသက်လျက် နွယ်၏ အရင်းသို့တိုင်အောင် နွယ်ကို ယူဆောင်လျက် မိမိအသုံးပြုလိုရာ လုပ်ငန်းရပ်၌
ဆောင်ယူအသုံးပြုသကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ဘုရားရှင်သည် -

“ဣမေ စ ဘိက္ခဝေ စတ္တာရော အာဟာရာ ကိန္နိဒါနာ၊ ကိံ သမုဒယာ၊ ကိံ ဇာတိကာ၊ ကိံ ပဘဝါ။ ဣမေ
စတ္တာရော အာဟာရာ တဏှာနိဒါနာ၊ တဏှာသမုဒယာ၊ တဏှာဇာတိကာ၊ တဏှာပဘဝါ။ တဏှာ ကိန္နိဒါနာ။
ပ ။ ဝေဒနာ။ ဖဿော။ သဠာယတနံ။ နာမရူပံ။ ဝိညာဏံ။ သင်္ခါရာ ကိန္နိဒါနာ၊ ကိံ သမုဒယာ၊ ကိံ ဇာတိကာ၊
ကိံ ပဘဝါ။ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာနိဒါနာ၊ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ၊ အဝိဇ္ဇာဇာတိကာ၊ အဝိဇ္ဇာပဘဝါ။” (သံ-၁-၂၅၃။)

“ရဟန်းတို့ . . . ဤလေးပါးကုန်သော ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ကုန်သော ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ကုန်သော-

- ၁။ ဖဿာဟာရ = ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿ၊
- ၂။ စေတနာဟာရ = ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ၊
- ၃။ ဝိညာဏာဟာရ = ဝိပါကဝိညာဏ်၊
- ၄။ ကဗဠိကာရာဟာရ = ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော ကမ္မဇဩဇာ -

ဤလေးမျိုးကုန်သော အာဟာရတို့သည် အဘယ်အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကြကုန်သနည်း၊ ကြွင်းသော
အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် အဘယ်အကြောင်းသမုဒယ ရှိကြကုန်သနည်း၊ အဘယ်ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ
= ဇာစ်မြစ် ရှိကြကုန်သနည်း၊ အဘယ်တရားလျှင် အစအမွန် ရှိကြကုန်သနည်း။ -

ဤလေးပါးကုန်သော ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ကြကုန်သော အာဟာရတို့သည် တဏှာဟူသော အကြောင်းရင်းနိဒါန်း
ရှိကြကုန်၏။ ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တဏှာဟူသော ဖြစ်ကြောင်းသမုဒယ ရှိကြကုန်၏။
တဏှာဟူသော ဖြစ်ကြောင်းဇာတိ = ဇာစ်မြစ် ရှိကြကုန်၏။ တဏှာဟူသော အစအမွန် ရှိကြကုန်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤတဏှာသည်လည်း အဘယ်အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိသနည်း။ ပ ။ ဝေဒနာသည်။
ဖဿသည်။ သဠာယတနသည်။ နာမရူပသည်။ ဝိညာဏ်သည်။ သင်္ခါရတို့သည် အဘယ်အကြောင်းရင်း
နိဒါန်း ရှိကြကုန်သနည်း။ ပ ။ သင်္ခါရတို့သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကြကုန်၏။ ကြွင်း-
သောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် အဝိဇ္ဇာဟူသော ဖြစ်ကြောင်းသမုဒယ ရှိကြကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာဟူသော
ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ = ဇာစ်မြစ် ရှိကြကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာဟူသော အစအမွန် ရှိကြကုန်၏။ -

ဤသို့လျှင် အလယ်ဖြစ်သော တဏှာမှစ၍ အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင်လည်း ဘုရားရှင်သည်
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပြသတော်မူလေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၄-၁၅၅။ အဘိ-၄-၂-၁၂၄-၁၂၅။)

အာဟာရလေးပါး

ဝိပါကဝဋ်ဘူတေ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိဖဿာဒယော ကမ္မသမုဋ္ဌာနဉ္စ ဩဇံ သန္တာယ “စတ္တာရော အာဟာရာ
တဏှာနိဒါနာ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဝဋ္ဌုပတ္တမ္ဘကာ ပန ဣတရေပိ အာဟာရာ တဏှာပဘဝေ တသ္မိံ အဝိဇ္ဇမာနေ န
ဝိဇ္ဇန္တိတိ “တဏှာနိဒါနာ”တိ ဝုတ္တံ၊ ဝဋ္ဌန္တိ။ (မူလဋီ-၂-၈၅။ မဟာဋီ-၂-၂၄၃။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်ကုန်သော ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ကြကုန်သော -

- ၁။ ဖဿာဟာရ = ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿ၊
- ၂။ မနောသဉ္စေတနာဟာရ = ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ၊
- ၃။ ဝိညာဏာဟာရ = ဝိပါကဝိညာဏ်၊
- ၄။ ကဗဠိကာရာဟာရ = ကမ္မသမုဋ္ဌာန် ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇုလ္လ -

ဤအာဟာရလေးမျိုးကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ - စတ္တာရော အာဟာရ တဏှာနိဒါနာ = လေးမျိုးကုန်သော ဤအာဟာရတို့သည် တဏှာဟူသော အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကြကုန်၏။ - ဤသို့စသော ဒေသနာတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပေသည်။ ထိုသို့ပင် ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်ကုန်သော အာဟာရလေးပါးတို့ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ တိုက်ရိုက်သိစေအပ်သော အနက်သဘောရှိသော နိတတ္ထနည်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသော်လည်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ အဆက်မပြတ် လည်ပတ်နေသော သံသရာ ဝဋ်ဒုက္ခ၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ရေး စည်ပင်ရေးအတွက် အားပေးထောက်ပံ့တတ်ကုန်သော ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သော အခြားအခြားကုန်သော - အကမ္မဇု အာဟာရတို့သည်လည်း ထိုတဏှာဟူသော အစအမွန်သည် ထင်ရှားမရှိလတ်သော် ထင်ရှားမရှိနိုင်ကုန် မဖြစ်နိုင်ကုန်သောကြောင့် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကုန်၏ဟူ၍ ဆိုခြင်းငှာ သင့်မြတ်ကုန်သည်ဟု မှတ်ပါ။

အကမ္မဇုအာဟာရ

- ၁။ ကုသိုလ်စိတ် အကုသိုလ်စိတ် ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဖဿဟူသော ဖဿာဟာရ၊
- ၂။ ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာ ကြိယာစေတနာဟူသော မနောသဉ္စေတနာဟာရ၊
- ၃။ ကုသိုလ်ဝိညာဏ် အကုသိုလ်ဝိညာဏ် ကြိယာဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏာဟာရ၊
- ၄။ စိတ္တဇုလ္လ၊ ဥတုဇုလ္လ၊ အာဟာရဇုလ္လဟူသော ကဗဠိကာရအာဟာရ -

ဤအာဟာရလေးမျိုးတို့သည် အကမ္မဇု အာဟာရတို့တည်း။ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခကို အားပေးထောက်ပံ့တတ်ကုန်သော အာဟာရတို့ပင်တည်း။ ယင်းအာဟာရတို့သည်လည်း တဏှာဟူသော အစအမွန်သည် ထင်ရှားမရှိလတ်သော် ထင်ရှားမရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်ကုန်သောကြောင့် ဆောင်၍ သိစေအပ်သော နေယျတ္ထအနက်သဘော အားဖြင့် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကုန်၏ဟု ဆိုခြင်းငှာ သင့်မြတ်ကုန်သည်သာ ဟူလိုသည်။

လေးနည်းခွဲ၍ ဟောကြားတော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း

ဘုရားရှင်သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို လေးမျိုးအပြားအားဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း - ဤကားအမေးတည်း။

- ၁။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်မြတ်၏ ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေတတ်၊ တန်ဆာဆင်တတ်သော၊ ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်စမွယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ဒေသနာဉာဏ်တော်ထူးသို့ ရောက်ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း -

ဤသို့လျှင် လေးမျိုးအပြားအားဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤကား အဖြေတည်း။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၅။ အဘိ-၄-၂-၁၂၅။)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်များ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်သည် ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းမြတ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုလေးမျိုးသော ဒေသနာတော်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော ထိုထို ဒေသနာနည်းအားဖြင့် ထိုထို ဒေသနာနည်းအတိုင်း ကြားနာရ၍ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ခဲ့သော် ယင်းသို့အားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သိသင့် သိထိုက်သော ဉာဏ် အမည်ရသော အရိယမဂ်တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာ၊ တစ်နည်းဆိုသော် သိသင့် သိထိုက်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာ ဖြစ်နိုင်သည်သာလျှင်တည်း။

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်သည် လေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်၊ လေးပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်တို့နှင့် ယှဉ်တော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊

- ၁။ ဓမ္မဂစ္ဆိရ = ပါဠိဓမ္မတရား၏ နက်နဲခြင်း၊
- ၂။ အတ္ထဂစ္ဆိရ = ယင်းပါဠိဓမ္မ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်၏ နက်နဲခြင်း၊
- ၃။ ဒေသနာဂစ္ဆိရ = ဝေါဟာရအမျိုးမျိုး နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ဟောကြားထားပုံ ဒေသနာတော်၏ နက်နဲခြင်း၊
- ၄။ ပဋိဝေဓဂစ္ဆိရ = နက်နဲသော ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်-တော်မူသော ဉာဏ်တော်မြတ်၏ နက်နဲခြင်း -

ဤလေးပါးအပြားရှိသော နက်နဲသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်တော်မူခြင်း = လေးပါးအပြားရှိသော နက်နဲခြင်း ဂစ္ဆိရတို့၌ ထောက်ရာတည်ရာကို ရသဖြင့် မြဲစွာတည်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ် စမ္ပယ်ကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ ထိုဘုရားရှင်သည် ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ် စမ္ပယ်ကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ ရောက်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အမျိုးမျိုးသော နည်းတို့ဖြင့်သာ တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ - ၂-၁၅၅။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

၁။ **ပထမနည်း** - အထူးအားဖြင့် ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို အဝိဇ္ဇာမှ စ၍ ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် အနုလောမနည်းအားဖြင့် ဖြစ်စေတော်မူအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အနုလောမဒေသနာတော်ကို - အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့နှင့် အကြောင်း-အကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်း = သံသာရပဝတ္တိ၏ ခွဲခြားဝေဖန်၍ သိသင့်သိထိုက်သော အကြောင်းထူး၌ ပြင်းစွာ တွေ့ဝေနေကြကုန်သော ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျသတ္တဝါ အပေါင်းကို ကောင်းစွာ အဖန်ဖန် ရှုမြင်တော်မူသည် ဖြစ်၍ -

- (က) အကြင် အကြင် မိမိ မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော အဝိဇ္ဇာ အစရှိကုန်သော သင့်လျော်သော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သံသာရဝဋ်ဒုက္ခဖြစ်ပုံ ပဝတ္တိကို ထင်ရှားပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊
- (ခ) ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်ဟူသော ဝဋ်သုံးပါး၏ ဖြစ်ပုံအစဉ်ကို ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊

ဖြစ်စေတော်မူအပ်၏ ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၅။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

၂။ **ဒုတိယနည်း** - အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏမှ စ၍ အရင်းအစ ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့ တိုင်အောင်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ပြောင်းပြန်လှန်၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်သည် ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော် မည်၏။

ကိစ္ဆံ ဝတာယံ လောကော အာပန္နော ဇာယတိ စ ဇီယတိစ မိယတိ စ စဝတိ စ ဥပပဇ္ဇတိ စ။

(ဒီ-၂-၂၆။ သံ-၁-၂၄၆။)

“ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည် ဆင်းရဲငြိုငြင် ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်ရှာရလေစွတကား၊ ဖြစ်လည်း ဖြစ်ရ၏။ (= ပဋိသန္ဓေလည်းနေရ၏။) အိုလည်း အိုရ၏၊ သေလည်း သေရ၏၊ အဖန်တလဲလဲလည်း စုတေရ၏၊ အဖန်တလဲလဲလည်း ဖြစ်ရ၏။”

ဤသို့စသော နည်းဖြင့် ဆင်းရဲငြိုငြင် ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်၍နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို မဟာကရုဏာတော်သမာပတ်ကို ဝင်စားပြီးလျှင် အဖန်ဖန် ကြည့်ရှုတော်မူလတ်သော် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို သိတော်မူ ရတော်မူသည်မှ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ဘုရားမဖြစ်မီ အလောင်းတော်ဘဝ၌ ဖြစ်ခဲ့သော ပဋိဝေဓဝိပဿနာဉာဏ်တော်ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် ဇရာမရဏအစရှိသော ထိုထို ဝဋ်ဒုက္ခ၏ ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူအပ်သော ဇာတိစသော အကြောင်းတရားကို ကောင်းစွာပြခြင်း အကျိုးငှာ ထိုပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်မြတ်ကို ဖြစ်စေအပ်၏ ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၅-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

မဟာဝဇီရဝိပဿနာဉာဏ်တော် - ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဘုရားဖြစ်ရန် ရည်သန်တောင့်တ-တော်မူလျက် ဘုရားဖြစ်တော်မူမည့် ကဆုန်လပြည့်နေ့ဝယ် အင်ကြင်းတောတွင် နေသန်စင်တော်မူရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ကဆုန်လပြည့်နေ့ ညဉ့်၏ နောက်ဆုံး ပစ္ဆိမ မိုးသောက်ယာမိ၌လည်းကောင်း၊ စကြဝဠာ ကုဋေ တစ်သိန်း အတွင်းဝယ် စကြဝဠာ တစ်ခုတစ်ခု၌ သတ္တဝါ အသီးအသီး၏ သန္တာန်၌ တည်ရှိသော အဝိဇ္ဇာ အသီးအသီးကို ဉာဏ်တော်ဖြင့် တစ်စုတည်းဆွဲစု၍ တစ်ပုံပုံပြီးလျှင် လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်တင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ချေတော်မူ၏။ အလားတူပင် သင်္ခါရ အသီးအသီးကို တစ်ပုံ ဝိညာဏ် အသီးအသီးကို တစ်ပုံ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်ကို (၁၂)ပုံ ပုံ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ချေတော်မူ၏။ မဟာဝဇီရ ဝိပဿနာဉာဏ်တော်မြတ်တည်း။ ယင်းမဟာဝဇီရ ဝိပဿနာဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိတော်မူခဲ့သော ဇရာမရဏအစရှိသော ထိုထိုဝဋ်ဒုက္ခ၏ ဇာတိစသော အကြောင်းတရားကို ကောင်းစွာပြခြင်းအကျိုးငှာ ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူအပ်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ (မ-ဇီ-၃-၂၇၅ - ကြည့်။)

၃။ **တတိယနည်း** - ယာ ပန မဇ္ဈတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒိ၊ သာ အာဟာရနိဒါနဝဝတ္ထာပနာနုဿာရေန ယာဝ အတိတံ အဒ္ဓါနံ အတိဟရိတွာ ပုန အတိတဒ္ဓတော ပဘုတိ ဟေတုဖလပဋိပါဋိသန္ဓဿနတ္ထံ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

= အလယ်ဖြစ်သော အာဟာရလေးပါးမှ (တစ်နည်း တဏှာမှ) အစပြု၍ အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်-အောင်ဖြစ်ပေါ်လာသော = ဟောကြားတော်မူအပ်သော (သံ-၁-၂၅၃-၂၅၄) **အာဟာရသုတ္တန်**ဒေသနာတော်ကို၊ အာဟာရလေးမျိုးတို့၏ အကြောင်းရင်း = နိဒါန်းကို အသီးအသီး ပိုင်းခြား၍ ကျွတ်ထိုက်သည့် သာဝကတို့၏ အသိဉာဏ်၌တည်စေခြင်း တည်အောင်ထားတော်မူခြင်းကို အစဉ်လိုက်သဖြင့် အတိတ်ဖြစ်သော အဓွန့်ကာလသို့ တိုင်အောင် = အတိတ်အဓွန့်ကာလဖြစ်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရသို့တိုင်အောင် အာဟာရသုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို ရှေးရှုဆောင်ယူတော်မူပြီးလျှင် တစ်ဖန် အတိတ်အဓွန့်ကာလတရားဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာမှစ၍ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု အစဉ်ကို ကောင်းစွာပြခြင်းအကျိုးငှာ ဖြစ်စေအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

ဤအထက်ပါ တတိယနည်းအဖွင့် အဋ္ဌကထာစကားရပ်တို့မှာ အလွန်ကျဉ်းလှ၏။ တစ်ဖန် ဋီကာအဖွင့်-တို့မှာလည်း နက်နဲလှ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ လွယ်လွယ်ကူကူ သဘောပေါက်နိုင်ရန် ရှင်းလင်းချက်များကား လိုအပ်လျက်ပင် ရှိ၏။ တစ်ဖန် ဤတတိယနည်းနှင့် ဆက်စပ်လျက် ဖွင့်ဆိုထားသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်များမှာ ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးတို့၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် သူမြတ်တို့သည် ရိသေသမှု အလေးဂရုပြု၍ နာယူမှတ်သားကာ စနစ်တကျ သိမြင်အောင် ရှုရမည့် ရှုကွက် ရုပ်လုံးဖော်စကားရပ်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းအဖွင့်များ၏ ဆိုလိုရင်းသဘောတရားနှင့် တတိယနည်းရှုကွက်ကို သဘောပေါက်စေရန် ယင်းအဖွင့်များ၏ မူလဘူတဖြစ်သည့် **အာဟာရသုတ္တန်**ကို ဤတွင် ထပ်မံ၍ ပြည့်ပြည့် စုံစုံ ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် စကားဆက်မပြတ်ရန် စတုတ္ထနည်းကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၄။ **စတုတ္ထနည်း** - ယာ ပန မဇ္ဈတော ပဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနံ ပဝတ္တာ၊ သာ ပစ္စုပ္ပန္နေ အဒ္ဓါနေ အနာဂတဒ္ဓဟေတုသမုဋ္ဌာနတော ပဘုတိ အနာဂတဒ္ဓ သန္တဿနတ္ထံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

အနာဂတဒ္ဓါနော သန္တဿနတ္ထံ အနာဂတဒ္ဓါနော ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဇန္တာနံ အပဿန္တာနံ ပစ္စုပ္ပန် ပစ္စုပ္ပန္နံ ဟေတု ဒဿေတွာ ဟေတုဖလပရမ္ပရာယ တဿ သန္တဿနတ္ထံ အတ္ထော။ (မူလဋီ-၂-၈၇။)

အနာဂတဒ္ဓဟေတုသမုဋ္ဌာနတော ပဘုတိ အနာဂတဿ ဘဝဿ ဟေတုဘူတာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပတ္တိတော ပဌာယ။ **အနာဂတဒ္ဓ သန္တဿနတ္ထံ** အနာဂတဒ္ဓါနော အပ္ပဋိဝိဇ္ဇန္တာနံ အပဿန္တာနံ ပစ္စုပ္ပန် ပစ္စုပ္ပန္နံ ဟေတု ဒဿေတွာ ဟေတုဖလပရမ္ပရာယ တဿ သန္တဿနတ္ထံ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၂၄၅။)

ပစ္စုပ္ပန် ပစ္စုပ္ပန္နဘဝပရိယာပန္နတာယ ပစ္စုပ္ပန်ဘူတာနံ။ **ပစ္စုပ္ပန္နံ ဟေတု** ဧတရဟိ ဝတ္တမာနံ တဏှာဒိကံ အာဟာရာဒိနံ ဟေတုံ။ (အနုဋီ-၂-၉၄။)

အလယ်ဖြစ်သော ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ပုံမှ စ၍ အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် အကြင် အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဒေသနာတော်ကို ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အခွန့် ကာလ၌ ပါဝင်သော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ ဟူသော တရားအပေါင်း၌ အနာဂတ်အခွန့်ကာလ၌ ပါဝင်သော ဥပပတ္တိဘဝ အမည်ရသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာ-ယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ - တရားတို့၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်ကုန်သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကမ္မဘဝတရားတို့၏ ဖြစ်သည်မှ စ၍ အနာဂတ်အခွန့်ကာလ၌ အကျိုးဝင်ကုန်သော တရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ မသိကုန် မမြင်ကုန်သော သာဝကတို့အား ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးဝင်နေသည့် အတွက်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော ထင်ရှားစွာသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတို့ကို ပြ၍ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတရားနှင့် အနာဂတ် အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် အဆက်ဆက်ဖြစ်မှု အနာဂတ်အခွန့်ကို ပြက်ပြက် ပြင်ပြင် ထင်ထင်ရှားရှား ညွှန်ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

ဤစတုတ္ထနည်းနှင့် ပတ်သက်၍ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်ကို ထပ်မံ၍ နားရှင်းအောင် ရှင်းလင်း တင်ပြသင့်ပေ၏။ ဉာဏ်နုသုတို့ လွယ်ကူစွာ သဘောပေါက်နိုင်ရန် အတွက်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် တတိယနည်းကို ရှင်းလင်းတင်ပြပြီးပါမှ ဤစတုတ္ထနည်းကိုလည်း ထပ်မံ၍ ရှင်းလင်း တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဤတတိယနည်းနှင့် စတုတ္ထနည်းတို့ကား အတိတ်တရားစုတို့နှင့် အနာဂတ်တရားစုတို့အပေါ်သို့ ဉာဏ်ကို တိုက်ရိုက်စေလွှတ်၍ မရနိုင်သော သာဝကတို့အဖို့ ပစ္စုပ္ပန်အခွန့်ကာလ၌ အကျိုးဝင်ကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်တရားတို့မှ စ၍ -

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

- ၁။ အတိတ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ အနာဂတ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊

တစ်စတစ်စ တဖြည်းတဖြည်း ဉာဏ်ကိုစေလွှတ်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားရသော စနစ်များပင် ဖြစ်ကြသည်။
ယင်းရှုနည်းစနစ်တို့ကို တိတိကျကျ သဘောပေါက် နားလည်ထားပါမှသာလျှင် ယောဂီဝစရသူတော်စင်တို့သည်-

- ၁။ အတိတ်အကြောင်းတရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ၊
- ၂။ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ —

ဤအလုံးစုံသော ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို ကုန်စင်အောင် သိမ်း-
ဆည်း ရှုပွားနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် တတိယနည်းအဖွင့်၏ မူလဘူတ မှီရာဖြစ်သော **အာဟာရ**
သုတ္တန်ကို ဤတွင် စ၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။

အာဟာရသုတ္တန်

ဧဝံ မေ သူတံ — ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ။

စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ အာဟာရာ ဘူတာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဌိတိယာ သမ္ဘဝေသီနံ ဝါ အနုဂ္ဂဟာယ။
ကတမေ စတ္တာရော။

- ၁။ ကဗဠိကာရော အာဟာရော ဩဠာရိကော ဝါ သုခုမော ဝါ။
- ၂။ ဖဿော ဒုတိယော၊
- ၃။ မနောသဉ္ဇေတနာ တတိယာ၊
- ၄။ ဝိညာဏံ စတုတ္ထံ။

ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ စတ္တာရော အာဟာရာ ဘူတာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဌိတိယာ သမ္ဘဝေသီနံ ဝါ အနုဂ္ဂဟာယ။

ဣမေ ဘိက္ခဝေ စတ္တာရော အာဟာရာ ကိနိဒါနာ ကိသမုဒယာ ကိဇာတိကာ ကိပဘဝါ။ ဣမေ
စတ္တာရော အာဟာရာ တဏှာနိဒါနာ တဏှာသမုဒယာ တဏှာဇာတိကာ တဏှာပဘဝါ။

တဏှာ စာယံ ဘိက္ခဝေ ကိနိဒါနာ ကိသမုဒယာ ကိဇာတိကာ ကိပဘဝါ။ တဏှာ ဝေဒနာနိဒါနာ
ဝေဒနာသမုဒယာ ဝေဒနာဇာတိကာ ဝေဒနာပဘဝါ။

ဝေဒနာ စာယံ ဘိက္ခဝေ ကိနိဒါနာ ကိသမုဒယာ ကိဇာတိကာ ကိပဘဝါ။ ဝေဒနာ ဖဿနိဒါနာ
ဖဿသမုဒယာ ဖဿဇာတိကာ ဖဿပဘဝါ။

ဖဿော စာယံ ဘိက္ခဝေ ကိနိဒါနာ ကိသမုဒယော ကိဇာတိကာ ကိပဘဝေါ။ ဖဿော သဠာ-
ယတနိဒါနော သဠာယတနသမုဒယော သဠာယတနဇာတိကာ သဠာယတနပဘဝေါ။

သဠာယတနဉ္စိတံ ဘိက္ခဝေ ကိနိဒါနံ ကိသမုဒယံ ကိဇာတိကံ ကိပဘဝံ။ သဠာယတနံ နာမရူပနိဒါနံ
နာမရူပသမုဒယံ နာမရူပဇာတိကံ နာမရူပပဘဝံ။

နာမရူပဉ္စိတံ ဘိက္ခဝေ ကိနိဒါနံ ကိသမုဒယံ ကိဇာတိကံ ကိပဘဝံ။ နာမရူပံ ဝိညာဏနိဒါနံ ဝိညာဏ-
သမုဒယံ ဝိညာဏဇာတိကံ ဝိညာဏပဘဝံ။

ဝိညာဏဉ္စိတံ ဘိက္ခဝေ ကိနိဒါနံ ကိသမုဒယံ ကိဇာတိကံ ကိပဘဝံ။ ဝိညာဏံ သင်္ခါရနိဒါနံ သင်္ခါရ-
သမုဒယံ သင်္ခါရဇာတိကံ သင်္ခါရပဘဝံ။

သင်္ခါရာ စိမေ ဘိက္ခဝေ ကိန္နိဒါနာ ကိသမုဒယာ ကိဇာတိကာ ကိပဘဝါ။ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာနိဒါနာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာဇာတိကာ အဝိဇ္ဇာပဘဝါ။

ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ။ ပ ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။

အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော၊ သင်္ခါရနိရောဓာ ဝိညာဏနိရောဓော။ ပ ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ နိရောဓော ဟောတိတိ။ (သံ-၁-၂၅၃-၂၅၄။)

ဘာသာပြန် အကျဉ်းချုပ်

တပည့်တော် အာနန္ဒာသည် ဘုရားရှင်ထံမှ ဤသို့ နာယူမှတ်သား ဆောင်ထားလိုက်ရပါသည် အရှင်ဘုရား၊ အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိပြည် အနာထပိဏ်သူဌေး၏ အရံဖြစ်သော ဇေတဝန်ကျောင်း-တိုက်တော်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ -

“ရဟန်းတို့ . . . ဖြစ်ပြီးသာ ဖြစ်၍ နောင်မဖြစ်ရမည့် ရဟန္တာသတ္တဝါတို့အားလည်းကောင်း၊ နောင်ဖြစ်ရမည့် ဘဝသစ်ကို ရှာမှီးဆဲဖြစ်ကြကုန်သော ပုထုဇနံ သေက္ခသတ္တဝါတို့အားလည်းကောင်း ထိုထိုသတ္တဝါ၏ သန္တာန်-ဝယ် ဖြစ်ဆဲတရားတို့၏ ရှေးနောက် အစဉ်မပြတ် အကြောင်း-အကျိုး ဆက်စပ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် မပြတ်မစဲ တည်တံ့နေခြင်းငှာ၊ မဖြစ်ပေါ်လာသေးသော တရားတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာရန် ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ၊ ဆောင်ထား-တတ်ကုန်သော အာဟာရသဘောတရားတို့သည် ဤလေးပါးတို့တည်း။ အဘယ်လေးပါးတို့နည်းဟူမူ -

၁။ ကြမ်းတမ်းသည်မူလည်း ဖြစ်စေ၊ နူးညံ့သည်မူလည်း ဖြစ်စေ အလုတ်အလွေးပြု၍ မျှအပ်သော ကဗဠိကာရ အာဟာရ၊

၂။ နှစ်ခုမြောက် တွေ့ထိမှု = ဖဿာဟာရ၊

၃။ သုံးခုမြောက် စိတ်ကို လှုံ့ဆော်မှု = မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ၊

၄။ လေးခုမြောက် အထူးသိမှု = ဝိညာဏာဟာရ၊

ဤလေးပါးတို့တည်း။

ရဟန်းတို့ . . . ဤလေးပါးကုန်သော အာဟာရတို့သည် အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကြကုန်သနည်း။ ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် အဘယ်တရားလျှင် ဖြစ်ကြောင်းသမုဒယ ရှိကုန်သနည်း။ အဘယ်တရားလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ = ဇာစ်မြစ် ရှိကုန်သနည်း။ အဘယ်တရားလျှင် အမွန်အစ ရှိကုန်သနည်း။

ဤလေးပါးကုန်သော အာဟာရတို့သည် တပ်မက်မှု တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကုန်၏။ ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တပ်မက်မှု တဏှာလျှင် ဖြစ်ကြောင်းသမုဒယ ရှိကုန်၏။ တပ်မက်မှု တဏှာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ = ဇာစ်မြစ် ရှိကုန်၏။ တပ်မက်မှု တဏှာလျှင် အမွန်အစ ရှိကုန်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤတပ်မက်မှု တဏှာသည် အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိပေသနည်း။ ပ ။ တပ်မက်မှုတဏှာသည် ခံစားမှု ဝေဒနာလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိ၏။ ပ ။

ရဟန်းတို့ . . .

ဤခံစားမှုဝေဒနာသည် ။ ပ ။ တွေ့ထိမှုဖဿလျှင် ။ ပ ။

တွေ့ထိမှုဖဿသည်	။ ပ ။ အာယတန (၆) ပါး = သဠာယတနလျှင်	။ ပ ။
သဠာယတနသည်	။ ပ ။ နာမ်ရုပ်လျှင်	။ ပ ။
နာမ်ရုပ်သည်	။ ပ ။ သိမှုဝိညာဏ်လျှင်	။ ပ ။
သိမှုဝိညာဏ်သည်	။ ပ ။ သင်္ခါရလျှင်	။ ပ ။
သင်္ခါရသည်	။ ပ ။ အဝိဇ္ဇာလျှင်	။ ပ ။

ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် သစ္စာလေးပါးကို မသိမှု = အဝိဇ္ဇာအကြောင်းခံကြောင့် ဘဝသစ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီရင်မှု = သင်္ခါရတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ပြုစီရင်မှု သင်္ခါရ အကြောင်းခံကြောင့် သိမှု = ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်၏။ ပ ။ ဤသို့လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခအစုအပုံသည် ဖြစ်ပွားလာ၏။

သစ္စာလေးပါးကို မသိမှု = အဝိဇ္ဇာ၏သာလျှင် အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဘဝသစ်ကို ပြုစီရင်မှု သင်္ခါရသည် ချုပ်၏။ ဘဝသစ်ကို ပြုစီရင်မှု သင်္ခါရ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့် သိမှုဝိညာဏ်သည် ချုပ်၏။ ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော ဝဋ်ဆင်းရဲအစု၏ ချုပ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ (သံ-၁-၂၅၃-၂၅၄။)

အဋ္ဌကထာ - ဇီကာ အပွင့်များ

ကုမေသံ သတ္တာနံ ခါဒန္တာနမ္ပိ အခါဒန္တာနမ္ပိ ဘူဒန္တာနမ္ပိ အဘူဒန္တာနမ္ပိ ပဋိသန္ဓိစိတ္တေနော သဟဇာတာ ကမ္မဇာ ဩဇာ နာမ အတ္တိ၊ သာ ယာဝပိ သတ္တမာ ဒိဝသာ ပါလေတိ၊ အယမေဝ ဥပါဒိဏ္ဍကကဗဠိကာရာဟာရောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေဘူမကဝိပါကဝသေန ပန ဥပါဒိဏ္ဍကဖဿာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တေဘူမကကုသလာကုသလကိရိယဝသေန အနုပါဒိဏ္ဍကာ။ လောကုတ္တရာ ပန ရုဇ္ဈိဝသေန ကထိတာတိ။

(သံ-၅-၂-၂၃-၂၄။)

ပဋိသန္ဓိစိတ္တေနော သဟဇာတာတိ လက္ခဏဝစနမေတံ၊ သဗ္ဗာယပိ ကမ္မဇရူပပရိယာပနာယ ဩဇာယ အတ္တိဘာဝဿ အဝိစ္ဆေဒပွဝတ္တိသမ္ဘဝဒဿနတ္ထော။ (သံ-ဇီ-၂-၂၇။)

= ခဲဖွယ်ကို ခဲသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော မခဲသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ စားဖွယ်ကို စားသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော မစားသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ဤသတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်သော ကမ္မဇဩဇာ မည်သည် ရှိ၏။ တစ်နည်းဆိုသော် ပဋိသန္ဓေမှ စ၍ ဘဝတစ်လျှောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ကမ္မဇဩဇာ မည်သည်ရှိ၏။ ယင်းကမ္မဇ ဩဇာသည် မိမိဖြစ်သည့်နေ့မှ စ၍ (၇)ရက်တိုင်အောင်လည်း ရုပ်သန္တတိအစဉ်ကို ဆက်စပ်စေလျက် စောင့်ရှောက်ပေး၏ ဆောင်ထား၏ အထပ်ထပ်ဖြစ်စေ၏။ ဤကမ္မဇဩဇာသည်ပင်လျှင် **ဥပါဒိဏ္ဍကကဗဠိကာရ အာဟာရ** မည်၏။

ယင်းကမ္မဇဩဇာကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဩဇာသည်ကား အကမ္မဇ = ကမ္မဇ မဟုတ်သောကြောင့် **အနုပါဒိဏ္ဍက ကဗဠိကာရအာဟာရ** မည်၏။ စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်၊ ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်၊ အာဟာရဇ ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဩဇာသည်လည်း အကမ္မဇဩဇာ မည်၏၊ အနုပါဒိဏ္ဍက ဩဇာမည်၏၊ အနုပါဒိဏ္ဍက ကဗဠိကာရအာဟာရ မည်၏။

ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်စသော ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿသည် ဥပါဒိဏ္ဍက ဖဿာဟာရ မည်၏။ ယင်းဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် ဥပါဒိဏ္ဍက မနောသဉ္စေတနာဟာရ မည်၏။ ဝိပါကဝိညာဏ်သည် ဥပါဒိဏ္ဍက ဝိညာဏာဟာရ မည်၏။

ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ ဖြစ်သော တေဘူမကကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ကြိယာစိတ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဖဿသည် အနုပါဒိဏ္ဏက ဖဿဟာရ မည်၏။ ယင်းကုသိုလ်စေတနာ၊ အကုသိုလ်စေတနာ၊ ကြိယာစေတနာသည် အနုပါဒိဏ္ဏက မနောသဉ္စေတနာဟာရ မည်၏။ ယင်းကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ အကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ ကြိယာဝိညာဏ်သည် အနုပါဒိဏ္ဏက ဝိညာဏာဟာရ မည်၏။

လောကုတ္တရာ ဖြစ်သော ဖဿ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်တို့ကိုကား အတင်ရဦး၏ အစွမ်းဖြင့် ဖဿဟာရ၊ မနောသဉ္စေတနာဟာရ၊ ဝိညာဏာဟာရဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။)

ထိုဥပါဒိဏ္ဏက အာဟာရ (၄)မျိုး၊ အနုပါဒိဏ္ဏက အာဟာရ (၄)မျိုးတို့တွင် ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ကုန်သော ဥပါဒိဏ္ဏက အာဟာရ (၄)မျိုးတို့ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ - **ဓတ္တာရော အာဟာရော တဏှာနိဒါနာ** - အာဟာရ (၄)မျိုးတို့သည် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကုန်၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အာဟာရသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

သို့သော် ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တည်းဟူသော ဝဋ်သုံးပါးကို အားပေး ထောက်ပံ့တတ်သော ဝဋ်ပထမ္မက ဖြစ်ကုန်သော စိတ္တဇ၊ ဥတုဇ၊ အာဟာရဇ ရုပ်ကလာပ်တို့၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဩဇာဟူသော ကဗဠိကာရအာဟာရ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ ဖြစ်သော ဖဿဟာရ၊ မနောသဉ္စေတနာဟာရ၊ ဝိညာဏာဟာရဟူသော အကမ္မဇဖြစ်ကုန်သော အာဟာရတို့သည်လည်း ထိုတဏှာတည်းဟူသော အစအမွန်သည် ထင်ရှား မရှိလတ်သော် မရှိနိုင် မဖြစ်နိုင် မတည်နိုင်ကုန်ရကား တဏှာနိဒါန = တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိ၏ ဟူ၍ ဆိုခြင်းငှာ သင့်မြတ်ကုန်သည်သာဟု မှတ်ပါ။ (မူလဋီ-၂-၈၅။ မဟာဋီ-၂-၂၄၃။)

ဤဖွင့်ဆိုချက်များအရ ဤအာဟာရသုတ္တန်၌ ဥပါဒိဏ္ဏက အာဟာရ (၄)မျိုး၊ အနုပါဒိဏ္ဏက အာဟာရ (၄)မျိုး - ဤအာဟာရအားလုံး ပါဝင်နိုင်သည်ဟု ကြိုတင် မှတ်သားထားပါ။

အာဟာရ (၄) မျိုးသာ ဟောရခြင်း အကြောင်း

တစ်ဖန် - **ပစ္စယဉ္စော အာဟာရဉ္စော**။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။) ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ ဤ၌ အာဟာရ သဒ္ဒါသည် ပစ္စယဋ္ဌ = အကြောင်းဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်အား ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော အကြောင်းတရားများစွာ ရှိပါလျက် ဤ (၄)ပါးကိုသာ ဟောတော်မူခြင်းမှာ -

အဇ္ဈတ္တိက သန္တတိယာ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ - (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။) ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ အဇ္ဈတ္တိက ဖြစ်သော ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သန္တာန်အစဉ်အား ထူးထူးကဲကဲ ကျေးဇူးပြုတတ်သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရ = အလုပ်အလွေးပြု၍ စားမျိုးအပ်သော အာဟာရသည် ကဗဠိကာရအာဟာရကို စားသုံးကြကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ ရူပကာယ၏ ထူးကဲသော အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

၂။ နာမကာယ = နာမ်တရားအပေါင်း၌ ဖဿဟာရသည် ဝေဒနာ၏ ထူးကဲသော အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

၃။ မနောသဉ္စေတနာဟာရသည် ဝိညာဏ်၏ ထူးကဲသော အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

၄။ ဝိညာဏာဟာရသည် နာမ်ရုပ်၏ ထူးကဲသော အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

(သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။ သံ-၁-၂၄၃။ အဘိ-၂-၁၄၂။)

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရသည် ဩဇာလျှင် (၈)ခုမြောက်ရှိသော ဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဆောင်ထားနိုင်၏။

၂။ ဖဿဟာရသည် ဝေဒနာသုံးပါးတို့ကို၊

၃။ မနောသဉ္စေတနာဟာရသည် ဘုံသုံးပါးတို့ကို၊

၄။ ဝိညာဏာဟာရသည် ပဋိသန္ဓေနှစ်ခုကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်၏။

ကျေးဇူးပြုပုံ

၁။ **ကဗ္ဗိကာရာဟာရ** — ကဗ္ဗိကာရာဟာရသည် ရှေးဦးစွာ ခံတွင်း၌ ထည့်ထား တည်ထားကာမျှ၌ပင်လျှင် သြဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေ၏။ မှန်မှုန့်ညက်ညက် ကြေအောင် သွားဖြင့် ဝါးချေ ကိုက်ချေလျက် မျိုလိုက်သော် မူကား ထမင်း တစ်လုံးတစ်လုံးသည် (၈)မျိုး (၈)မျိုးသော သြဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ကဗ္ဗိကာရာဟာရသည် သြဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။)

[ဝါးမျိုလိုက်သော အစာအာဟာရကား ခန္ဓာအိမ်၏ အတွင်းသို့ မပျံ့နှံ့မီ ပါးစပ်အတွင်း လည်ချောင်းအတွင်း အစာသစ်အိမ်အတွင်း စသည်၌ တည်ရှိခိုက် ဥတုဇ သြဋ္ဌမကရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစုမျှသာ ဖြစ်၏။ ယင်းဥတုဇ သြဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော သြဇာအသီးအသီးသည် ကမ္မဇတေဇာဓာတ် ဝမ်းမီး၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရခဲ့သော် သြဋ္ဌမကရုပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် ယင်းဥတုဇရုပ်တို့၏ တစ်နည်းဆိုရသော် ယင်း ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော သြဇာဓာတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ထမင်း တစ်လုံး တစ်လုံးသည် သြဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထားသည်ဟု မှတ်ပါ။] (သံ-ဋီ-၂-၂၆။)

၂။ **ဖဿာဟာရ** — သုခဝေဒနာ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော ဖဿသည် မိမိ ဖြစ်ဆဲခဏမှာပင်လျှင် သုခ-ဝေဒနာကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာ၏ အစီးအပွားဖြစ်သော ဖဿသည် မိမိ ဖြစ်ဆဲ ခဏမှာပင်လျှင် ဒုက္ခဝေဒနာကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ ဖြစ်စေနိုင်၏။ အဒုက္ခမသုခ = ဥပေက္ခာဝေဒနာ၏ အစီးအပွား ဖြစ်သော ဖဿသည် မိမိ ဖြစ်ဆဲခဏမှာပင်လျှင် အဒုက္ခမသုခ = ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ ဖြစ်စေ နိုင်၏။ ဤသို့လျှင် ဖဿဟာရက ဝေဒနာသုံးမျိုးတို့ကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ ဖြစ်စေနိုင်၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။)

(အာရုံကို တွေ့ထိမှု ဖဿမရှိက အာရုံကို ခံစားမှု ဝေဒနာ မဖြစ်နိုင်။ အာရုံကို တွေ့ထိမှု ဖဿရှိပါမှသာလျှင် အာရုံကို ခံစားမှု ဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်ရကား ဖဿက ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးနေသည်ကိုပင် ဖဿက ဝေဒနာသုံးမျိုးတို့ကို ဆောင်ထား၏ဟု ဆိုလိုသည်။)

၃။ **မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ** — ကာမဘုံသို့ ကပ်ရောက်စေတတ်သောကံသည် ကာမဘဝကို ဆောင်ထား၏။ ရူပ အရူပဘုံတို့သို့ ကပ်ရောက်စေတတ်ကုန်သော ကံတို့သည် ထိုထို ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ရူပဘဝ အရူပဘဝ အသီးအသီးကို ဆောင်ထားကုန်၏။ ဤသို့လျှင် မနောသဉ္ဇေတနာဟာရသည် ဘုံသုံးပါးတို့ကို ဆောင်ထား၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။)

သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ — ဟု ဟောကြားထားတော်မူခြင်းကြောင့် မနောသဉ္ဇေတနာဟာရသည် ဝိညာဏ်၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ရပေသည်။ စေတနာ (= ကံ)သည် ဘုံသုံးပါးကို ဖြစ်စေ၏ဟူ၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ (သံ-ဋီ-၂-၂၈။)

၄။ **ဝိညာဏာဟာရ** — ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏာဟာရသည် ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ထိုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော နှစ်ခန္ဓာသုံးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း [အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် တိဟိတ် သောမနဿ ပဋိသန္ဓေတည်ခဲ့သူ ဖြစ်လျှင် စေတသိက် (၃၃)လုံးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ — ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါ။] ဟဒယဒသကကလာပ်၊ ကာယဒသကကလာပ်၊ ဘာဝဒသကကလာပ်ဟူသော သုံးမျိုးသော ရုပ်သန္တတိအစဉ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော အမျိုးအစား (၃၀)သော ကမ္မဇရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း

သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက် ထိုနာမ်ရုပ်တို့ကို ဆောင်ထားနိုင်၏။ ဖြစ်ပေါ်အောင် ကျေးဇူးပြု၏။ ဤသို့လျှင် ဝိညာဏာဟာရ အမည်ရသော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်ကို ဆောင်ထားပေသည်။ ဖြစ်စေသည်။ ထောက်ပံ့သည် ဟူလိုသည်။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄။)

ဧတ္ထ စ “မနောသဉ္စေတနာ တယော ဘဝေ အာဟရတီ”တိ သာသဝကုသလာကုသလစေတနာဝ ဝုတ္တာ။ “ဝိညာဏံ ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ အာဟရတီ”တိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏမေဝ ဝုတ္တံ။ အဝိသေသေန ပန တံသမ္ပယုတ္တ-တံသမုဋ္ဌာနဓမ္မာနံ အာဟရဏတောပေတေ “အာဟာရာ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄-၂၅။)

“မနောသဉ္စေတနာဟာရက ဘုံသုံးပါးတို့ကို ဆောင်ထား၏”- ဟူရာ၌ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ ဖြစ်သော (ဝဇ္ဇနိသိတ = ဝဋ်ကို မှီ၍ ဖြစ်သော) ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာကိုသာ ဆိုလိုသည်။ “ဝိညာဏ်သည် နာမ်ရုပ်ကို ဆောင်ထား၏။”ဟု ဆိုရာ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။

အဝိသေသ = အထူးမမ သာမညအားဖြင့်မူကား ထိုထိုဝိညာဏ်သည် မိမိနှင့် ယှဉ်ဖက် ဆိုင်ရာ သမ္ပယုတ် တရားစုအား ဆောင်ထားနိုင်၏။ မိမိကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့အားလည်း ဆောင်ထားနိုင်၏။ ထိုကြောင့် ဝိညာဏ်အားလုံးကို အာဟာရဟူ၍ (= ဝိညာဏာဟာရဟူ၍) သိရှိပါလေ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄-၂၅။)

ဤအာဟာရ (၄)မျိုးတို့တွင် ကဗဠိကာရာဟာရသည် အားပေးထောက်ပံ့လျက် အာဟာရကိစ္စကို ပြီးစေ၏ = အားပေးထောက်ပံ့လျက်သာလျှင် အာဟာရဇ ဩဠမကရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဩဠမကရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် ပင်လျှင် ထိုကဗဠိကာရာဟာရ၏ အခြားအခြားသော တိဇရုပ်တို့အား အားပေးထောက်ပံ့ခြင်း ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စသည် ပြီးစီးပေသည်။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၅။ သံ-ဋီ-၂-၂၉။)

ဖဿာဟာရသည် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း ဖုသနကိစ္စကို ပြုလျက်သာလျှင်၊ စေတနာဟာရသည် စေ့ဆော်-လျက်သာလျှင် ဆက်စပ်ပေးလျက်သာလျှင်၊ ဝိညာဏာဟာရသည် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း ဥပပတ္တိဟူသော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အတိတ်ဘဝ မရဏာသန္ဓဇောသည် ယူခဲ့သော ကံ-ကံမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ် ဟူသော အာရုံတို့တွင် အာရုံ တစ်မျိုးမျိုးကို ကြံဆခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိလျက်သာလျှင် ဆောင်ထားခြင်း အာဟာရကိစ္စကို ပြီးစေ၏။

ရှင်းလင်းချက်များ

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရ — ကဗဠိကာရာဟာရဟူသော စားမျိုးအပ်သော အစာအာဟာရက အားပေး ထောက်ပံ့အပ်သော်သာလျှင် ရူပကာယကို အရှည်တည်တံ့အောင် ထားနိုင်သဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဘဝတစ်ခု၌ ဆက်လက်တည်နိုင်ဖို့ရန် ကဗဠိကာရာဟာရသည် အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေအခါက စ၍ စတင် ပြည်တည်လာသော ဤရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်းသည် အတိတ်ကံကြောင့် ဖြစ်သည်မှန်သော်လည်း စားမျိုးအပ်သော အစာအာဟာရဟူသော ကဗဠိကာရာဟာရသည် အားပေးထောက်ပံ့အပ်သော်သာလျှင် (၁၀)နှစ် တို့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ အနှစ် (၁၀၀) ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း အသက်ထက်ဆုံး ရပ်တည်နိုင်၏။

လောကဥပမာကား — အမိသည် ဖြစ်စေအပ် မွေးထုတ်အပ်သော သူငယ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း နို့ထိန်းက နို့ရည်စသည်တို့ကို တိုက်ကျွေးလျက် မွေးမြူမှသာလျှင် ကြာမြင့်စွာ အသက်ရှည်လျက် ရပ်တည်နိုင်၏။ ဤဥပမာ အတူပင် — ကဗဠိကာရာဟာရသည် အားပေး ထောက်ပံ့အပ်သော်သာလျှင် ဤရူပကာယသည် အရှည် တည်တံ့နိုင်၏။ အာဟာရကိစ္စကို ပြီးစီး စေနိုင်၏။ စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာသည် အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ (ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကို ပြန်ကြည့်ပါ။)

နောက်ဥပမာတစ်မျိုးကား — ပြိုလုဆဲဖြစ်နေသည့် အိမ်ကို ကျားဟုခေါ်သည့် အခြားသစ်သားဖြင့် ထောက်ပံ့ထားအပ်ခဲ့သော် ငြိမ်သက်စွာ တည်လျက် မပြိုမလဲသကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင် ဤရူပကာယသည် ကဗဠိကာရာဟာရ၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ရပ်တည်နေရ၏။ ကဗဠိကာရာဟာရကို အစွဲပြု၍ ရပ်တည်နေရ၏။ ဤသို့လျှင် ကဗဠိကာရာဟာရသည် ရူပကာယကို ထောက်ပံ့လျက် အာဟာရကိစ္စကို ပြီးစီးစေ၏။ (စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာသည် အာဟာရဇ ဩဇာမကရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။)

ဤသို့လျှင် ကဗဠိကာရာဟာရသည် အာဟာရကိစ္စ = ရူပကာယကို ဆောင်ထားခြင်းကိစ္စ = အာဟာရဇ ဩဇာမကရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စကို ပြီးစီးစေရာ၌လည်း ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ်ဟူသော ရုပ်သန္တတိ-အစဉ်တို့အား စောင့်ရှောက်တတ်သည် ဖြစ်၍ အားပေးထောက်ပံ့တတ်သည် ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်၏။ (ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ရှုကွက်များကို ပြန်ကြည့်ပါ။) အာဟာရ = ဩဇာကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ရုပ်တို့အား တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်းတရား ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်၏ဟု မှတ်ပါ။
(သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၅။ သံ-ဋီ-၂-၂၉။)

၂။ **ပဿာဟာရ** — ပဿာဟာရကား သုခဝေဒနာ စသည်တို့၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သော အာရုံကို တွေ့ထိသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လျက်သာလျှင် သုခစသော ဝေဒနာတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဘဝဝယ် စိတ်အစဉ် မပြတ်စဲဘဲ တည်မြဲတိုင်း ဆက်လက် တည်တံ့နိုင်ရန် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၅။)

၃။ **မနောသဉ္စေတနာဟာရ** — မနောသဉ္စေတနာဟာရသည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ၏ အစွမ်းဖြင့် စေ့ဆော်လျက်သာလျှင် အကြောင်းကံနှင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဆက်စပ်စေလျက်သာလျှင် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စီမံခန့်ခွဲလျက်သာလျှင် ဘဝ၏ အကြောင်းရင်းအစ မူလတရားဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ ကမ္မဇရုပ်စသော ဝိပါက်တရားတို့ကို ပြီးစီးစေခြင်းကြောင့် သတ္တဝါတို့၏ ဘဝတစ်လျှောက် ဆက်လက်တည်တံ့ရန် ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိ၏။

မနောသဉ္စေတနာ ကုသလာကုသလကမ္မဝသေန အာယူဟမာနာယေဝ ဘဝမူလနိပ္ပါဒနတော သတ္တာနံ ဌိတိယာ ဟောတိ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၅။)

အာယူဟမာနာယေဝါတိ စေတယမာနာ ဧဝ အဘိသန္ဓဟန္တိ ဧဝ။ (သံ-ဋီ-၂-၂၉။)

အာယူဟနံ အဘိသန္ဓဟနံ၊ သံဝိဓာနန္တိပိ ဝဒန္တိ။ (သံ-ဋီ-၂-၃၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်အညီ ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့သည် ကမ္မသတ္တိအသွင်ဖြင့်သာလျှင် ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်သည့် အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု မှတ်သားပါ။

၄။ **ဝိညာဏာဟာရ** — ဝိညာဏံ ဝိဇာနန္တမေဝ နာမရူပပွဝတ္ထနေန သတ္တာနံ ဌိတိယာ ဟောတိတိ။
(သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၅။)

ဝိညာဏံ ဝိဇာနန္တမေဝါတိ ဥပပတ္တိပရိကပ္ပနဝသေန ဝိဇာနန္တမေဝ။ (သံ-ဋီ-၂-၂၉။)

ဝိညာဏာဟာရသည် အာရုံကို ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိလျက်သာလျှင် အာရုံကို ရယူလျက်သာလျှင် အာရုံကို ကြံဆသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြားသိလျက် နာမ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဆက်လက် တည်တံ့နိုင်ရေး အတွက် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ဥပပတ္တိ အမည်ရသော ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် အတိတ်ဘဝ မရဏာသန္ဓေဇာသည် ယူအပ်ခဲ့သော ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံသုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံကို ကြံဆသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြားသိလျက် အာရုံကို ရယူလျက်သာလျှင် နာမ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဆက်လက် တည်တံ့ရေးအတွက် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ဘဝတစ်လျှောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝိညာဏ် အသီးအသီးသည်လည်း

မိမိ မိမိ၏ အာရုံပြုရာ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အာရုံကို ကြံဆသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြားသိလျက် အာရုံကို ရယူလျက် သာလျှင် နာမ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဆက်လက် တည်တံ့နိုင်ရေးအတွက် ကျေးဇူးပြုပေးလျက်ပင် ရှိ၏။

ဘေးဆိုးကြီး လေးမျိုး

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရ၌ တည်သော ရသာရံ၌ တွယ်တာမက်မောသော ရသတဏှာခေါ် နိကန္တိကား ဘေးဆိုးကြီးတည်း။ ယင်းရသတဏှာကို အကြောင်းပြု၍ ကဗဠိကာရာဟာရ၌ ငဲ့ကွက်တွယ်တာမှု နိကန္တိကို အခြေခံ၍ နေပူမရှောင် မိုးရွာမရှောင် အချမ်းအပူတို့ကို ရွှေသွား ပြုကြကုန်လျက် စားဝတ်နေရေး ဖူလုံရန် အတတ်ပညာ အမျိုးမျိုးတို့ကို သင်ယူနေကြ၏။ လုပ်ငန်း အမျိုးမျိုးတို့ကို ပြုလုပ်ကြရ၏။ များစွာသော ဆင်းရဲဒုက္ခသို့ ရောက်ရှိကြရ၏။ ထိုသို့ အစာအာဟာရကို ရှာမှီးရာ၌ မိစ္ဆာဇီဝမှု အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရှာမှီးခဲ့သော် ပစ္စုပ္ပန်၌လည်း ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့၏ အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း ဒုက္ခ၊ မင်းပြစ်မင်းဒဏ် သင့်ခြင်း ဒုက္ခ စသော ဒုက္ခ အမျိုးမျိုးတို့နှင့်လည်း တွေ့ကြုံရ၍ တမလွန်၌လည်း အပါယ်ဝင်ဆင်းရဲဒုက္ခ ဘေးဆိုးကြီးနှင့် ရင်ဆိုင်ရတတ်ပြန်၏။ ရှင်ရဟန်း ဖြစ်လျှင်လည်း ဆေးကုခြင်း သစ်သီးပေးခြင်း ပန်းပေးခြင်းစသော ဘုရားမကြိုက်သည့် ကုလဒူသန အနေသနမှုတို့ဖြင့် မအပ်သောနည်းဖြင့် ပစ္စည်းလေးပါးကို ရှာဖွေခဲ့သည်ရှိသော် မျက်မှောက်ဘဝ၌လည်း ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့၏ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှုကို ခံရသဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခသို့ ရောက်ကြရ၏။ တမလွန်၌လည်း ငရဲသို့ ရောက်ရခြင်း ရဟန်းပြိတ္တာ ဖြစ်ရခြင်းစသည့် ဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ကဗဠိကာရာဟာရ၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု နိကန္တိကိုသာလျှင် ဘေးဆိုးကြီးဟု သိရှိပါလေ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၅-၂၆။)

၂။ ဖဿာဟာရ၌ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်တို့၏ ပေါင်းဆုံ ကပ်ရောက်မိခြင်းကား ဘေးဆိုးကြီးတည်း။ ယင်းသုံးမျိုးကုန်သော တရားတို့၏ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် ဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာရကား ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဘေးဆိုးကြီးဟု ဆိုသည်။ ဖဿကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။ ဝေဒနာကြောင့် တဏှာ ဖြစ်၏။ ယင်းတွေ့ထိမှု = ဖဿ၊ ခံစားမှု = ဝေဒနာ၊ သာယာတပ်မက်မှု = တဏှာစသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ထားအပ်ကုန်သော သူ့မယားစသည်တို့၌ ပြစ်မှားကြကုန်၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ ဘဏ္ဍာတို့၌ ခိုးယူ လုယူကြကုန်၏။ ထိုသူတို့ကို ပိုင်ရှင်တို့က ဘဏ္ဍာနှင့်တကွ လက်ရဖမ်း၍ အပိုင်းပိုင်းဖြတ်ကုန်၍ အမှိုက်ပုံ၌သော်လည်း စွန့်ပြစ်ကုန်ရာ၏။ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်သူတို့အားသော်လည်း အပ်နှင်းကုန်ရာ၏။ မင်းပြစ်မင်းဒဏ် အမျိုးမျိုးတို့ သင့်ကုန်ရာ၏။ ပစ္စုပ္ပန် ဘေးဒုက္ခ အမျိုးမျိုးတည်း။ ထိုဒုစရိုက်သမားတို့အား ကိုယ်ခန္ဓာ ပျက်စီးပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ ဘေးဆိုးကြီးကို မချွတ်ဧကန် အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ဤသို့လျှင် ဖဿနှင့် သာယာမှု အဿာဒ (=တဏှာ)လျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော မျက်မှောက်ဘဝ၌ ခံစားရသော ဘေးဆိုးကြီး၊ တမလွန်ဘဝ၌ ခံစားရသော ဘေးဆိုးကြီးဟူသော အလုံးစုံသော ဘေးဆိုးကြီးသည် ကျရောက် ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် ဖဿဟာရ၌ ဒွါရ၊ အာရုံ၊ ဝိညာဏ်တို့၏ ပေါင်းဆုံ ကပ်ရောက်-မိခြင်းကိုပင်လျှင် ဘေးဆိုးကြီးဟု သိရှိပါလေ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၆။)

၃။ မနောသဇ္ဇေတနာဟာရ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း ကြောင့်ကြဗျာပါရပြုခြင်း အာယူဟန သည်ပင် တစ်နည်းဆိုသော် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း ကြောင့်ကြဗျာပါရပြုခြင်း အာယူဟန အမည်ရသော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာသည်ပင်လျှင် ဘေးဆိုးကြီးတည်း။ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်ခြင်းကြောင့်ကား ထိုကံလျှင် အကြောင်းရင်း မူလ ရှိသော ဘုံသုံးပါးတို့၌ ပဋိသန္ဓေဘေးဆိုးကြီး အိုဘေးဆိုးကြီး နာဘေးဆိုးကြီး သေဘေးဆိုးကြီး သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ ဘေးဆိုးကြီးစသည့် အလုံးစုံသော ဘေးဆိုးကြီး ဟူသမျှသည် ကျရောက်လာသည်သာလျှင်

ဖြစ်၏။ ဤအကြောင်းကြောင့် မနောသဉ္စေတနာဟာရ၌ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ်သေးသော မပယ်သတ်အပ်သေးသော တဏှာ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ မာန အနုသယဓာတ် ထင်ရှား ရှိနေသေးသော ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ အစဉ်ဝယ် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ ကုသိုလ်တရား သို့မဟုတ် အကုသိုလ်တရားတို့ကို အားထုတ်-ကုန်သည်၏ အဖြစ်သာလျှင် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ ကုသိုလ်တရား အကုသိုလ်တရားတို့၏ ဗျာပါရနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်သာလျှင် ဘေးဆိုးကြီးတည်းဟု သိရှိပါလေ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၆။)

၄။ **ဝိညာဏာဟာရ** ၌ ထိုထိုဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကို ယူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ ရှေးရှု ကျရောက်ခြင်း ဖြစ်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ဘေးဆိုးကြီးတည်း။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည်လည်း အကြင် အကြင် ဘုံဌာန၌ ရှေးရှုကျရောက်၏။ ထိုထိုဘုံဌာန၌ မိမိ (ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်)နှင့် အတူ ဖြစ်လေ့ရှိသော ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်ကို ယူဆောင်၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်သည် ဖြစ်လတ်သော် ခပ်သိမ်းကုန်သော ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏစသော ဘေးဆိုးကြီး အားလုံးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကျရောက်လာကြကုန်သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုဘေးဆိုးကြီး ဟူသမျှတို့သည် ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်လျှင် အကြောင်းရင်း ရှိသောကြောင့်တည်း။ ဤအကြောင်းကြောင့် ဝိညာဏာဟာရ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ ထိုထို ဘုံဌာန၌ ရှေးရှုကျရောက်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ဘေးဆိုးကြီးတည်းဟု သိရှိပါလေ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၆။)

တဏှာနိဒါန

ဤအာဟာရသုတ္တန်၌ ဤအာဟာရလေးပါးတို့သည် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကုန်၏ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဤသို့ ဟောကြားတော်မူရာ၌ ပဋိသန္ဓေကို အစပြု၍ အတ္တဘောဟု ခေါ်ဆိုအပ်ကုန်သော ဥပါဒိဏ္ဏက အာဟာရလေးပါးတို့၏ ရှေးရှေးဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော တဏှာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အကြောင်းရင်းနိဒါန်းကို သိရှိပါလေ။ အဘယ်သို့ သိရမည်နည်း?

ရှေးဦးစွာ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ အာယတန အပြည့်အစုံ ရှိကြကုန်သော ဘာဝရုပ် ရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့အား စက္ခုဒသကကလာပ်၊ သောတဒသကကလာပ်၊ ယာနဒသကကလာပ်၊ ဇိဝှိဒသကကလာပ်၊ ကာယဒသကကလာပ်၊ ဘာဝဒသကကလာပ်၊ ဝတ္ထုဒသကကလာပ် (ဟဒယဝတ္ထုဟူ၏)ဟူသော ဤ (၇)မျိုးကုန်သော ရုပ်သန္တတိ အစဉ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိကြကုန်သော သြဇာတို့သည် ရှိကုန်၏။ အာယတနချို့တဲ့သူ ဖြစ်လျှင်လည်း မချို့တဲ့သည့် အာယတနတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော သြဇာတို့သည် ရှိကြကုန်၏။ ထိုသြဇာသည်ကား အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်းရှိသော ဥပါဒိဏ္ဏက ကဗဠိ-ကာရ အာဟာရ မည်၏။

ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကား ဥပါဒိဏ္ဏက ဖဿာဟာရ၊ စေတနာကား ဥပါဒိဏ္ဏက မနော-သဉ္စေတနာဟာရ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကား ဥပါဒိဏ္ဏက ဝိညာဏာဟာရ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ရှေးဦးစွာ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ ရှိကြကုန်သော အာဟာရလေးပါးတို့သည် ပုရိမတဏှာ အမည်ရသော ရှေးအတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိပေ၏။ အလားတူပင် ပဋိသန္ဓေနောင် ပထမဘဝစသော စိတ္တက္ခဏအခိုက်-တို့၌ ဖြစ်ကြကုန်သော အာဟာရလေးပါးတို့ကိုလည်း ရှေးဘဝတဏှာလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိကြောင်းကို သိရှိပါလေ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၇။)

[ဥပါဒိဏ္ဏက — တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော ကံသည် “ငါ့ဟာ”ဟု အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် စွဲယူအပ်သော တရားတို့ကို ဥပါဒိဏ္ဏကဟု ခေါ်ဆိုသည်။]

အကြောင်း၏ အကြောင်းအဆက်ဆက်

ယသ္မာ ပန ဘဂဝါ န ကေဝလံ အာဟာရာနမေဝ နိဒါနံ ဇာနာတိ၊ အာဟာရနိဒါနဘူတာယ တဏှာယပိ၊ တဏှာယ နိဒါနာနံ ဝေဒနာဒိနမ္ပိ နိဒါနံ ဇာနာတိယေဝ၊ တသ္မာ **တဏှာ ဓာယံ ဘိက္ခဝေ ကိံ နိဒါနာတိ**အာဒိနာ နယေန ဝဋ် ဒဿေတွာ ဝိဝဋ် ဒဿေသိ။ ဣမသ္မိစ္ဆ ပန ဌာနေ ဘဂဝါ အတိတာဘိမုခံ ဒေသနံ ကတွာ အတိတေန ဝဋ် ဒဿေတိ။ ကထံ? အာဟာရဝသေန ဟိ အယံ အတ္တဘာဝေါ ဂဟိတော။

တဏှာတိ ဣမဿတ္တဘာဝဿ ဇနကံ ကမ္မံ၊ ဝေဒနာဖဿသဌာယတနနာမရူပဝိညာဏာနိ ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဌတွာ ကမ္မံ အာယူဟိတံ၊ တံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တန္တိ၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ တဿတ္တဘာဝဿ ဇနကံ ကမ္မံ။ ဣတိ ဒွိသု ဌာနေသု အတ္တဘာဝေါ၊ ဒွိသု တဿ ဇနကံ ကမ္မန္တိ သင်္ခေပေန ကမ္မဉ္စေဝ ကမ္မဝိပါကဉ္စာတိ ဒွေတိ ဓမ္မေ ဒဿေန္တေန အတိတာဘိမုခံ ဒေသနံ ကတွာ အတိတေန ဝဋ် ဒဿိတံ။ (သံ-ဋ-၂-၂၇။)

အတိတာဘိမုခံ ဒေသနံ ကတွာတိ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝတော ပဌာယ အတိတဓမ္မာဘိမုခံ တဗ္ဗိသယံ ဒေသနံ ကတွာ တထာကာရဏေန။ **အတိတေန ဝဋ် ဒဿေတိ**တိ အတိတဘဝေန ကမ္မကိလေသဝိပါကဝဋ် ဒဿေတိ။ **အတ္တဘာဝေါ**တိ ပစ္စုပ္ပန္နော အတ္တဘာဝေါ။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ “အတိတေန ဝဋ် ဒဿေတိ”တိ ဝုတ္တန္တိ? နာယံ ဒေါသော “အတိတေနော”တိ အနဝဓာရဏတော၊ ဧဝံ ကတွာ အတိတာဘိမုခဂ္ဂဟဏံ ဇနကမ္မံ ဂဟိတံ တဏှာသိသေန နာနန္တရိယဘာဝတော။ န ဟိ ကမ္မုနာ ဝိနာ တဏှာ ဘဝနေတ္တိ ယုဇ္ဇတိ။

တံ ကမ္မန္တိ တဏှာသိသေန ဝုတ္တကမ္မံ။ **ဒဿေတုန္တိ** တံ အတိတံ အတ္တဘာဝံ ဒဿေတုံ။ **တဿတ္တဘာဝဿ ဇနကံ ကမ္မန္တိ** တဿ ယထာဝုတ္တဿ အတ္တဘာဝဿ ဇနကံ။ တတော ပရမ္ပိ အတ္တဘာဝံ အာယူဟိတံ ကမ္မံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ အဝိဇ္ဇာ စ နာမ တဏှာ ဝိယ ကမ္မတ္တာတိ ကမ္မဿေဝ ဂဟဏံ။ **ဒွိသု ဌာနေသု**တိ အာဟာရဂ္ဂဟဏေန ဝေဒနာဒိဂ္ဂဟဏေနာတိ ဒွိသု ဌာနေသု။ **အတ္တဘာဝေါ**တိ ပစ္စုပ္ပန္နကာလိကော အတိတကာလိကော စ အတ္တဘာဝေါ။ ပန **ဒွိသု**တိ တဏှာဂ္ဂဟဏေ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဂ္ဂဟဏေတိ ဒွိသု ဌာနေသု။ **တဿ ဇနကန္တိ** ပစ္စုပ္ပန္နဿ စေဝ အတိတဿ စ အတ္တဘာဝဿ ဇနကံ ကမ္မံ ဝုတ္တန္တိ ယောဇနာ။ ကမ္မဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ယတ္ထ တံ ကမ္မံ အာယူဟိတံ၊ သာ အတိတာ ဇာတိ အတ္တတော ဒဿိတာ ဟောတိ။ တေန သံသာရဝဋ္ဋဿ အနမတဂ္ဂတံ ဒီပေတိ။ **သင်္ခေပေနာ**တိ သင်္ခေပေန ဟေတုပဉ္စကဖလပဉ္စကဂ္ဂဟဏမ္ပိ ဟိ သင်္ခေပေါ ဧဝံ ဟေတုဖလဘာဝေန သင်္ဂဟေတဗ္ဗဓမ္မာနံ အနေကဝိတ္တော။ (သံ-ဋီ-၂-၃၁-၃၂။)

ဘုရားရှင်သည် အာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်းနိဒါန်း သက်သက်လောက်ကိုသာ သိတော်မူသည်ကားမဟုတ်၊ အာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ဖြစ်သော တဏှာကိုလည်း သိတော်မူ၏။ တဏှာ၏ အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ စသည်တို့၏ အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ဖြစ်သော ဖဿ စသည်တို့ကိုလည်း သိတော်မူသည်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် — **တဏှာ ဓာယံ ဘိက္ခဝေ ကိံ နိဒါနာ** = တဏှာသည် အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်းနိဒါန်း ရှိသနည်း — ဤသို့ စသောနည်းဖြင့် သံသရာဝဋ် လည်ပတ်ပုံ ဝဋ်သဘောကို ညွှန်ကြားပြသတော်မူပြီး၍ သံသရာစက်ရဟတ် ချုပ်ငြိမ်းပုံ ဝိဝဋ်သဘောကို ညွှန်ကြားပြသတော်မူလေသည်။ ဤအာဟာရသုတ္တန်အရာ၌ကား ဘုရားရှင်သည် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ စ၍ အတိတ်တရားသို့ ရှေးရှုလျက် ထိုအတိတ်တရားလျှင် အာရုံရှိသော ဒေသနာတော်ကို ပြုတော်မူ၍ အတိတ် အကြောင်းတရားဖြင့် သံသရာဝဋ် လည်ပတ်ပုံ ဝဋ်ကထာကို ညွှန်ပြတော်မူလေသည်။ အဘယ်သို့ ညွှန်ပြတော်မူလေသနည်း?

ဤပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောကို အာဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ယူပါ = အာဟာရ - အရ ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောဟု ခေါ်ဆိုသော ကမ္မဋ္ဌာန်ဟူသော ကဗဠိကာရာဟာရ၊ ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿာဟာရ၊ မနော- သဗ္ဗေတနာဟာရ၊ ဝိပါကဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏာဟာရတို့ကို ကောက်ယူပါ။ တစ်နည်းဆိုသော် ဝိပါက ရုပ်နာမ်တို့ကို ကောက်ယူပါ။

တဏှာသည် ကံနှင့် ကင်း၍ ဘဝကို ဖြစ်စေခြင်းသည်ကား မသင့်သည်သာ ဖြစ်၏။ မကင်းစကောင်းသော နာနန္တရိယနည်းအားဖြင့် ယင်းအာဟာရလေးပါး၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော တဏှာ - အရ တဏှာကို အဦးမူ သဖြင့် တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကကံကိုလည်း ကောက်ယူပါ။ တဏှာ - အရ ကိလေသဝဋ်ချင်းတူသော အဝိဇ္ဇာနှင့် ဥပါဒါန်ကိုလည်း ကောက်ယူပါ။ နာနန္တရိယနည်းအားဖြင့် တဏှာကို အဦးမူသဖြင့် ကံကို ကောက်ယူ ရာဝယ် ထိုကံနှင့် ကမ္မဝဋ်ချင်းတူသော သင်္ခါရကိုလည်း ကောက်ယူပါ။

ဤစကားအစဉ်အရ အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ဟူသော ကိလေသဝဋ်၊ သင်္ခါရ၊ ကံဟူသော ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောဟု အမည်ရသော အာဟာရလေးပါး ဝိပါကဝဋ်တရား သည် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု မှတ်သားပါ။ ယင်းအာဟာရလေးပါး ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကား ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ကြ- ကုန်သော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ပင်တည်း။ အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားငါးပါးဖြစ်ပုံကို ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ပြထားတော်မူသည်ဟု အတိုချုပ် မှတ်သားထားပါ။

တစ်ဖန် ယင်းအာဟာရသုတ္တန်၌ ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောဟု ခေါ်ဆိုသော အာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကကံကို တဏှာဟူ၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ်တရားတို့ကိုကား အကြင် အတ္တဘော၌ ရပ်တည်၍ ယခုပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘော = အာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်းကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့၏။ ထိုအတ္တဘောကို တစ်နည်း ဆိုရသော် ထိုအတ္တဘော အမည်ရသော ဝိပါကဝဋ်ကို ညွှန်ပြတော်မူခြင်းငှာ ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်၏။

ဤစကားစဉ်အရ အတိုချုပ် မှတ်သားရန်မှာ - ယခု ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောဟူသော အာဟာရလေးပါး ဝိပါကဝဋ်တရား = ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကား ပထမ အတိတ်အကြောင်းတရားတို့တည်း။ ယင်းအတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးတို့၏ စွဲမှီစရာ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ် ဟူသော ဝိပါကဝဋ်တရားငါးပါးတို့ကား ယင်းအတိတ်အတ္တဘောတည်း။

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်သည် ယင်းအတိတ်အတ္တဘော၏ အကြောင်းရင်း ဇနကကံကို = တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေ- တတ်သော ကံကို ညွှန်ပြတော်မူရန်အတွက် ယင်းအာဟာရသုတ္တန်တွင် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ကို ဟောကြားတော်မူ အပ်ကုန်၏။

ဤ၌လည်း အဝိဇ္ဇာကို တိုက်ရိုက် ယူ၍ ဟောကြားတော်မူလိုက်သဖြင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် ကိလေသဝဋ်ချင်းတူသော တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ခါရကို တိုက်ရိုက်ယူ၍ ဟောကြားတော်မူလိုက်သဖြင့် သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဝဋ် ချင်းတူသော ကမ္မဘဝ = ကံကိုလည်းကောင်း ကောက်ယူရ၏။ သို့အတွက် အတိတ်အတ္တဘော၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါး ဖြစ်သည်။ ယင်းအတိတ်များကို နားလည်သဘောပေါက် လွယ်စေရန် ရည်သန်၍ ပထမအတိတ် ဒုတိယအတိတ် စသည်ဖြင့် ဤကျမ်းတွင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ ဤသို့သုံးစွဲ လိုက်သဖြင့် လက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၏ အကြောင်းတရားများမှာ ပထမအတိတ်ကသာ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု လည်းကောင်း၊ ပထမအတိတ်အတ္တဘော၏ အကြောင်းတရားများမှာ ဒုတိယအတိတ်ကသာ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု

လည်းကောင်း ဤသို့ အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ အတိတ်အကြောင်းတရားများကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ရာ ဘဝ-
တို့ကိုသာ ရည်ညွှန်း၍ ပထမအတိတ် ဒုတိယအတိတ် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

လိုရင်းမှတ်သားရန်

- ၁။ ဒုတိယအတိတ်၌ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံကြောင့် ပထမအတိတ်
အတ္တဘောဟူသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ အကျိုးတရားငါးပါး ဖြစ်၏။ အာဟာရ
လေးပါး ဖြစ်၏။
- ၂။ ပထမအတိတ် အတ္တဘောဟူသော အကျိုးတရားငါးပါး၌ ရပ်တည်၍ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊
ကံ ဟူသော ပထမအတိတ် အကြောင်းတရားငါးပါးတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်၏။
- ၃။ ယင်းပထမအတိတ် အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောဟူသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊
သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဟူသော အကျိုးတရားငါးပါး = အာဟာရလေးပါး = ဝိပါကဝဋ်တရားသည်
ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဤသဘောတရားကို ညွှန်ကြားပြသတော်မူလိုသော ဘုရားရှင်သည် ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော အမည်ရသော
အာဟာရလေးပါး ဝိပါကဝဋ်တရားမှ စ၍ အတိတ်တရားများသို့ ရှေးရှုလျက် ကမ္မဝဋ် ကိလေသဝဋ် ဝိပါကဝဋ်ကို
ဤအာဟာရသုတ္တန်၌ ထင်ရှားပြတော်မူလေသည်။

တဏှာကို အဦးမူသဖြင့် ဟောကြားထားအပ်သော ကံကို ယူခြင်းဖြင့် ဤအာဟာရသုတ္တန်၌ အကြင်ဘဝ၌
= အကြင် အတ္တဘော၌ ထိုကံကို ပြုစုပျိုးထောင်၏။ ထိုဘဝ ထိုအတ္တဘောသည် အတိတ်ဇာတိသာဖြစ်၏ဟု
အနက်သဘောအားဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီးသာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သံသာရဝဋ်ဒုက္ခ၏ ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်
လျှောက်၍သော်လည်း မသိအပ် မသိနိုင်သော အစရှိမှုကို ဤအာဟာရသုတ္တန်က ဖော်ပြလျက် ရှိပေ၏။

ဤသို့လျှင် ဤအာဟာရသုတ္တန်၌ -

- ၁။ အာဟာရ လေးပါး၊
- ၂။ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ်၊ -

ဤ (၂) ဌာနတို့၌ အတ္တဘာဝ အမည်ရသော ဝိပါကဝဋ်ကိုလည်းကောင်း၊

- ၁။ တဏှာ (တဏှာနိဒါန၌ တဏှာ)
- ၂။ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ၊

ဤ (၂) ဌာနတို့၌ ကမ္မဝဋ်ကိုလည်းကောင်း၊ တစ်နည်း ကိလေသဝဋ်နှင့် ကမ္မဝဋ်ကိုလည်းကောင်း၊

ကမ္မနှင့် ကမ္မဝိပါကဟူသော နှစ်မျိုးကုန်သော တရားတို့ကို ညွှန်ပြတော်မူခြင်းဖြင့် အတိတ်သို့ ရှေးရှုလျက်
ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူ၍ အတိတ်ဖြင့် ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်ဟူသော ဝဋ်သုံးပါး
လည်ပတ်ပုံ သံသရာဝဋ်ကို ညွှန်ပြတော်မူသည်။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၇။ သံ-ဇီ-၂-၃၁-၃၂။)

အနာဂတ် ဘယ်လိုလဲ?

တကြာယံ ဒေသနာ အနာဂတဿ အဒဿိတတ္တာ အပရိပုဏ္ဏာတိ န ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ နယတော ပန ပရိပုဏ္ဏာတွေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၇။)

ဤအာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်သည် ပထမပိုင်းတွင် အနာဂတ်ကို မဖော်ပြခြင်းကြောင့် မပြည့်စုံ ဟူ၍ကား မမှတ်အပ်။ အစကိုသာ ဖော်ပြလျက် တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူအပ်သော အာဒိဒီပကနည်း၊ အလယ်ကိုသာ ဖော်ပြလျက် တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူအပ်သော မဇ္ဈဒီပကနည်း၊ အဆုံးကိုသာ ဖော်ပြလျက် တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူအပ်သော အန္တဒီပကနည်းစသော နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ရံခါ တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူလေ့ရှိသဖြင့် ဤအာဟာရသုတ္တန်၌လည်း အလယ်နှင့် အစဟူသော ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အတိတ်ကို ဖော်ပြလျက် တရားတော်ကို ဟောကြားထားတော်မူသဖြင့် အဆုံးဖြစ်သော အနာဂတ်ကိုလည်း သိရသောကြောင့် သိမ်းကျုံးယူရသောကြောင့် အာဒိဒီပကနည်း မဇ္ဈဒီပကနည်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူရကား ပြည့်စုံသည်ဟူ၍သာလျှင် မှတ်ပါ။

လောကဥပမာအားဖြင့် ရေထဲ၌ ရပ်တည်နေသော မိကျောင်းကို ယောက်ျားတစ်ဦးက မြင်တွေ့ရာ၌ မိကျောင်း၏ လည်ပင်း ကျောက်ကုန်း အမြီးရင်းတို့ကိုသာ မြင်၍ ဝမ်းဗိုက်နှင့် အမြီးဖျား လက် ခြေတို့ကို မမြင်ရသော်လည်း မိကျောင်းကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မမြင်ရဟု မဆိုသင့်ဘဲ နယဂ္ဂါဟ = နည်းလမ်း ကြံဆခြင်း အားဖြင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံသာလျှင် မြင်၏ဟု ဆိုရာသကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၇-၂၈။ ၌ အကျယ်ကို ကြည့်ပါ။)

သို့သော် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်ပင် ယင်းအာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်၌ အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် သံသာရဝဋ်၏ ဖြစ်ပုံအစဉ် အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်ကိုလည်းကောင်း အဝိဇ္ဇာ၏ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ၏ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းမှုစသည့် သံသာရဝဋ်၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံအစဉ်ဟူသော အဝိဇ္ဇာမှ စ၍ ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင်သော ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်ကို လည်းကောင်း တစ်ဆက်တည်း ဆက်လက်၍ ဟောကြားထားတော်မူသဖြင့် ဤအာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကို အနာဂတ်ဝဋ်ကထာပိုင်း မပါသည့် မပြည့်စုံသော ဒေသနာတော်ဟူ၍ ပို၍ပင် မဆိုသင့်သည်သာ ဖြစ်သည်။

ဤတွင် အာဟာရသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်နှင့် သံယုတ် အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်များ ပြီးဆုံးပြီ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယင်းအာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်၏ ဆိုလိုရင်းသဘောတရားနှင့် ရှုကွက်တို့ကို မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ၊ မဟာဋီကာတို့၌ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ ယင်းအဖွင့်တို့မှာ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို လက်တွေ့ရှုလိုသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်လိုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အတွက် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သည့် ပန်းချီကားချပ်များ ဖြစ်ကြသဖြင့် ယင်းအဖွင့်တို့ကို တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ရှင်းလင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တတိယနည်း အဖွင့်များ

ယာ မဇ္ဈတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အာဒိ ပဝတ္တာ၊ သာ အာဟာရနိဒါနဝဝတ္တာပနာနုသာရေန ယာဝ အတီတံ အဒ္ဓါနံ အတိဟရိတ္တာ ပုန အတီတဒ္ဓတော ပဘုတိ ဟေတုဖလပဋိပါဋိ သန္တဿနတ္ထံ။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ၊ မဟာဋီကာတို့က အဓိပ္ပါယ် (၃)မျိုး ဖွင့်ပြထားပေသည်။ ယင်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

က။ အာဟာရတဏှာဒယော ပစ္စုပ္ပန္နဒ္ဓါ၊ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ အတိတဒ္ဓါတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပါယေနာဟ “ယာဝ အတိတံ အဒ္ဓါနံ အတိဟရိတွာ”တိ။ (မူလဋီ-၂-၈၆။ မဟာဋီ-၂-၂၄၄-၂၄၅။)

ကာမုပါဒါနဘူတာ တဏှာ မနောသဉ္စေတနာဟာရသင်္ခါတဿ ဘဝဿ၊ တံသမ္ပယုတ္တာနံ၊ တန္တိမိတ္တာနဉ္စ သေသာဟာရာနံ ဝိသေသပစ္စယော ဟောတိတိ အာဟ “အာဟာရတဏှာဒယော ပစ္စုပ္ပန္နဒ္ဓါ”တိ။ အာဒိ-သဒ္ဓေန ယာဝဝိညာဏံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ (အနုဋီ-၂-၉၃။)

ခ။ အာဟာရာ ဝါ တဏှာယ ပဘာဝေတဗ္ဗာ အနာဂတော အဒ္ဓါ၊ တဏှာဒယော ပစ္စုပ္ပန္နော၊ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ အတိတောတိ။ (မူလဋီ-၂-၈၆။ မဟာဋီ-၂-၂၄၅။)

အာဟာရတဏှာဒယောတိ ဧတ္ထ ပစ္စုပ္ပန္နကမ္မဝဋ္ဋပရိယာပန္နေ အာဟာရေ ဂဟေတွာ အဒ္ဓယောဇနံ ကတွာ အနာဂတဝိပါကဝဋ္ဋပရိယာပန္နေ ဂဟေတွာ ယောဇေတုံ ဝုတ္တံ “အာဟာရာ ဝါ တဏှာယ ပဘာဝေတဗ္ဗာ အနာဂတော အဒ္ဓါ”တိ။ ပဘာဝေတဗ္ဗာတိ အာယတိံ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ။ (အနုဋီ-၂-၉၃။)

ဂ။ ပစ္စက္ခံ ပန ဖလံ ဒဿေတွာ တံနိဒါနဒဿနဝသေန ဖလကာရဏပရမ္ပရာယ ဒဿနံ ယုဇ္ဇတီတိ အာဟာရာ ပုရိမတဏှာယ ဥပ္ပါဒိတာ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ၊ တဏှာဒယော အတိတော၊ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ တတောပိ အတိတတရော သံသာရဿ အနာဒိဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တောတိ။ ယာဝ အတိတံ အဒ္ဓါနန္တိ ယာဝ အတိတတရံ အဒ္ဓါနန္တိ အတ္ထော ယုတ္တော။ (မူလဋီ-၂-၈၆။ မဟာဋီ-၂-၂၄၅။)

ယုဇ္ဇတီတိ ဖလဘူတေ အာဟာရေ ပစ္စုပ္ပန္နော ပစ္စက္ခတော ဒဿေတွာ “တံနိဒါနံ တဏှံ တဿာ နိဒါန”န္တိ- အာဒိနာ ဖလပရမ္ပရာယ ကာရဏပရမ္ပရာယ စ ဒဿနံ တထာဗျဇ္ဇနကာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယာနုလောမတော ဓမ္မသဘာဝိဝိလောမနတော စ ယုတ္တိယာ သင်္ဂဟတိ။ ယဒိ တဏှာဒယော အတိတော အဒ္ဓါ၊ တဏှာဂ္ဂဟဏေနေဝ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ ဂဟိတာတိ ကိမတ္ထံ ပုန တေ ဂဟိတာတိ အာဟ “သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ တတောပိ အတိတတရော အဒ္ဓါ ဝုတ္တော သံသာရဿ အနာဒိဘာဝဒဿနတ္ထ”န္တိ။ အတိတန္တိ ဝါ အတိတတာသာမညေန အတိတတရမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (အနုဋီ-၂-၉၃။)

ဃ။ အာယတိံ ပုနဗ္ဗဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ အာဟာရကာ ဝါ စတ္တာရော အာဟာရာ -

“အာဟာရေတိတိ အဟံ န ဝဒါမိ၊ အာဟာရေတိတိ စာဟံ ဝဒေယျံ၊ တကြဿ ကလ္လော ပဉ္စော ‘ကော န ခေါ ဘန္တေ အာဟာရေတိ’တိ။ ဧဝံ စာဟံ န ဝဒါမိ၊ ဧဝံ ပန အဝဒန္တံ မံ ယော ဧဝံ ပုစ္ဆေယျ ‘ကိဿ န ခေါ ဘန္တေ ဝိညာဏာဟာရော’တိ။ ဧသ ကလ္လော ပဉ္စော၊ တကြ ကလ္လံ ဝေယျာကရဏံ၊ ဝိညာဏာဟာရော အာယတိံ ပုနဗ္ဗဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ”တိ။ (သံ-၁-၂၅၄-၂၅၅။)

ဝစနတော တံသမ္ပယုတ္တတ္တာ ဖဿစေတနာနံ တပွဝတ္တိဟေတုတ္တာ စ ကဗဠိကာရာဟာရဿ။ တေန ဟိ ဥပတ္တမ္ပိတရူပကာယဿ၊ တဉ္စ ဣစ္ဆန္တဿ ကမ္မဝိညာဏာယူဟနံ ဟောတိ။ ဘောဇနဉ္စ သဒ္ဓါဒိနံ ရာဂါဒိနဉ္စ ဥပနိဿယောတိ ဝုတ္တန္တိ။ တသ္မာ “တေ ကမ္မဝဋ္ဋ သင်္ဂဟိတာ အာဟာရာ ပစ္စုပ္ပန္နော အဒ္ဓါ”တိ ဣမသ္မိ ပရိယာယေ ပုရိမောယေဝတ္ထော ယုတ္တော။ အတိတဒ္ဓါတော ပဘုတိ “ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ”တိအာဒိနာ အတိတေ တတော ပရစ္စ ဟေတုဖလပဋိပါဋိံ ပစ္စက္ခာနံ အာဟာရာနံ နိဒါနဒဿနဝသေန အာရောဟိတွာ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

နိဝတ္တနေန ဝိနာ အဗုဇ္ဈန္တာနံ တံသန္တဿနတ္ထံ သာ အယံ ဒေသနာ ပဝတ္တာတိ အတ္ထော။

(မူလဋီ-၂-၈၆-၈၇။ မဟာဋီ-၂-၂၄၅။)

ဆိုလိုရင်းအချက် သုံးရပ်

အထက်ပါ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောကို ပိုမို၍ သဘောပေါက်စေရန် မူရင်း သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အဖွင့်ခံ အဋ္ဌကထာစကားရပ်ကို ထပ်မံဖော်ပြ၍ ဋီကာအဓိပ္ပါယ်တို့ကို တစ်ခုပြီးတစ်ခု ရှင်းလင်းတင်ပြပေအံ့။

အဋ္ဌကထာစကားရင်း — အလယ်ဖြစ်သော အာဟာရလေးပါးမှ (တစ်နည်း တဏှာမှ) အစပြု၍ အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ဖြစ်ပေါ်လာသော = ဟောကြားတော်မူအပ်သော **အာဟာရသုတ္တန်** ဒေသနာတော်ကို၊ အာဟာရလေးမျိုးတို့၏ အကြောင်းရင်းနိဒါန်းကို အသီးအသီး ပိုင်းခြား၍ ကျွတ်ထိုက်သည့် သာဝကတို့၏ အသိဉာဏ်၌ တည်စေခြင်း တည်အောင် ထားတော်မူခြင်းကို အစဉ်လိုက်သဖြင့် အတိတ်ဖြစ်သော အဓွန့်ကာလသို့တိုင်အောင် = အတိတ်အဓွန့်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရသို့တိုင်အောင် အာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကို ရှေးရှု ဆောင်ယူတော်မူပြီးလျှင် တစ်ဖန် အတိတ်အဓွန့်ကာလတရား ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာမှ စ၍ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှုအစဉ်ကို ကောင်းစွာပြခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်စေအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

ဤအဋ္ဌကထာစကားရပ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဋီကာဆရာတော်များက သုံးမျိုးရှင်းပြရာ ပထမနည်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

က။ ပထမအပွင့် ရှင်းလင်းချက်

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အာဟာရသုတ္တန်ကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူထားပါ။

ယင်းသုတ္တန်တွင် စတ္တာရော အာဟာရာ = အာဟာရလေးပါးတို့တွင် ပါဝင်သော အာဟာရ - အရ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ နောင်အနာဂတ် ဘဝတွက် ရည်မှန်းတောင့်တ၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ကမ္မဝဋ်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ် ရေတွက်အပ်သော ကမ္မဘဝဟူသော မနောသဓ္ဓေတနာဟာရကို ယူပါ။ ဖဿာဟာရ - အရ ယင်းမနောသဓ္ဓေတနာနှင့် ယှဉ်သော ဖဿကို၊ ဝိညာဏာဟာရ - အရ ယင်းမနောသဓ္ဓေတနာနှင့် ယှဉ်သော ဝိညာဏ်ကို ကောက်ယူပါ။ ကဗဠိကာရာဟာရ - အရ ပစ္စုပ္ပန်ကဗဠိကာရာဟာရ အမည်ရသော ဩဇာကို ထိုက်သလို ကောက်ယူပါ။ ယင်းမနောသဓ္ဓေတနာဟာရ၊ ဖဿာဟာရ၊ ဝိညာဏာဟာရတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်၌ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ကုသိုလ်တရားစု အကုသိုလ်တရားစုတို့တည်း။ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ = ကံတို့တည်း။

ယင်းမနောသဓ္ဓေတနာဟာရသည် လူ့ဘဝ နတ်ဘဝစသည့် ဘဝထိုထိုကို သို့မဟုတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးကို တပ်မက်စွဲလမ်းသော ကာမုပါဒါန် အမည်ရသော တဏှာအရင့်စားကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းကာမုပါဒါန်သည် တပ်မက်မှု တဏှာကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းတဏှာသည် ခံစားမှု ဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းဝေဒနာသည် ဖဿကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းဖဿသည် သဠာယတနကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းသဠာယတနသည် နာမ်ရုပ်ကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းနာမ်ရုပ်သည် ဝိညာဏ်ကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းဝိညာဏ်သည် သင်္ခါရကြောင့် ဖြစ်၏။

ယင်းသင်္ခါရသည် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာဟူသော အတိတ်ကာလအခွန်သို့တိုင်အောင် ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု အစဉ်ကို ပြတော်မူလိုသည် ဖြစ်၍ သိစေတော်မူလိုသည် ဖြစ်၍ ရူပားစေတော်မူလိုသည် ဖြစ်၍ ဤအာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူသည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။

ဤနည်း၌ မနောသဓ္ဓေတနာဟာရ = ကမ္မဘဝ၊ ကာမုပါဒါန်၊ တဏှာ၊ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ် - ဤ (၈)မျိုးတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ကာလ တရားစု-တို့တည်း။ သင်္ခါရနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကား အတိတ်ဘဝ အတိတ်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော အတိတ်အခွန်ကာလ တရားစု-တို့တည်း။

ယင်းစကားရပ်ကို ခိုင်မြဲစေရန် ဋီကာဆရာတော်များက အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော (ဃ) အမှတ်ပြ စကားရပ်များဖြင့် **မောဠိယဖဂ္ဂနသုတ္တန်**ကို ကိုးကား၍ ထပ်မံ ဖော်ပြကြပြန်သည်။ ယင်းစကားရပ်တို့၏ ဆိုလိုရင်း မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ -

တစ်ချိန် ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတော်တို့အား အာဟာရ (၄)မျိုးတို့ကို တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ အသီးအသီး ဟောပြတော်မူ၏။ ထိုအခါ မောဠိယဖဂ္ဂန အမည်ရှိသော ရဟန်းတော်သည် မြတ်စွာဘုရားအား - အရှင်ဘုရား **အဘယ်သူသည်** သိမှုဟူသော ဆောင်တတ်သောသဘော = ဝိညာဏာဟာရကို ဆောင်ပါသနည်းဟု လျှောက်ထား၏။ (ပရမတ္ထသစ္စာနယ်၌ ဆောင်တတ်သူ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မည်သည်မရှိ၊ သမ္မုတိသစ္စာနယ်၌သာ ရှိသည်ကို သတိပြုပါ။)

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က ဤသို့မိန့်တော်မူ၏။ -

“အမေးသည် မသင့်လျော်ချေ၊ ဆောင်၏ဟူ၍ ငါဘုရားသည် မဟော၊ ဆောင်၏ဟု အကယ်၍ ငါဘုရား ဟောခဲ့မူ ထိုအရာ၌ - ‘အရှင်ဘုရား အဘယ်သူသည် ဆောင်ပါသနည်း။’ဟူသော အမေးသည် သင့်လျော်သည် ဖြစ်ရာ၏။ ဤသို့ကား ငါဘုရားသည် မဟော၊ ဤသို့ မဟောသော ငါဘုရားကို အကြင်သူသည် ‘သိမှုဟူသော ဆောင်တတ်သောသဘော = ဝိညာဏာဟာရသည် အဘယ်တရား၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ပါသနည်း။’ - ဟု ဤသို့ မေးခဲ့မူ ထိုသူ၏ ဤအမေးကား သင့်လျော်၏။ ဝိညာဏာဟာရသည် နောင်တစ်ဖန် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ထိုဝိညာဏာဟာရသည် ဖြစ်သည်ရှိသော် တည်ရာ အာယတန (၆)ပါးသည် ဖြစ်၏။ တည်ရာ အာယတန အကြောင်းခံကြောင့် တွေ့ထိမှု ဖဿသည် ဖြစ်၏ဟု ထိုအမေး၌ ဤအဖြေသည် သင့်လျော်၏။”ဟု မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောကြားတော်မူ၏။ (သံ-၁-၂၅၄။)

ဤသို့လျှင် မောဠိယဖဂ္ဂနသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် - ကမ္မဝဋ်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ် ရေတွက်အပ်သော ဖဿာဟာရ မနောသဓ္ဓေတနာဟာရတို့၏ ထိုကမ္မဝဋ်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်အပ်သော ကမ္မဝိညာဏ် အမည်ရသော ကုသိုလ်ဝိညာဏ် သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏာဟာရနှင့် ယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကဗဠိကာရာဟာရ၏ ထိုဝိညာဏာဟာရ ဖဿာဟာရ မနောသဓ္ဓေတနာဟာရတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၏ မှီရာ အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း နောင်အနာဂတ် ကာလ၌ တစ်ဖန် ဘဝသစ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို ဆောင်တတ်ကုန်သော အာဟာရတို့သည် (၄)မျိုးတို့ပင်တည်း။

မှန်ပေသည် — ထိုကဗဠိကာရာဟာရသည် အားပေးထောက်ပံ့အပ်သော ရူပကာယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း၊ ကဗဠိကာရာဟာရကို အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း ကမ္မဝိညာဏ် အမည်ရသော ကုသိုလ် ဝိညာဏ် သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ဝိညာဏ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်ခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်၏။

မှန်ပေသည် — ကဗဠိကာရာဟာရဟူသော ဘောဇဉ်သည် ထိုဘောဇဉ်ကို မိမိက စွန့်လွှတ် လှူဒါန်း ပေးကမ်းခြင်း စသည်ကို ပြုလုပ်သောအခါ သဒ္ဓါတရားစသော ကုသိုလ်တရားတို့၏ အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်း တရားဖြစ်၏။ ပေးကမ်း လှူဒါန်းနေသော ဘောဇဉ်က သဒ္ဓါတရားစသော ကုသိုလ်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရန် ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ သက်ရှိ သက်မဲ့လောကတို့၌ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းတတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း လှူဖွယ်ဝတ္ထုဖြစ်သော ဆွမ်းဘောဇဉ်၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်စိုက်၍ ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကိုသာ တဖြည်းဖြည်း တွေ့ရှိလာမည်ဖြစ်၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကား ဥတုဇ ဩဠမက ရုပ်တရားတို့ သာတည်း။ ယင်းဥတုဇ ဩဠမကရုပ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူလျက် ယင်းပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်တင်၍ ဝိပဿနာရှုခဲ့သော် ထိုဝိပဿနာ ဉာဏ် ပြဓာန်းသော ဝိပဿနာကုသိုလ်တရားတို့အား ထိုကဗဠိကာရာဟာရ အမည်ရသော ဘောဇဉ်ဟူသော ဥတုဇ ဩဠမကရုပ်တို့က အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

တစ်ဖန် ထိုဘောဇဉ်ကို ရသတဏှာဓာတ်ဖြင့် မက်မက်မောမော စားသုံးခဲ့သော် ရာဂစသော ကိလေသာ- တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ထိုဘောဇဉ်မျိုးကို ငါမို့လှူနိုင်တာဟု ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားခဲ့လျှင်လည်း မာန ကိလေသာ- ဆိုးသည် ဝင်ရောက်လာပေ၏။ သူတော်ကောင်းဓာတ်ခံ အားပျော့သူတို့၏ သန္တာန်၌ သူတစ်ပါးတို့၏ မွန်မြတ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ကို အာရုံပြု၍ ကိုယ့်ထက်သာ မနာလို ငြုစူစောင်းမြောင်းခြင်း က္လဿာတရားသည်လည်း တိုးပွားလာတတ်၏။ မွန်မြတ်သော မိမိ၏ ဘောဇဉ်ကို သူတစ်ပါးတို့နှင့် ဆက်ဆံမှုကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း မစ္ဆရိယ တရားလည်း ဖြစ်ပွားလာတတ်၏။ ထိုအခါ ယင်းဘောဇဉ် = ကဗဠိကာရာဟာရက ရာဂစသည်အား ဖြစ်ပေါ်- လာအောင် အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ဘောဇဉ်ဟူသော ကဗဠိကာရာဟာရက သဒ္ဓါစသည် ကုသိုလ်တရားတို့အား ရာဂစသည့် အကုသိုလ်တရားတို့အား ဤသို့ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ဘုရားရှင်သည် ပဌာန်းဒေသနာတော် ပဉ္စာဝါရ၌ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ထိုသို့ ဘဝသစ်၌ ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်းကို ဆောင်တတ်ကုန်သော လေးပါးကုန်သော အာဟာရတို့ကို အာဟာရ - အရ ကောက်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် — ကမ္မဝဋ်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက် အပ်ကုန်သော အာဟာရလေးပါးတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်၌ ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်အခွန့်ကာလတရားတို့ မည်ရကား ဤ မောဠိယဖဂ္ဂနုသုတ္တန်နည်း၌ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော “ကမ္မဝဋ် = ကမ္မဘဝ အမည်ရသော အာဟာရ (၄)ပါးမှ စ၍ ဝိညာဏ်တိုင်အောင်သော တရားစုတို့ကား ပစ္စုပ္ပန် အခွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း”ဟူသော ဤပထမနည်း အယူအဆ အနက်သဘောတရားသည်သာလျှင် သင့်မြတ်ပေသည်။

ဤနည်း၌ ဘုရားရှင်သည် ပစ္စုပ္ပန်အာဟာရမှ စ၍ အတိတ် အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ပဋိလောမနည်းအားဖြင့် ပြောင်းပြန်လှန်၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူပြီးနောက် တစ်ဖန် အတိတ်အခွန့်ကာလတရား ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာမှ စ၍ ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် —

ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ = ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ အကြောင်းခံကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ — ဤသို့ စသည်ဖြင့် အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ကုန်ဆုံးအောင် ဟောပြောတော်မူလေသည်။ တစ်ဖန် —

အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော = အဝိဇ္ဇာ၏ပင်လျှင် အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည် ဖြစ်၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် သံသရာစက်ရဟတ်၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံ ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကိုလည်း ကုန်ဆုံးအောင် ဟောပြတော်မူလေသည်။ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် တိုးလျှိုးပေါက် အနုလုံ ပဋိလုံ ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

အတိတ်အဓွန့်ကာလမှ အစပြု၍ - ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ = ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ အကြောင်းခံကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် အတိတ်အဓွန့်ကာလ၌လည်းကောင်း၊ ထိုအတိတ်အဓွန့်ကာလမှ နောက်၌ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာသော ပစ္စုပ္ပန် အဓွန့်ကာလ၊ အနာဂတ်အဓွန့်ကာလ၌လည်းကောင်း - သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ။ပ။ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနသုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ = သင်္ခါရ အကြောင်းခံကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏။ပ။ ဇာတိ အကြောင်းခံကြောင့် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနသာ ဥပါယာသ တရားတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ - စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်လျက် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသည့် ဖြစ်စဉ်ကို ဟောပြတော်မူလိုသော ဘုရားရှင်သည် - ရှေးဦးစွာ မျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန် အဓွန့်ကာလတရား ဖြစ်ကြကုန်သော အာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်းနိဒါန်းဖြစ်သည့် တဏှာကို ထင်ရှားဟောပြသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အတိတ် အဓွန့်ကာလတရားဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် တက်ရောက် ဟောကြားတော်မူ၏။ ထိုသို့ ဟောကြားတော်မူပြီးသည်မှနောက်၌ ထိုအတိတ် အဓွန့်ကာလတရားဖြစ်သည့် အဝိဇ္ဇာမှ အနာဂတ် အဓွန့်ကာလတရားဖြစ်သည့် ဇာတိ ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် သံသရာစက်ရဟတ်၏ လည်ပတ်စဉ်ဟူသော အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်၊ သံသရာစက်ရဟတ်၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံဟူသော ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ နစ်ခြင်း = တစ်ဖန်ပြန်၍ ဟောပြတော်မူခြင်းနှင့် ကင်း၍ သစ္စာလေးပါးတရား = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်တို့ကို မသိနိုင်ကုန်သော ဝေနေယျတို့အား ထို အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ပုံအစဉ် ချုပ်ငြိမ်းပုံအစဉ်ကို ထင်ရှားပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ ဤ **အာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်** သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟု ဆိုလိုသည်။

(မူလဋီ-၂-၈၆-၈၇။ မဟာဋီ-၂-၂၄၄-၂၄၅။ အနုဋီ-၂-၉၃-၉၄။)

အလယ်မှ အစသို့ ရှုကွက်

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်အညီ အလယ်မှ အစသို့ ပြောင်းပြန်လှန်၍ ပဋိလောမအားဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားလိုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် -

ရှေးဦးစွာ မိမိ၏ အနာဂတ်ဘဝ တစ်ခုအတွက် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေကျ ဖြစ်သော ဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ် တစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍ စတင်ရှုနိုင်ပါသည်။

ပို၍နားရှင်းအောင် ဆိုပေအံ့ - အသင်သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်ဘဝ၌ ဓမ္မကထိကနတ်သား ဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ သံဃာတော်တို့အား ဆွမ်းသင်္ကန်းများကို လှူဒါန်းခြင်း ကုသိုလ်သင်္ခါရတစ်ခုကို ပြုစုပျိုးထောင်သည် ဆိုကြပါစို့။

ထိုဝဋ္ဋနိဿိတဖြစ်သော ကုသိုလ်သင်္ခါရ စေတနာအုပ်စုသည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာနှင့် လှူဒါန်းခဲ့၍ သောမနဿဝေဒနာနှင့်လည်း အတူတကွ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို တတ်သိနားလည်သည့် ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာရှိမှု ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်လည်း ပြဇာန်းလျက် ရှိငြားအံ့၊ ဇောအသီးသီး၌ နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ အသီးအသီး ရှိမည်ဖြစ်၏။ နောင်အနာဂတ် ဇာတိကို သို့မဟုတ် ဥပပတ္တိဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သည့် စွမ်းအားရှိသည့် ကမ္မဝဋ်တရားများ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များသာ ဖြစ်ကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ်၊ ဇော (၇)ကြိမ် ဖြစ်တတ်၏။ လှူဖွယ်ဝတ္ထု၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၊ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ စသည်တို့၌ တည်ရှိကြသော ကာမ ရုပ်နာမ်ပရမတ်တို့ကို အာရုံယူနိုင်ခဲ့သော် တဒါရုံ ကျနိုင်၏။ ပညတ်ကို အာရုံယူခဲ့သော် တဒါရုံ မကျပေ။ မဟာဝိပါက် တဒါရုံများနှင့် အဟိတ် တဒါရုံများ ထိုက်သလို ကျခွင့် ရှိ၏။ ယင်းကုသိုလ်သင်္ခါရ နာမ်တရားစုတို့တွင် —

- ၁။ ဖဿကား ဖဿာဟာရတည်း။
- ၂။ စေတနာကား မနောသဉ္ဇေတနာဟာရတည်း။
- ၃။ အသိစိတ်ကား ဝိညာဏာဟာရတည်း။ (ကမ္မဝိညာဏ်တည်း။)
- ၄။ နှလုံးအိမ် အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော (၅၄) မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိကြသော သြဇာတို့ကား တစ်နည်းဆိုရသော် ခန္ဓာကိုယ်၌ တည်ရှိကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိကသြဇာတို့ကား ကဗဠိကာရာဟာရတည်း။

ဤအာဟာရလေးပါးတို့ကို စတင်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းတတ် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ်သဖြင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိပြီးပါမှ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်သို့ ကူးပြောင်းလာသော အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ ဤအာဟာရလေးပါး အမည်ရသည့် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းဖို့ရန်မှာ မခက်ခဲလှတော့ပြီ ဖြစ်၏။

အကယ်၍ အခက်အခဲရှိနေပါက သဘောမပေါက်သေး ဖြစ်နေပါက မိမိရရှိထားပြီးသည့် သမာဓိများကို တစ်ဖန်ပြန်၍ အဆင့်ဆင့်ထူထောင်ပါ။ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကြောင့် လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအားများ အထူးအားကောင်းလာသောအခါ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ရုပ်နာမ် ပရမတ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနေသည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် စွမ်းအားထက်မြက် စူးရှလာသော အခါ ဆွမ်းသင်္ကန်းများကို လှူဒါန်းနေသည့် အချိန်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်တို့ကို အထူးသဖြင့် ဆုတောင်းနေသော စိတ်အစဉ် လှူဒါန်းနေသော စိတ်အစဉ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။

အကယ်၍ ထိုအလှူဒါနပွဲမှာ လွန်ခဲ့သော ရက်အနည်းငယ်က သို့မဟုတ် လအနည်းငယ်က ကျင်းပခဲ့သည် ဖြစ်၍ အနည်းငယ် ဝေးကွာနေသဖြင့် ယင်းအာဟာရလေးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အခက်အခဲ ရှိနေသေးပါက အသင်သူတော်ကောင်းသည် တရားမထိုင်မီ စေတီတော်၌ ဖြစ်စေ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော် တစ်ဆူထံ၌ ဖြစ်စေ ဆီမီးလှူ၍ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို ဆုတောင်းကြည့်ပါ။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ စိတ်ပါလက်ပါ ဆုတောင်းကြည့်ပါ။ သို့မဟုတ် အသစ်စက်စက် ကောင်းမှုကုသိုလ် တစ်ခုကို ထပ်ပြုကြည့်ပါ။ ဆုတောင်းကြည့်ပါ။ ထိုအလှူပွဲ၌ —

- ၁။ ဓမ္မကထိကနတ်သားဟု အသိမှားမှုသဘောကား အဝိဇ္ဇာတည်း။
- ၂။ ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်မှုသဘောကား တဏှာတည်း။
- ၃။ ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို စိတ်ကပ်ရောက်စွဲနေမှုသဘောကား ဥပါဒါနိတည်း။ (ကိလေသဝဋ် သုံးပါးတည်း။)

[ဓမ္မကထိကနတ်သား တကယ်ထင်ရှားရှိ၏ဟု စွဲလမ်းယုံကြည်မှုကား သက္ကာယဒိဋ္ဌိတည်း။ ဤကိလေသဝဋ် အုပ်စုသည်ကား ယေဘုယျအားဖြင့် ပုထုဇန်များအတွက် လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စုတည်း။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ်၊ ဇော (၇)ကြိမ် ဖြစ်တတ်၏။ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၌ တည်ရှိသော ကာမ ရုပ်နာမ်ကို အာရုံပြုနိုင်သော်ကား တဒါရုံကျခွင့် ရှိ၏။ ကုသလဝိပါက် တဒါရုံများ ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်၏။ ဇောသည် သောမနဿဝေဒနာနှင့် အတူတကွ ဖြစ်၍ ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော် နာမ်တရား (၂၀)စီ အသီးအသီး ရှိ၏။]

၄။ စေတီတော်၌ သို့မဟုတ် ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်၌ ဆီမီးပူဇော် လှူဒါန်းနေသော ထိုဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ် စေတနာအုပ်စုကား သင်္ခါရတည်း။

[သောမနဿဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်၍ ဉာဏ်ယှဉ်သော် ဇောအသီးအသီး၌ နာမ်တရား (၃၄)စီ အသီးအသီး ရှိကြမည်ဖြစ်သည်။ စေတီတော် ရုပ်ပွားတော် ဆီမီး စသည်တို့၏ ရူပါရုံအရောင်ကို အာရုံယူနိုင်- ခဲ့သော် တဒါရုံကျခွင့် ရှိ၏။ တဒါရုံကျခွင့်သော် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ်၊ ဇော (၇)ကြိမ်၊ တဒါရုံ (၂) ကြိမ် - ဟူသော မနောဒွါရဝီထိ နာမ်တရားစုတည်း။]

၅။ ယင်းအဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံထားသော ကုသိုလ်သင်္ခါရတရားစုတို့ကား အနိစ္စတရားစုတို့သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားကြ၏။ ပျက်သွားသောအခါ နောင်တစ်ချိန်ဝယ် မိမိ မျှော်လင့်တောင့်တ နေသည့် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝတည်းဟူသော ခန္ဓာငါးပါးကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိကို ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်၌ မြှုပ်နှံပြီးမှသာလျှင် ချုပ်ပျက်သွား၏။ ယင်းစွမ်းအင်သတ္တိကား ကံတရားပင်တည်း။ နာနာက္ခဏိက ကမ္မ ပစ္စည်းတရားတည်း။

အားလုံးပေါင်းသော် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားငါးပါး စုံညီသွား၏။ နောင်အနာဂတ်အတွက် ရည်မြော်၍ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတရားငါးပါးတည်း။ ကိလေသဝဋ်နှင့် ကမ္မဝဋ်တည်း။ ယင်းကမ္မဝဋ် အမည်ရသော ဇောအသီးသီး၌ တစ်နည်းဆိုရသော် သင်္ခါရ ကမ္မဘဝ အမည်ရသော နာမ်တရားစုတို့၌ -

- ၁။ ဖဿကား ဖဿာဟာရတည်း။
- ၂။ စေတနာကား မနောသဉ္ဇေတနာဟာရတည်း။
- ၃။ အသိစိတ်ကား ဝိညာဏာဟာရတည်း။
- ၄။ ရုပ်အာဟာရဟူသော ဩဇာရုပ်တို့ကား ကဗဠိကာရာဟာရတည်း။

ဤအာဟာရလေးပါးတို့ကို စတင်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ အထက်ပါ ကမ္မဝဋ်တွင် အကျုံးဝင်သော ဖဿ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဏ်တို့ကား ကျန်စေတသိက်များ မပါဘဲ မိမိတို့ချည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့်စွမ်းအား မရှိကြပေ။ ကျန်စေတသိက်များနှင့် ယှဉ်တွဲရမှသာလျှင် ဖြစ်နိုင်သည့်စွမ်းအား ရှိကြ၏။ သို့အတွက် ယင်းတရားသုံးပါး ဦးဆောင်သည့် သမ္ပယုတ်တရား အားလုံးကိုပါ ရောနှော၍ သိမ်းဆည်းပါ။ တစ်နည်းဆိုသော် ယင်းမနောဒွါရဝီထိ တစ်ဝီထိလုံးအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတို့ကို နာမ်တုံး နာမ်ခဲတည်းဟူသော နာမ်ယန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ နောင်အနာဂတ်ဇာတိ သို့မဟုတ် ဥပပတ္တိဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ကမ္မဝဋ်တရားများ ဖြစ်ခြင်း- ကြောင့် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များသာ ဖြစ်ကြသည်။

ယင်းနာမ်တရားစုတို့၏ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်များ ဖြစ်ကြသော ဟဒယဝတ္ထုနှင့်တကွ (၅၄)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်း ယင်းရုပ်တရားတို့တွင် အကျုံးဝင်သော ကဗဠိကာရာဟာရ အမည်ရသော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာကို အဦးမူ၍ ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲ ရုပ်ယန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ (၆)ဒွါရ, (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့ကိုပါ ရောနှော၍ သိမ်းဆည်းလိုပါက သိမ်းဆည်းပါ။

ဖြစ်တတ်သောသဘာဝ - အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းနေသော ယင်းနာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကြောင့်လည်း လင်းရောင်ခြည်များ ထွက်ပေါ်နေသည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လင်းရောင်ခြည်အားကောင်းနေသော အချိန်တွင် သူတော်ကောင်းတစ်ဦးသည် ယခုကဲ့သို့ အာဟာရလေးပါး အမည်ရသည့် ကမ္မဝဋ်တရားတို့ကို တစ်နည်း နာမ်ရုပ်တို့ကို လှမ်း၍ သိမ်းဆည်းလိုက်ရာ၌ ဆွမ်းသင်္ကန်း လျှူနေသည့်ပုံ, သို့မဟုတ် ဆီမီးလျှူနေသည့်ပုံကို အချို့ယောဂီတို့သည် ဉာဏ်ရောင်ထဲ၌ တွေ့မြင်နေတတ်၏။ ထိုအခါတွင် ထိုပုံ၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မြင်အောင် စိုက်၍ ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓ၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သူတော်ကောင်း အဖို့ကား မခက်ခဲတော့ပြီ။ ထိုပုံကိုလည်း ဗဟိဒ္ဓ၌ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းသည့်ပုံစံအတိုင်းပင် ဓာတ်ကြီးလေးပါးက စ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ရုပ်ကလာပ်များကို တွေ့မြင်သောအခါ ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ အထူးသဖြင့် နှလုံး၌ တည်ရှိကြသော (၅၄)မျိုးကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကို ထိုတွင်လည်း ဟဒယဝတ္ထုကို ဦးစားပေး၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ထိုသို့ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ခဲ့သော် ယင်းဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်နေသော အိမ်ရှင်ဘဝင် မနောအကြည်ဓာတ်ကိုလည်း လွယ်လွယ်ကူကူပင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ ယင်းဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို ရှေ့တိုး နောက်ဆုတ်သဘောဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ သိမ်းဆည်းခဲ့သော် ယင်းဘဝင် မနောအကြည်ဓာတ်တို့၏ အကြား အကြားတွင် ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော ဝိထိစိတ်အစဉ်များကိုလည်း လွယ်လွယ်ကူကူ သိမ်းဆည်းနိုင်တော့မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဝိထိစိတ်အစဉ်တို့တွင် အသင်သူတော်ကောင်း ကိုယ်တိုင် ဆုတောင်းခဲ့သော အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် နာမ်တရားစုတို့ကို ရှာဖွေကြည့်ပါ။ သိမ်းဆည်းကြည့်ပါ။

အကြိမ်ကြိမ် ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကောင်းမှုပြုစဉ်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော နာမ်တရားစုတို့ကို ကောင်းမှုပြုစဉ်၌ သတိပြု၍ မှတ်သားထားပါ။ ယျှကဲ့သို့ တစ်ဖန်ပြန်၍ ယင်းကမ္မဝဋ် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ရှေးယခင် ကောင်းမှုပြုစဉ်က ဆုတောင်းခဲ့သည့် နာမ်တရားများ ဟုတ်မဟုတ်ကို သေချာစွာ ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ။ တူသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်လျှင်ကား အောင်မြင်မှု ရရှိပြီဖြစ်သည်။

ယင်းကမ္မဝဋ်တွင် အကျုံးဝင်သော အာဟာရလေးပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပဋိလောမနည်းအားဖြင့် ပြောင်းပြန်လှန်၍ အတိတ်ဘဝ အတိတ်အခွန့်တရားဖြစ်သည့် အဝိဇ္ဇာသို့ တိုင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။

အောင်မြင်မှုရသောအခါ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံ, သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံစသည့် သံသရာစက်ရဟတ်၏ ဖြစ်စဉ်ဟူသော အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် = ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်ပုံကိုလည်းကောင်း, အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရချုပ်ပုံ သင်္ခါရချုပ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်ချုပ်ပုံ စသည့် သံသရာစက်ရဟတ်၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံ

ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားကိုလည်းကောင်း အနာဂတ် အဓိပ္ပာယ်သို့တိုင်အောင် တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ဤကား နွယ်ခွေယောက်ျား ဥပမာဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို လေးနည်းဖွင့်ဆို ထားသည့် အဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့တွင် တတိယနည်းကို ဖွင့်ဆိုထားသော ဋီကာဆရာတော်တို့၏ အာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကို အဓိပ္ပာယ်ယူဆပုံ ပထမအဖွင့် ရှုကွက်အကျဉ်းတည်း။ (အသေးစိတ်ရှုကွက်ကို နောက်တွင် ထပ်မံ၍ ဖော်ပြပါမည်။)

ခ။ ဒုတိယအဖွင့်အရ အဓိပ္ပာယ်ယူဆပုံ

ခ။ အာဟာရ ဝါ တဏှာယ ပဘာဝေတဗ္ဗာ အနာဂတော အဒ္ဓါ၊ တဏှာဒယော ပစ္စုပ္ပန္နော၊ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ အတိတောတိ။ (မူလဋီ-၂-၈၆။ မဟာဋီ-၂-၂၄၄-၂၄၅။)

အဋ္ဌကထာ၌ ဖော်ပြထားသော အထက်ပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် တတိယနည်းဖြစ်သည့် အာဟာရ သုတ္တန်ကို အဓိပ္ပာယ်ယူဆပုံ ဒုတိယတစ်နည်း ထပ်ဖွင့်ထား၏။ ယင်းအဖွင့်အရ အာဟာရသုတ္တန်ကို အဓိပ္ပာယ် ယူဆပုံမှာ ဤသို့တည်း။

ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော တဏှာသည် (= အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ခြံရံ- ထားသော ကံသည်) ဖြစ်စေထိုက်ကုန်သော အနာဂတ်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ ဖြစ်ကြကုန်သော အာဟာရ လေးမျိုးတို့ကို အာဟာရသုတ္တန် ပါဠိတော်၌ လာရှိသော စတ္တာရော အာဟာရ - အရ ကောက်ယူပါ။ အကယ်၍ ယင်းအနာဂတ် ပဋိသန္ဓေသည် တိဟိတ် သောမနဿပဋိသန္ဓေ ဖြစ်အံ့၊ ထိုပဋိသန္ဓေ၌ နာမ်တရား (၃၄)လုံး ရှိမည်ဖြစ်သည်။ ပုံစံအားဖြင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဆုတောင်းပန်ထွာထားသည့် ဓမ္မကထိကနတ်သား ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေကိုပင် အာရုံယူထားပါ။ ယင်းအနာဂတ်ပဋိသန္ဓေ နာမ်တရားစုတွင် -

၁။ ဖဿကား ဖဿာဟာရတည်း။

၂။ စေတနာကား မနောသဉ္စေတနာဟာရတည်း။

၃။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကား ဝိညာဏာဟာရတည်း။

ဤသည်တို့ကား ပဋိသန္ဓေအခိုက် နာမ်အာဟာရ သုံးပါးတို့တည်း။

၄။ ပြည့်စုံသော အာယတနရှိသော ဓမ္မကထိကနတ်သား၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ ပြိုင်တူဖြစ်ကြသော စက္ခုဒသက ကလာပ်၊ သောတဒသကကလာပ်၊ ဃာနဒသကကလာပ်၊ ဇိဝှါဒသကကလာပ်၊ ကာယဒသကကလာပ်၊ ဘာဝဒသကကလာပ်၊ ဟဒယဒသကကလာပ်ဟူသော ကမ္မဇရုပ်ကလာပ်အမျိုးစား (၇)မျိုးတို့တွင် ပါဝင်- ကြသော ကမ္မဇဩဇာ အသီးအသီးကား ကဗဠိကာရာဟာရတည်း။ ဤကား ရုပ်အာဟာရတစ်ပါးတည်း။

ဤအာဟာရလေးပါးတို့ကား အနာဂတ် အဓိပ္ပာယ်သဘောတရားတို့တည်း။ ယင်းအနာဂတ် အာဟာရလေးပါး- တို့၏ အကြောင်းရင်းခံဖြစ်သော တဏှာစသော တရားတို့ကား (ကမ္မဘဝ၊ ဥပါဒါန်၊ တဏှာ၊ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ်တို့ကား) ပစ္စုပ္ပန်အဓိပ္ပာယ်သဘောတရားတို့တည်း။ သင်္ခါရနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကား အတိတ် အဓိပ္ပာယ်သဘောတရားတို့တည်း။ (မူလဋီ-၂-၈၆။ မဟာဋီ-၂-၂၄၄-၂၄၅။)

ဤယူဆပုံနည်း၌ အနာဂတ် အဓိပ္ပာယ်သဘောတရား၊ ပစ္စုပ္ပန် အဓိပ္ပာယ်သဘောတရား၊ အတိတ် အဓိပ္ပာယ်သဘောတရား ဟူသော အဓိပ္ပာယ်သဘောတရား (၃)မျိုးလုံး ပါဝင်သည်။ ရှုကွက်မှာ ယင်းအနာဂတ် ပဋိသန္ဓေဟူသော အာဟာရ (၄)ပါးက စ၍ အတိတ် အဓိပ္ပာယ်သဘောတရား အဝိဇ္ဇာသို့ တိုင်အောင် ပြောင်းပြန်လှန်၍ အကျိုးနှင့် အကြောင်း ဆက်နွှယ်မှု သဘောတရားကို တစ်စတစ်စ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။

ဂ။ ဋီကာတို့၏ တတိယအပွင့်အရ အဓိပ္ပါယ်ယူဆပုံ

ပစ္စက္ခံ ပန ဖလံ ဒေသေတွာ — စသော အထက်စာမျက်နှာ (၅၈) ၌ ဖော်ပြထားခဲ့သော ဋီကာအဖွင့်များကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူပါ။ — ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

အာဟာရလေးပါးကား ယခုပစ္စက္ခံ ပစ္စုပ္ပန် အဓွန့်ကာလ၌ ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ်ဟူသော အကျိုးတရားစုတည်း။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် တိတိတိ သောမနဿပဋိသန္ဓေတည်နေခဲ့သူ ဖြစ်အံ့၊ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ ဝိပါက်နာမ်တရား (၃၄)၊ ကမ္မဇရုပ်အမျိုးအစား (၃၀) ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းပဋိသန္ဓေ နာမ်တရားစု (၃၄)တွင် —

- ၁။ ဖဿကား ဖဿာဟာရတည်း။
- ၂။ စေတနာကား မနောသဓ္ဓေတနာဟာရတည်း။
- ၃။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကား ဝိညာဏာဟာရတည်း။
- ၄။ ကမ္မဇရုပ်များတွင် ပါဝင်သော အသီးအသီးသော ဩဇာကား ကဗဠိကာရာဟာရတည်း။

ဘုရားရှင်သည် အာဟာရသုတ္တန်ကို ဟောကြားတော်မူရာဝယ် ယင်းအာဟာရလေးပါးတည်းဟူသော မျက်မှောက် ပစ္စက္ခံဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်အဓွန့်ကာလ အကျိုးတရားကို ထင်ရှားပြတော်မူ၍ ယင်းအာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းနိဒါန်း ဖြစ်သော ပုရိမတဏှာဟူသော အတိတ်ဘဝက တဏှာကို ထင်ရှားပြတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ထင်ရှား ဟောပြတော်မူပြီးနောက် ထိုအကျိုး၏ အကြောင်းကို ညွှန်ပြတော်မူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အကျိုးနှင့် အကြောင်းတို့၏ ကျိုး-ကြောင်း ဆက်နွယ်မှုသဘော အဆက်ဆက်အားဖြင့် သံသရာဝဋ်၏ ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ထင်ထင် ရှားရှား ဟောကြားပြသတော်မူခြင်းသည် တစ်နည်းဆိုသော် — “တဏှာ၏ အကြောင်းတရားကား ဝေဒနာတည်း၊ ဝေဒနာ၏ အကြောင်းတရားကား ဖဿတည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကျိုး၏ အကြောင်း၊ အကြောင်း၏ အကြောင်း အဆက်ဆက်ကို ထင်ရှားပြလျက် ဟောကြားပြသတော်မူခြင်းသည် — ထိုဟောပြသည့် အခြင်းအရာအတိုင်း သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိကြမည့် ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယဓာတ်နှင့် လျော်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ကြောင်း-ကျိုးဆက် ဓမ္မသဘာဝ စည်းကမ်းနည်းလမ်းများနှင့် ဆန့်ကျင်မှု မရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း သင့်မြတ်သည်သာ ဖြစ်၏။ လျော်ကန်သင့်မြတ် ကောင်းမြတ်သော ဟောကြားတော်မူချက်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤနည်း၌ အာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်ကို အောက်ပါအတိုင်း ဆိုလိုရင်း အနက် သဘောကို မှတ်သားပါ။

- ၁။ ရှေးအတိတ် အဓွန့်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော တဏှာသည် ဖြစ်စေအပ်သော လက်ရှိဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ ဖြစ်ကုန်သော အာဟာရလေးပါးတို့ကား ပစ္စုပ္ပန် အဓွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၂။ တဏှာ၊ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ်တို့ကား အတိတ် အဓွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၃။ သင်္ခါရနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကား ထိုအတိတ်ထက် သာ၍ရှေးကျသော အတိတ် အဓွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။

ဤသို့လျှင် ဘုရားရှင်သည် သာ၍ရှေးကျသော အတိတ်အဓွန့်ကာလ အဆက်ဆက်သို့တိုင်အောင် အကျိုးတရားနှင့် အကြောင်းတရားတို့၏ အကျိုး အဆက်ဆက် အကြောင်း အဆက်ဆက်အားဖြင့် ကျိုး-ကြောင်း ဆက်နွယ်ပုံသဘောကို ဖော်ပြသော ဤအာဟာရသုတ္တန်ကို သံသရာ၏ ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍သော်လည်း မသိအပ် မသိနိုင်သော အစ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို တစ်နည်းဆိုရသော် သံသရာ၏ အစမထင်သည်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။

ဤသို့ အဓိပ္ပါယ်ယူဆရာ၌ — **ယာဝ အတိတ် အဓိနံ** - ဟူသော အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တတိယနည်းအဖွင့် အဋ္ဌကထာ စကားရပ်ကို **ယာဝ အတိတ်တရံ အဓိနံ** = သာ၍ရှေးကျသော အတိတ် အဓိနံကာလသို့တိုင်အောင် - ဟု အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သဘောပေါက်ပါ။

သတိပြုပါရန် — ဤဋီကာတို့၏ အယူအဆသည်ကား အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော သံယုတ် အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်များနှင့် တစ်သားတည်း ညီညွတ်လျက်ရှိနေ၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အာဟာရ သုတ္တန် အဋ္ဌကထာကောက်နုတ်ချက် အတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤနည်း၌ အတိတ် - အရ အတိတ်အဆက်ဆက် ဖြစ်နေသဖြင့် အဓိပ္ပါယ် ဆိုလိုရင်းသဘောကို ရှင်းလင်း တင်ပြရာ၌ လွယ်ကူစေရန် ပထမအတိတ် ဒုတိယ အတိတ် - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဤကျမ်းတွင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ သို့သော် ပထမအတိတ်ဘဝဟု ဆိုသဖြင့် လွန်ခဲ့သော ပထမအတိတ်ဘဝဟု တစ်ထစ်ချ အဓိပ္ပါယ်အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ ပထမအတိတ်ဟူသည် ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ အာဟာရလေးပါးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော အကြောင်းတရား တို့ကို ထူထောင်ခဲ့သော အတိတ်ဘဝကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။ ထိုအတိတ်ဘဝဟူသည် လွန်ခဲ့သော ပထမ အတိတ်- ဘဝလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ လွန်ခဲ့သော အတိတ်ဘဝ ထိုထိုသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးဝိပါက်ခန္ဓာ၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ထူထောင်ခဲ့ရာ ဘဝကိုသာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ လွန်ခဲ့သော ပထမ အတိတ်ဘဝက ထူထောင်ခဲ့သော တဏှာစသော အကြောင်းတရားတို့ကပင် ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အာဟာရလေးပါးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည် မဟုတ်ဘဲ ထိုထက် ရှေးကျသော အတိတ်ဘဝ တစ်ခုခုက = အတိတ်ဘဝထိုထိုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော တဏှာစသော အကြောင်းတရားတို့က ယခု ပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အာဟာရလေးပါးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည် မဟုတ်ဘဲ ထိုထက် ရှေးကျသော အတိတ်ဘဝ တစ်ခုခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ရာ အတိတ်ဘဝကိုပင် ပထမ အတိတ်ဟု ဆိုလိုသည် မှတ်သားပါ။ ဒုတိယအတိတ်အကြောင်း- တရားများ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရာ၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ အကြောင်းမူ - အချို့သော ယောဂီဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ လက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေ အခိုက် အာဟာရလေးပါးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော အကြောင်း- တရားတို့မှာ လွန်ခဲ့သော ဒုတိယဘဝကသော်လည်းကောင်း ဘဝပေါင်းများစွာကသော်လည်းကောင်း ပြုစု ပျိုးထောင်ခဲ့သော အကြောင်းတရားတို့သာ ဖြစ်ကြသောကြောင့်တည်း။ အတိတ်အဆက်ဆက်၌ နည်းတူ သဘောပေါက်ပါလေ။

ဤအထက်ပါ ဋီကာတို့၏ အာဟာရသုတ္တန်၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ဆိုထားသည့် တတိယအဖွင့် အယူအဆ၌ — လက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်းများကို ဟောကြားတော်မူရာတွင် တဏှာကိုသာ ပဓာနထား၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်းတဏှာမှာ ပထမ အတိတ်ကဖြစ်ခဲ့သော တဏှာပင်တည်း။ ထိုသို့ ဟောတော်မူသဖြင့် တဏှာတစ်ခုတည်းကသာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေကို (= ပဋိသန္ဓေအခိုက် အာဟာရလေးပါးတို့ကို) ဖြစ်စေသည်ဟု မယူဆစေလိုပါ။

ဧဝံ ကတွာ အတိတာဘိမုခဂ္ဂဟဏံ ဇနကကမ္မံ ဂဟိတံ တဏှာသီသေန နာနန္တရိယဘာဝတော။ န ဟိ ကမ္မနာ ဝိနာ တဏှာ ဘဝနေတ္ထိ ယုဇ္ဇတိ။ (သံ-ဋီ-၂-၃၁။)

တဏှာကို အဦးမူသဖြင့် ပဋိသန္ဓေစသည့် ဝိပါကဝဋ်ကို တိုက်ရိုက် ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ဇနကကံကို ဟောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်၏။ ကံနှင့်ကင်း၍ တဏှာသည် ဘဝကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ သို့အတွက် တဏှာဟု

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ဟောတော်မူလိုက်သဖြင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးလုံးကိုပင် နာနန္တရိကနည်းအားဖြင့် = မကင်းစကောင်းသော နည်းအားဖြင့် ဟောတော်မူပြီးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် တဏှာ - အရတွင် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ပါ ပါဝင်ပြီးဖြစ်လျှင် အဘယ်အကျိုးငှာ အာဟာရ သုတ္တန်တွင် သင်္ခါရနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကို ထပ်၍ ဟောတော်မူပြန်ပါသနည်း။ အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်ကို ထပ်မံ၍ ဟောတော်မူပြန်ပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ **သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ တတောပိ အတိတတရော -** (မူလဋီ-၂-၈၆။) ဟူသည်နှင့် အညီ ထိုအတိတ်ထက် ရှေးကျသော အတိတ်က ဖြစ်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ကို ညွှန်ပြရန် ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဟောကြားတော်မူသည်ဟု မှတ်ပါ။ သို့အတွက် အာဟာရသုတ္တန် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်၏ အစပိုင်းတွင် တည်ရှိသော သင်္ခါရ အဝိဇ္ဇာတို့ကား ထိုပထမအတိတ်ထက် သာလွန်၍ ရှေးကျသော အတိတ်ကဖြစ်ခဲ့သည်ဟု သဘောပေါက်ပါလေ။ (အနုဋီ-၂-၉၃ - ကြည့်ပါ။)

ဆိုလိုရင်းသဘောမှတ်ရန်

- ၁။ ဒုတိယအတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကြောင့် -
 - ၂။ ပထမအတိတ်တွင် ပဋိသန္ဓေအခိုက် အာဟာရလေးပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ တစ်နည်းဆိုသော် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးဝိပါကဝဋ်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။
 - ၃။ ပထမအတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကြောင့် -
 - ၄။ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ အာဟာရလေးပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ တစ်နည်း - ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးဝိပါကတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။
- ဤသို့ ဆိုလိုပေသည်။

အစပ် (၃) ပါး၊ အလွှာ (၄) လွှာ

တတ္ထ စ အာဟာရတဏှာနံ အန္တရေ ဧကော သန္တိ၊ တဏှာဝေဒနာနံ အန္တရေ ဧကော၊ ဝိညာဏသင်္ခါရာနံ အန္တရေ ဧကောတိ ဧဝံ တိသန္တိ စတုသင်္ခေပမေဝ ဝဋ် ဒဿိတန္တိ။ (သံ-ဋ-၂-၂၈။)

အထက်ပါ ဋီကာဆရာတော်တို့၏ တတိယအဖွင့် အယူအဆ - အရ အာဟာရသုတ္တန်ကို အဓိပ္ပါယ်ကောက် ယူခဲ့သော် -

- ၁။ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက် အာဟာရလေးပါးနှင့် ပထမအတိတ် တဏှာတို့၏ အကြား၌ အာဟာရလေးပါးက အကျိုး၊ တဏှာက အကြောင်းဟု အကျိုးနှင့် အကြောင်း ဆက်စပ်နေသည့် အစပ် တစ်ခု။
- ၂။ အလယ်ဖြစ်သော ယင်းပထမအတိတ် တဏှာနှင့် ဝေဒနာတို့၏ အကြား၌ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ် နေသည့် အစပ်တစ်ခု။ (ဆိုလိုသည်မှာ - ပထမအတိတ် တဏှာသည် ပစ္စုပ္ပန် အာဟာရလေးပါး၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ပထမအတိတ် ဝေဒနာကား ဒုတိယအတိတ်အကြောင်းတရားများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော အကျိုးတရားတည်း။ ပထမအတိတ်အကြောင်းတရားဖြစ်သည့် ယင်းတဏှာသည် ပထမအတိတ်အကျိုးတရားဖြစ်သည့် ယင်းဝေဒနာ အကြောင်းခံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသဖြင့် တဏှာ အကြောင်းတရားနှင့် ဝေဒနာ အကျိုးတရားတို့၏ ဆက်စပ်နေသည့် အစပ်တစ်ခုဟု ဆိုလိုသည်။)

၃။ ပထမအတိတ် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့် သို့မဟုတ် ဝိပါကံဝိညာဏ်နှင့် ဒုတိယအတိတ် သင်္ခါရတို့၏ အကြား၌ ပထမအတိတ် ဝိပါကံဝိညာဏ်အကျိုးတရားနှင့် ဒုတိယအတိတ် သင်္ခါရအကြောင်းတရားတို့၏ အကျိုးနှင့်အကြောင်း ဆက်စပ်နေသည့် အစပ်တစ်ခု။ ဤသို့အားဖြင့် အစပ်သုံးပါး ဖြစ်သည်။ (ပြောင်းပြန် လှန်၍ ဖွင့်ဆိုထားသည့် အောက်ပါ ဋီကာစကားရပ်ကို ကြည့်ပါ။)

ပါဠိယံ အနာဂတဿပိ ပစ္စယဝဋ္ဋဿ ဟေတုဝသေန ဖလဝသေန ဝါ ပရိပုဏ္ဏဘာဝဿ မုခမတ္တဒဿနီ-
ယတ္တာ အာဒိတော ဖလဟေတုသန္တိ မဇ္ဈေ ဟေတုဖလသန္တိ အန္တေပိ ဖလဟေတုသန္တိတိ ဧဝံ တိသန္တိကတ္တာ
စတုသင်္ခေပမေဝ ဝဋ် ဒဿိတန္တိ။ (သံ-ဋီ-၂-၃၂။)

၁။ ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ပဋိသန္ဓေအိုက် အာဟာရလေးပါးတို့ကား၊ တစ်နည်းဆိုသော် ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ဝိပါက-
ဝဋ် ဖြစ်ကြသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ကား ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရားစုတို့တည်း။
ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတစ်လွှာတည်း။

၂။ ပထမအတိတ် တဏှာကား၊ သို့မဟုတ် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကား ပထမအတိတ်
အကြောင်းတရားစုတို့တည်း။ ပထမအတိတ် အကြောင်းတစ်လွှာတည်း။

၃။ ပထမအတိတ် ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ်တို့ကား ဒုတိယအတိတ် အကြောင်းတရား-
များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် ပထမအတိတ် အကျိုးတရားစုတို့တည်း။ ပထမအတိတ် အကျိုးတစ်လွှာ
တည်း။

၄။ ဒုတိယအတိတ်က ဖြစ်ခဲ့သော သင်္ခါရ အဝိဇ္ဇာတို့ကား၊ တစ်နည်းဆိုသော် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊
သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကား ပထမအတိတ် အကျိုးတရားစုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားစုတို့တည်း။
အကြောင်းတစ်လွှာတည်း။

ဤသို့ ယူဆခဲ့သော် ဤအာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်သည် အစပ်သုံးပါး၊ အလွှာလေးပါး ရှိနေသဖြင့်
ပါဝင်နေသဖြင့် ပြည့်စုံသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်သာ ဖြစ်သည်။ ဤနည်းကိုမှီ၍ အတိတ်အဆက်ဆက်-
သို့လည်းကောင်း၊ အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့လည်းကောင်း ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ သဘောပေါက်လေရာသည်။
အာဟာရသုတ္တန် ပါဠိတော်၌ အနာဂတ်ဖြစ်သော ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သံသရာဝဋ်ကို အကြောင်း၏
အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုး၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကို ဥပလက္ခဏနည်း
နိဒဿနနည်းအားဖြင့် အရိပ်ပြလျှင် အကောင်ထင်အောင် အမြွက်မျှ ညွှန်ပြလျက် ဟောကြားထားတော်မူသည်ဟု
မှတ်ပါ။ သို့အတွက် ဤအာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်သည် အစပ်သုံးပါး၊ အလွှာလေးပါး၊ ခြင်းရာနှစ်ဆယ်-
တို့ဖြင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ညွှန်ပြတော်မူသော ဒေသနာတော်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤဋီကာတို့၏ တတိယအပွင့်နှင့် အညီ ရှုကွက်

ဤအထက်ပါ ဋီကာဆရာတော်များ၏ ရှင်းလင်းတင်ပြထားသော တတိယအပွင့်နှင့် အညီ အာဟာရ
သုတ္တန်ဒေသနာတော်၌ လာရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ရှုကွက်ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားလိုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်
သူမြတ်သည် ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအိုက် အာဟာရလေးပါးတည်းဟူသော ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်တို့ကို
စတင်၍ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ယင်းပဋိသန္ဓေ နာမ်ရုပ် အာဟာရလေးပါးတို့၏
အကြောင်းရင်း ဖြစ်ကြသော တဏှာကို အဦးမူ၍ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပထမအတိတ် အကြောင်း-
တရားတို့ကို ရှာဖွေ၍ သိမ်းဆည်း၍ ထိုမှတစ်ဆင့် ယင်းပထမအတိတ် အကြောင်းတရားတို့၏ စွဲမှီရာ ပထမ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

အတိတ် အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းပထမအတိတ် အကျိုးတရားစု၏ အကြောင်းတရားများ ဖြစ်ကြသော ဒုတိယအတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သင်္ခါရ အဝိဇ္ဇာတို့သို့တိုင်အောင် ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါ တစ်ဖန် -

ဒုတိယအတိတ် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဒုတိယအတိတ် သင်္ခါရ ဖြစ်ပုံ၊
ဒုတိယအတိတ် သင်္ခါရကြောင့် ပထမအတိတ် ဝိညာဏ် ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် ဝိညာဏ်ကြောင့် ပထမအတိတ် နာမ်ရုပ် ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် နာမ်ရုပ်ကြောင့် ပထမအတိတ် သဠာယတန ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် သဠာယတနကြောင့် ပထမအတိတ် ဖဿ ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် ဖဿကြောင့် ပထမအတိတ် ဝေဒနာ ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် ဝေဒနာကြောင့် ပထမအတိတ် တဏှာ ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် တဏှာကြောင့် ပထမအတိတ် ဥပါဒါန် ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် ဥပါဒါန်ကြောင့် ပထမအတိတ် ဘဝ ဖြစ်ပုံ၊
ပထမအတိတ် ကမ္မဘဝကြောင့် ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ပဋိသန္ဓေ = ဇာတိ ဖြစ်ပုံ၊
ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ ဖြစ်ပုံ -

ဤသို့သော သံသရာ၏ ဖြစ်ပုံအစဉ်ကို ညွှန်ပြသော အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်းအတိုင်း ဖြစ်ပုံအစဉ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ထိုနောင် -

ဒုတိယအတိတ် အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယအတိတ် သင်္ခါရချုပ်ပုံ၊ ဒုတိယအတိတ် သင်္ခါရချုပ်ခြင်း- ကြောင့် ပထမအတိတ် ဝိညာဏ်ချုပ်ပုံ ။ ပ ။ ပစ္စုပ္ပန် ဇာတိချုပ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့ ချုပ်ငြိမ်းပုံ - ဤသို့သော သံသရာ၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံအစဉ်ကို ညွှန်ပြသော ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်းအတိုင်း သံသရာစက်ရဟတ်၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံအစဉ်ကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော် စတုတ္ထနည်း

နွယ်ခွေယောက်ျား ဥပမာဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် နည်းလေးနည်းတို့တွင် ယခု အခါ အလယ်မှ အဆုံးသို့တိုင်အောင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော စတုတ္ထနည်းကို ဆက်လက်၍ ရှင်းလင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ယာ ပန မဇ္ဈတော ပဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနံ ပဝတ္ထာ၊ သာ ပစ္စုပ္ပန္နေ အဒ္ဓါနေ အနာဂတဒ္ဓဟေတု- သမုဋ္ဌာနတော ပဘုတိ အနာဂတဒ္ဓသန္တဿနတ္ထံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၅။)

အနာဂတဒ္ဓါနော သန္တဿနတ္ထန္တိ အနာဂတဒ္ဓါနော ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဇန္တာနံ အပဿန္တာနံ ပစ္စက္ခံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဟေတု ဒဿေတွာ ဟေတုဖလပရမ္ပရာယ တဿ သန္တဿနတ္ထန္တိ အတ္ထော။ (မူလဋီ-၂-၈၇။)

အနာဂတဒ္ဓဟေတုသမုဋ္ဌာနတော ပဘုတိ အနာဂတဿ ဘဝဿ ဟေတုဘူတာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပတ္တိတော ပဌာယ။ **အနာဂတဒ္ဓသန္တဿနတ္ထန္တိ** အနာဂတဒ္ဓါနော အပ္ပဋိဝိဇ္ဇန္တာနံ အပဿန္တာနံ ပစ္စက္ခံ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဟေတု ဒဿေတွာ ဟေတုဖလပရမ္ပရာယ တဿ သန္တဿနတ္ထန္တိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၂၄၅။)

ပစ္စုက္ခာနန္တိ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝပရိယာပန္နတာယ ပစ္စုက္ခဘူတာနံ။ **ပစ္စုပ္ပန္နံ ဟေတုန္တိ** ဧတရဟိ ဝတ္တမာနံ တဏှာဒိကံ အာဟာရာဒိနံ ဟေတုံ။ (အနုဋီ-၂-၉၄။)

အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် ဤနည်းကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို အလယ်မှ စ၍ အဆုံးတိုင်အောင် ဟောကြားထားတော်မူသော **သမာဓိသုတ္တန်** (သံ-၂-၁၃။) နှင့် **မဟာတဏှာသင်္ခယသုတ္တန်** (မ-၁-၁၃၃။) တို့မှ ပစ္စုပ္ပန် သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာ ဟူသော ဝေဒနာသုံးမျိုးကို အစွဲပြု၍ အနာဂတ်သို့ ရှေးရှုလျက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ထုတ်နုတ်၍ ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ သမာဓိသုတ္တန်နှင့် မဟာတဏှာသင်္ခယ သုတ္တန်တို့မှ ကောက်နုတ်ချက်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတိ အဘိဝဒတိ အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတိ၊ တဿ တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝဒတော အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတော ဥပဇ္ဇတိ နန္တိ။ ယာ ဝေဒနာသု နန္တိ၊ တဒုပါဒါနံ။ တဿုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနသုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟေတိ။ (သံ-၂-၁၃။)

= ခံစားမှုဝေဒနာကို ပီတိနှင့်တကွသော တဏှာဖြင့် အလွန်နှစ်သက်၏။ ဪ... ချမ်းသာစွာ ချမ်းသာစွာဟု၊ ငါ၊ ငါ့ဟာဟု အားရနှစ်လို ပြောဆို၏။ မျိုမတတ် စွဲလမ်း၍ တည်၏။ ထိုခံစားမှု = ဝေဒနာကို ပီတိနှင့်တကွသော တဏှာဖြင့် အလွန်နှစ်သက်သော၊ ဪ... ချမ်းသာစွာ ချမ်းသာစွာ၊ ငါ၊ ငါ့ဟာဟု အားရနှစ်လို ပြောဆိုသော မျိုမတတ် စွဲလမ်း၍ တည်နေသော ထိုသတို့သား၏ သန္တာန်ဝယ် နှစ်သက်တပ်မက်တတ်သော တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဝေဒနာတို့၌ ပြင်းစွာ နှစ်သက် တပ်မက်တတ်သော ထိုတဏှာကား ပြင်းစွာစွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံတည်း။ ထိုသတို့သား၏ သန္တာန်ဝယ် ပြင်းစွာ စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဘဝသည် (ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝသည်) ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဘဝ (= ကမ္မဘဝ) ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇာတိသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဇာတိ ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဇရာမရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသတရားတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဤဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် တစ်နည်း ဖြစ်ကြောင်းသဘောသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပေ၏။ (သံ-၂-၁၃။)

ဤဒေသနာတော်၌ ဘုရားရှင်သည် - ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာကို နှစ်သက်အားရမ်း မြည်တမ်းပြောဆိုလျက် မျိုမတတ် စွဲလမ်း၍ တည်နေသော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဝယ် ဇာတိစသော အနာဂတ် အဓိဋ္ဌိကာလတရားစု၏ အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော တဏှာ ဥပါဒါနံ ကမ္မဘဝတို့၏ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းအကြောင်းတရားစုကြောင့် အနာဂတ်တွင် ဇာတိစသော အကျိုးတရားစုတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ထင်ရှားဖော်ပြလျက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ဟောကြား ထားတော်မူ၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာစဉ်တွင် အလယ်ဖြစ်သော တဏှာမှ စ၍ အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် ဟောကြားထားတော်မူသော ဤ **မဟာတဏှာသင်္ခယသုတ္တန်** **သမာဓိသုတ္တန်** အမည်ရသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်ကို အနာဂတ် အဓိဋ္ဌိကာလတရားစုကို ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်- လျက် မသိမမြင်ကြကုန်သော ကျွတ်ထိုက်သည့် ဝေဒနာတို့အား အနာဂတ် အဓိဋ္ဌိကာလတရားစုကို ဖြစ်စေ တတ်သည့် မျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးဝင်သည့်အတွက်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော အကြောင်းတရားတို့မှ စတင်၍ ထင်ရှားပြသတော်မူလျက် အကြောင်း-အကျိုး အဆက်ဆက်အားဖြင့် ဆက်သွယ် ဖြစ်ပေါ်နေသော

ထိုအနာဂတ် ကြောင်း-ကျိုးဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ထင်ရှားပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ ဟောပြတော်မူလေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။ အဘိ-၅-၂-၁၂၅။)

စတုတ္ထနည်း ရှုကွက်

ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ ဟူသော အကျိုးတရားစုတို့ကို အစွဲပြု၍ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ ဟူသော (အနာဂတ်ဇာတိ၏) အကြောင်းတရားစုတို့ ဖြစ်ကြရာဝယ် ယင်းအကျိုးတရား အကြောင်းတရားတို့ကို စတင်၍ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။

ရှေးဦးစွာ သမာဓိကို အဆင့်ဆင့်ထူထောင်ပြီးလျှင် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးသော အခါ အနာဂတ်ဘဝအတွက် ဆုတောင်း ပန်ထွာ၍ အကြောင်းတရားတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်စဉ်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော အနီးကပ်ဆုံးသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုကောင်းမှုပြုစဉ် အချိန်အခါသည် မိမိအကျေနပ်ဆုံး အချိန်အခါ သို့မဟုတ် အနီးကပ်ဆုံးသော အချိန်အခါ ဖြစ်ပါစေ။ အနာဂတ်ဘဝအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော အကြောင်းတရားတို့ကား ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှု စသည်ဖြင့် များစွာ ရှိနိုင်၏။ မိမိ အကျေနပ်ဆုံးသော ကောင်းမှုကုသိုလ်၊ အားရပါးရ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကောင်းမှုကုသိုလ်မျိုး ဖြစ်ပါစေ။

ထိုကောင်းမှုပြုစဉ် ရုပ်နာမ်တို့ကို အောင်မြင်စွာ သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ထိုကောင်းမှုပြုချိန်တွင် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေကြကုန်သော နှလုံးအိမ်အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ဟဒယဝတ္ထုနှင့် တကွ (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ဟဒယဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း ဦးစားပေး၍ ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ တစ်ဖန် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်နေသော အိမ်ရှင် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် ယင်းဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်တို့၏ အကြား အကြား၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ ရှာဖွေပါ။ အနာဂတ်ဘဝအတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတရားစုတို့တည်း။

ရှေးတွင် ပုံစံထုတ်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အသင်သူတော်ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်ဘဝတွင် ဓမ္မကထိက နတ်သားဘဝကို ဆုတောင်းပန်ထွာ၍ ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်နေသည် ဆိုပါစို့။ ထိုကောင်းမှုကုသိုလ်တို့တွင် အကျေနပ်ဆုံး အားအရဆုံး စိတ်ပါလက်ပါ ကျေကျေနပ်နပ် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ဖူးသော ကောင်းမှုကုသိုလ် တစ်ခုကို ရွေးချယ်ပါ။ စေတီတော်မြတ်အား ပန်း ဆီမီးလှူသည့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဆိုကြပါစို့။

- ၁။ ဓမ္မကထိကနတ်သားဟု အသိမှားမှုသဘောကား အဝိဇ္ဇာတည်း။
- ၂။ ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်မှုသဘောကား တဏှာတည်း။
- ၃။ ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို စိတ်ကပ်ရောက်စွဲနေမှုသဘောကား ကာမုပါဒ်တည်း။
- ၄။ စေတီတော်မြတ်အား ပန်း ဆီမီးလှူသည့် ကုသိုလ်စေတနာအုပ်စုကား သင်္ခါရတည်း။
- ၅။ ယင်းကုသိုလ်သင်္ခါရတရားစုတို့လည်း အနိစ္စတရားများသာ ဖြစ်ကြ၍ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်မြဲဓမ္မတာအရ ချုပ်ပျောက်သွားကြသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် အသင်သူတော်ကောင်း မျှော်လင့် တောင့်တထားသည့် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝဟူသော ခန္ဓာငါးပါးကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် ကမ္မပစ္စယသတ္တိထူးကို ရုပ်နာမ်အစဉ်တွင် မြှုပ်နှံပြီးပါမှ ချုပ်ပျက်သွား၏။ ယင်းကမ္မသတ္တိကား ကံတည်း။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းကိလေသဝဋ်သုံးပါး၊ ကမ္မဝဋ်နှစ်ပါးတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းရမည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းကုသိုလ်သင်္ခါရတရားတို့မှာ သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၍ ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို တတ်သိနားလည်သည့် ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-ဉာဏ်နှင့်လည်း ယှဉ်သည် ဖြစ်အံ့။ ဇောအသီးသီး၌ နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ ရှိမည် ဖြစ်၏။ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်း၍ ထိုနောင် ယင်းနာမ်တရားတို့ ချုပ်ပျက်သွားသောအခါ ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်တွင် မြှုပ်နှံထားခဲ့သည့် ကမ္မသတ္တိကို တွေ့အောင်ရှာပါ။ သင်္ခါရ အမည်ရသည့် နာမ်တရားစုတို့နှင့် ကပ်၍ ရှာဖွေပါ။

ကမ္မသတ္တိကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိသောအခါ ယင်းကမ္မသတ္တိကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဓမ္မကထိကနတ်သားဟု ခေါ်ဆိုသော ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးစသည် ဝိပါကခန္ဓာငါးပါးတို့ ဖြစ်မဖြစ်ကို အကြိမ်ကြိမ် ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ။ ကမ္မသတ္တိကို ကြည့်လိုက် ဓမ္မကထိကနတ်သား၏ ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးကို ကြည့်လိုက် တစ်လှည့်စီ အကြိမ်ကြိမ် တိုက်ဆိုင် ကြည့်ပါ။ စိတ်ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်များ တဖွားဖွား ဖြစ်နေကြသကဲ့သို့ ကံကြောင့် ဓမ္မကထိကနတ်သား ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက် ကမ္မဇရုပ်များ တဖွားဖွား ဖြစ်မဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ပဋိသန္ဓေ ဝိပါကနာမ်တရားများ ဖြစ်မဖြစ်ကိုလည်းကောင်း အကြောင်းကံကို ကြည့်လိုက် အကျိုးဝိပါကရုပ်နာမ်ကို ကြည့်လိုက်ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ဆန်းစစ်ပါ။ အကယ်၍ ထိုကံကြောင့်ပင် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၏ ဝိပါကရုပ်နာမ်တို့ ထင်ရှားဖြစ်နေသည်ဟု သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုအခါတွင် ပစ္စုပ္ပန် ကမ္မဘဝကြောင့် အနာဂတ် ဇာတိဖြစ်ပုံကို အောင်မြင်စွာ ရှု၍ ရရှိပြီ ဖြစ်ပေသည်။

ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ စက္ခု၊ သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှ၊ ကာယ၊ ဘာဝ၊ ဟဒယဟု ကမ္မဇ ရုပ်ကလာပ်အမျိုးအစား (၇)စည်း၊ ရုပ်အမျိုးအစား (၇၀) ရှိ၏။ တိဟိတ် သောမနဿပဋိသန္ဓေဖြစ်လျှင် နာမ်တရားတို့မှာ (၃၄) ရှိကြ၏။ သေချာစွာ ဆန်းစစ်၍ ရှုကြည့်ပါ။ ဤစနစ်ဖြင့် အောင်မြင်မှုမရခဲ့သော် အခြား ရှုနည်းစနစ်တစ်ခုကို နောက်တွင် ထပ်မံ၍ အကျယ်ဖော်ပြဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ယောဂီအများစု၌ကား အတိတ်အကြောင်းတရားများကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးသော အခါမှ = အကြောင်း-အကျိုးတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးသော အခါမှ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားများကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားများ ဖြစ်ကြပုံကို တစ်ဖန် ရှုခဲ့သော် ပို၍ လွယ်ကူ ကြသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ သို့အတွက် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံကို စတင်ရှုပါမှ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားများကို သိနိုင်သည့် ဝေနေယျတို့အား ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဤအလယ်မှ အဖျားဘက်သို့သွားသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စတုတ္ထနည်းရှုကွက်ကို ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူသည်ဟု အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့က ဖွင့်ဆိုတော်မူကြခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။

ပစ္စုပ္ပန်တည့်တည့်

တေဿ ဓာနန္တ ဓမ္မဿ အနနုဗောဓာ အပ္ပဋိဝေဓာ . . . စသော မဟာနိဒါနသုတ္တန် (ဒီ-၂-၄၇။) ၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည်နှင့် အညီ ကြောင်း-ကျိုး-ဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို ဉာတပရိညာ၊ တီရဏပရိညာ၊ ပဟာနပရိညာဟူသော ပရိညာသုံးမျိုးတို့ဖြင့် မဂ်ဆိုက် ဖိုလ်ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိမမြင်ပါက သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ မကျော်လွှား မလွန်မြောက်နိုင် — ဟူသော ဘုရားရှင်၏ အမိန့်တော်မြတ်ကို ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားကို သိမြင်အောင် ရှုရမည့် ဒေသနာတော် နည်းလေးရပ်ကို ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အဆို အမိန့်များအတိုင်း ရှင်းလင်းတင်ပြပြီးလေပြီ။ ယင်းရှင်းလင်းချက်များ၌ —

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

- ၁။ အတိတ်-ပစ္စုပ္ပန်-အနာဂတ်ကာလတရားစုတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် ဖြစ်ပေါ်ပုံ ကြောင်း-ကျိုး-ဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သိမြင်အောင် အတိတ် အဝိဇ္ဇာမှသည် အနာဂတ် ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင် ရှုရမည်ဟု ညွှန်ကြားတော်မူသော အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာနည်း -
- ၂။ အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန်-အတိတ်ကာလတရားစုတို့၏ အကျိုးနှင့် အကြောင်း ဆက်နွှယ်လျက် ဖြစ်ပေါ်ပုံ ကျိုး-ကြောင်းဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သိမြင်အောင် အနာဂတ် ဇရာမရဏမှသည် အတိတ် အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ရှုရမည်ဟု ညွှန်ကြားတော်မူသော ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာနည်း -
- ၃။ အလယ် ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အတိတ်အဆက်ဆက်သို့တိုင်အောင် အကျိုးတရား အကြောင်းတရားစုတို့၏ ကျိုး-ကြောင်း ဆက်နွှယ်လျက် ဖြစ်ပေါ်ပုံ ကျိုး-ကြောင်းဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သိမြင်အောင် ပစ္စုပ္ပန် အာဟာရလေးပါးမှသည် ဒုတိယအတိတ် အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ရှုရမည်ဟု ညွှန်ကြားတော်မူသော ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာနည်း -
- ၄။ အလယ် ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ် အဆက်ဆက်သို့တိုင်အောင် အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် ဖြစ်ပေါ်ပုံ ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သိမြင်အောင် ပစ္စုပ္ပန် ဝေဒနာမှသည် အနာဂတ် ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် ရှုရမည်ဟု ညွှန်ကြားတော်မူသော အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာနည်း -

ဤသို့အားဖြင့် ဟောကြားပုံဒေသနာ အပြားအားဖြင့် လေးမျိုး ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းညွှန်ကြားထားတော်မူသော ဒေသနာတော်များနှင့် ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်းထားသည့် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့် အညီ -

- ၁။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့ တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊
- ၂။ အနာဂတ်အဆက်ဆက်မှသည် အတိတ်အဆက်ဆက်သို့ တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အတိတ်အဆက်ဆက်သို့ တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊
- ၄။ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့ တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊

အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှုသဘော အကျိုးတရားနှင့် အကြောင်းတရားတို့၏ ကျိုး-ကြောင်း ဆက်နွှယ်မှုသဘောဟူသော ကျိုး-ကြောင်းဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို (၃၁)ဘုံမှ လွတ်မြောက်မှုကို ရှေးရှုလျက်ရှိသော အိုဘေးဆိုးကြီး နာဘေးဆိုးကြီး သေဘေးဆိုးကြီးမှ လွတ်မြောက်မှုကို ရှေးရှုလျက်ရှိသော ဘဝဟူသမျှမှ လွတ်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းသည် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် ရှုရတော့မည် ဖြစ်သည်။

ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်၏ အစွမ်းဖြင့် သိမ်းဆည်းပုံ

အပရော —

- ၁။ “ပုရိမကမ္မဘဝသို့” မောဟော အဝိဇ္ဇာ၊ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ၊ နိကန္တိ တဏှာ၊ ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ၊ စေတနာ ဘဝေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပုရိမကမ္မဘဝသို့ ဣမ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ။
- ၂။ ဣမ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ၊ ဩက္ကန္တိ နာမရူပံ၊ ပဿာဒေါ အာယတနံ၊ ဖုဋ္ဌော ဖဿော၊ ဝေဒယိတံ ဝေဒနာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣရူပပတ္တိဘဝသို့ ပုရေကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ။
- ၃။ ဣမ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာနံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ၊ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ၊ နိကန္တိ တဏှာ၊ ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ၊ စေတနာ ဘဝေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣမ ကမ္မဘဝသို့ အာယတံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ”တိ ဧဝံ ကမ္မဝဋ်ဝိပါကဝဋ်ဝေဇန နာမရူပဿ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟံ ကရေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၃၅။) (ပဋိသံ-၅၀။)

ကမ္မသဟာယတ္တာ ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ပက္ခိပိတ္တာ ဝုတ္တံ “ကမ္မဝဋ်ဝိပါကဝဋ်ဝေဇနာ”တိ။
(မဟာဋီ-၂-၃၇၆။)

အခြားတစ်ယောက်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်နည်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်၏ အစွမ်းဖြင့် နာမ်ရုပ်၏ အကြောင်းတရား သိမ်းဆည်းခြင်းကို ပြုလုပ်၏။ (ကံ၏ အပေါင်းအဖော်ဖြစ်သောကြောင့် ကိလေသဝဋ်ကို ကမ္မဝဋ်၌ ထည့်သွင်း၍ ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်၏ အစွမ်း ဖြင့်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။)

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

အတိတ်ဘဝ၌ ကမ္မဘဝအမည်ရသော ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့စဉ်က —

- ၁။ သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို မသိမှုသဘော၊ ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် အသိမှားမှု သဘောကား အဝိဇ္ဇာတည်း။
- ၂။ လူ့ဘဝ = လူ့ခန္ဓာ၊ နတ်ဘဝ = နတ်ခန္ဓာ စသည့် ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်အောင် ပြုလုပ်ကြောင်း ကုသိုလ်တရား အကုသိုလ်တရားတို့ကား သင်္ခါရတည်း။
- ၃။ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝစသည့် ထိုထိုဘဝ ထိုထို ကာမဝတ္ထုကို တွယ်တာတပ်မက်တတ်သော သဘောကား တဏှာတည်း။
- ၄။ ထိုထိုဘဝ ထိုထိုကာမဝတ္ထု အပေါ်၌ စိတ်ကပ်ရောက်စွဲနေခြင်း သဘောကား ဥပါဒါနံတည်း။ (ရင့်ကျက်သော တဏှာတည်း။)
- ၅။ ထိုထိုကုသိုလ်စေတနာ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်စေတနာသည် ဘဝမည်၏။ (ကမ္မဘဝတည်း။ ကံတည်း။ ဝိပဿနာရှုရာ၌ စေတနာကို ပဓာနထားပါ။ ကြောင်း-ကျိုးဆက်ရာ၌ ကံကို ပဓာနထားပါ။)

ဤတွင် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါနံတို့ကား ကိလေသဝဋ်တည်း။ သင်္ခါရနှင့် ကံတို့ကား ကမ္မဝဋ်တည်း။ အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးတို့တည်း။ ယင်းအတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးကြောင့် အောက်ပါ ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရားငါးပါးတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ယင်းအကျိုးတရားတို့ကား ဝိပါကဝဋ်တရားတို့တည်း။

ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား (၅) ပါး

- ၁။ အတိတ်ဖြစ်သော ဘဝတစ်ပါးကို ပစ္စုပ္ပန်ဘဝနှင့် တစ်ဖန် စပ်ခြင်းသဘော စပ်တတ်သော သဘောဟု ဆိုအပ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် တစ်နည်း ဝိပါကိစိတ်သည် ဝိညာဏ်တည်း။
- ၂။ အမိဝမ်းသို့ သက်ဝင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းသဘောသည် နာမ်ရုပ်တည်း။
- ၃။ စက္ခုစသော ပဿာဒသည် သဠာယတနတည်း။
- ၄။ အာရုံကို တွေ့ခြင်းသဘော တွေ့ထိတတ်သော သဘောသည် ဖဿတည်း။
- ၅။ အာရုံကိုခံစားခြင်းသဘော ခံစားတတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သောသဘောသည် ဝေဒနာတည်း။

ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ - အတိတ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားငါးပါးတည်း။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

ဓမ္မကထိကနတ်သားကဲ့သို့သော အနာဂတ်ဘဝ တစ်ခုခုအတွက် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော — အဝိဇ္ဇာ+တဏှာ+ဥပါဒါန်+သင်္ခါရ+ကံ တို့ကား ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား ငါးပါးတို့တည်း။ ကမ္မဝဋ်တည်း။ တစ်နည်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တည်း။

အနာဂတ်အကျိုးတရား (၅) ပါး

ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော ယင်းအကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့သော ဇာတိအမည်ရသော ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ကား အနာဂတ် အကျိုးတရားတို့တည်း။ ဝိပါကဝဋ်တည်း။

ဤသို့လျှင် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် ကာလသုံးပါးတို့၌ ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်၏ အစွမ်းဖြင့် တစ်နည်းဆိုသော် ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်၏ အစွမ်းဖြင့် နာမ်ရုပ်၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ဤနည်းစနစ်မှာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကြီးကို ကိုးကား၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုထားသောနည်း ဖြစ်ပါသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း

ဤနည်းစနစ်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်းဟု ဤကျမ်းတွင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန်အနာဂတ် ကာလသုံးပါးတို့၌ အကြောင်းတရားတို့ကို တစ်စု၊ အကျိုးတရားတို့ကို တစ်စုထား၍ သိမ်းဆည်းသော စနစ်ပင် ဖြစ်သည်။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အကျယ်ရှုပွားနည်း၌ လာရှိသော ဥဒယဉာဏ် (၂၅)၊ ဝယဉာဏ် (၂၅)ဟူသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် (၅၀)တို့ကို ရရှိအောင် ဝိပဿနာရှုပွားရာ၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ဘက်က ကြိုတင်ရရှိ ထားသင့်သော အကြောင်း-အကျိုး သိမ်းဆည်းနည်းလည်း ဖြစ်သည်။ ဥဒယဗ္ဗယ ဝိပဿနာဉာဏ်အတွက် အလွန်ကျေးဇူးများသော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ (အကျယ်ကို နောက်တွင် တွေ့ရလတ္တံ့။)

ဤတိုင်အောင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း (၅)နည်းတို့ကို ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ ဤကျမ်းတွင်ကား အကြောင်းတရားတို့ကို စတင်ရှာဖွေသည့် အပိုင်း၌ အလယ်မှ အရင်းသို့သွားသော စနစ်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိပြီးသောအခါ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် အပိုင်း၌ ဤ ပဉ္စမနည်းရှုကွက်ကို ဦးစွာဖော်ပြထားပါသည်။ ဤတွင် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ သိသင့်သော အချက်များကို ရှေးဦးစွာ တင်ပြပေအံ့ -

ကေဒေသတော ဇာနိတဗ္ဗံ = တစ်စိတ် တစ်ဒေသ သိရမည်

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ ကံအကြောင်းကို တစ်နည်း ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် သိရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည် ဖြစ်သည်။

ပါကကာလ = အကျိုးပေးရာကာလနှင့် စပ်၍ ကံ (၄) မျိုး

- ၁။ ခိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ = မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသော ကံ၊
- ၂။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ = ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသော ကံ၊
- ၃။ အပရာပရိယဝေဒနီယကံ = တတိယဘဝမှ စ၍ အကျိုးပေးသော ကံ၊
- ၄။ အဟောသိကံ = အကျိုးမပေးသော ကံ၊

ဤသို့လျှင် ပါကကာလ = အကျိုးပေးရာ အချိန်ကာလနှင့် စပ်၍ ကံလေးမျိုး ရှိပေသည်။

- ၁။ **ခိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ** = မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော ကံ — တစ်ခုသော ဇောဝီထိအတွင်း၌ ဇော (၇)တန်တို့တွင် ပထမဇောနှင့်ယှဉ်သော စေတနာသည် ခိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ မည်၏။ ကုသိုလ်စေတနာလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အကုသိုလ်စေတနာလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုခိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံသည် ဤပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘော၌သာလျှင် အကျိုးကို ပေး၏။ ထိုသို့ ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌ အကျိုးပေးဖို့ရန် မစွမ်းနိုင်သော်ကား ယင်းကံသည် ဖြစ်ပြီးသားဖြစ်၍ ကံ၏ အကျိုးတရားမူကား ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်လတ္တံ့ မဟုတ်သဖြင့် အဟောသိကံ ဖြစ်လေသည်။
- ၂။ **ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ** = အခြားမဲ့သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ (= ပထမအနာဂတ်ဘဝ၌) ခံစားအပ်သော အကျိုး ရှိသောကံ — ကုသိုလ်ရေးဘက်၌လည်း ဒါန သီလ သမထ ဝိပဿနာစသော ထိုထို ကုသိုလ်ရေးကိစ္စကို ပြီးစေတတ်သော၊ အကုသိုလ်ရေးဘက်၌လည်း ထိုထို ပါဏာတိပါတ စသော အမှုကို ပြီးစီးစေတတ်သော သတ္တမဇောနှင့်ယှဉ်သော စေတနာသည် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ မည်၏။ ထိုဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံသည် ပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘော၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ပထမအနာဂတ် အတ္တဘော၌ အကျိုးကိုပေးတတ်၏။ ထိုသို့ အကျိုးကို ပေးခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ခဲ့သော် ယင်းကံသည် အဟောသိကံ မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၃၅-၂၃၆။)
- ၃။ **အပရာပရိယဝေဒနီယကံ** = ဤအတ္တဘောနှင့် ရှေးဦးစွာသော အနာဂတ် အတ္တဘောမှ တစ်ပါးသော အတ္တဘော အဆက်ဆက် အပြန်ပြန်၌ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော ကံ — ဇော (၇)တန်တို့တွင် ပထမဇောနှင့် သတ္တမဇောတို့၏ အကြား၌ အလယ်ဇော ငါးချက်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် အပရာ-ပရိယဝေဒနီယကံ မည်၏။